

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг Қарори

РЕСПУБЛИКАНИНГ ҚИШЛОҚ ТУМАНЛАРИДА ОНАЛАР ВА БОЛАЛАРНИНГ РЕПРОДУКТИВ САЛОМАТЛИГИНИ МУСТАҲКАМЛАШГА ДОИР ҚЎШИМЧА ЧОРА-ТАДБИРЛАР ТЎҒРИСИДА

«Баркамол авлод йили» Давлат дастурини бажариш юзасидан ва профилактик соғлиқни сақлашни янада ривожлантириш, энг аввало қишлоқ туманларида оналар ва болаларнинг репродуктив саломатлигини мустаҳкамлаш, «Соғлом она — соғлом бола» мақсадли вазифани изчил амалга ошириш мақсадида Вазирлар Маҳкамаси қарор қилади:

1. Ўзбекистон Республикаси Соғлиқни сақлаш вазирлиги, Молия вазирлиги, Ташқи иқтисодий алоқалар, инвестициялар ва савдо вазирлиги, Ўзбекистон Хотин-қизлар қўмитаси, «Соғлом авлод учун» ҳукуматга қарашли бўлмаган халқаро хайрия жамғармасининг 2010-2015 йилларда қишлоқ туманларида яшайдиган ҳомиладор аёлларни таркибида шу жумладан фоли кислотаси мавжуд бўлган умумий қувватлантирувчи поливитаминларнинг махсус комплекслари билан таъминлаш чора-тадбирларини амалга ошириш тўғрисидаги таклифи маъқуллансин.

2. Куйидагилар:
2010-2014 йилларда республиканинг қишлоқ туманларида яшайдиган ҳомиладор аёллар учун харид қилинадиган, таркибида шу жумладан фоли кислотаси мавжуд бўлган умумий қувватлантирувчи поливитаминлар махсус комплекслари таркибидаги витаминларнинг энг кам рўйхати;

республиканинг қишлоқ туманларида яшайдиган ҳомиладор аёллар учун харид қилинадиган, таркибида шу жумладан фоли кислотаси мавжуд бўлган умумий қувватлантирувчи поливитаминлар махсус комплексларини харид қилиш, тақсимлаш ва ажратиш тартиби тўғрисидаги Низом;

республиканинг қишлоқ туманларида яшайдиган ҳомиладор аёллар учун харид қилинадиган, таркибида шу жумладан фоли кислотаси мавжуд бўлган умумий қувватлантирувчи поливитаминлар махсус комплексларини харид қилиш бўйича Идоралараро тендер комиссияси таркиби тасдиқлансин.

3. Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги:

2010 йилда ҳомиладор аёллар учун поливитаминлар комплексини харид қилиш учун ижтимоий соҳага ва аҳолини ижтимоий қўллаб-қувватлашга назарда тутилган харажатлар доирасида Ўзбекистон Республикаси Соғлиқни сақлаш вазир-

лигига 8,0 миллиард сўм миқдоридан маблағ ажратсин.

2011-2014 йилларга Ўзбекистон Республикаси Давлат бюджетини шакллантиришда Ўзбекистон Республикаси Соғлиқни сақлаш вазирлигининг асосланган буюртманомалари бўйича республиканинг қишлоқ туманларида яшайдиган ҳомиладор аёллар учун харид қилинадиган, таркибида шу жумладан фоли кислотаси мавжуд бўлган умумий қувватлантирувчи поливитаминларнинг махсус комплексларини сотиб олишга зарур маблағларни назарда тутсин.

4. Ўзбекистон Республикаси Соғлиқни сақлаш вазирлиги томонидан олиб кириладиган таркибида шу жумладан фоли кислотаси мавжуд бўлган 1-иловага киритилган умумий қувватлантирувчи поливитаминлар махсус комплекслари 2015 йил 1 январгача божхона тўловлари (божхона йиғимлари бундан мустасно) тўлашдан озод қилинсин.

5. Поливитаминларнинг махсус комплекслари республиканинг қишлоқ туманларидаги ҳомиладор аёллар сонига, препаратларнинг зарур тарзда транспортда ташилишига ва сақланишига, уларнинг ҳомиладор аёлларга мақсадли ажра-

тилишига, шунингдек, поливитаминлар комплексларидан фойдаланишнинг зарур тарзда ҳисобга олиниши ва ҳисобот берилишига қараб ҳудудлар бўйича асосли тақсимланиши таъминлаш учун масъулият Ўзбекистон Республикаси Соғлиқни сақлаш вазирлигига юклансин.

Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлигининг Назорат-тафтиш бош бошқармаси поливитаминлар комплексларини харид қилишга ажратиладиган бюджет маблағларидан мақсадли фойдаланилишини, шунингдек, асосли ва аниқ тарзда тақсимланишини, туман тиббиёт бирлашмалари ва қишлоқ врачлик пунктларига етказиб берилишини, зарур тарзда оморга жойлаштирилиши ва сақланишини, ҳомиладор аёлларга аниқ тарзда ажратилишини мунтазам равишда текшириб борсин.

6. Ўзбекистон Республикаси Соғлиқни сақлаш вазирлиги, Ўзбекистон Хотин-қизлар қўмитаси, «Соғлом авлод учун» ҳукуматга қарашли бўлмаган халқа-

ро хайрия жамғармаси оммавий ахборот воситалари, шу жумладан, маҳаллий телевидение, радио ва газеталар орқали ҳомиладор аёлларнинг репродуктив саломатлигини ва уларнинг бўлажак фарзандлари саломатлигини мустаҳкамлаш учун поливитаминлар комплексларини қабул қилишнинг муҳимлиги тўғрисида аҳоли ўртасида кенг тушунтириш ишлари олиб борилишини ташкил этсинлар.

7. Ўзбекистон Миллий телерадиокомпанияси, оммавий ахборот воситалари, Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши ва вилоятлар ҳокимликлари республиканинг қишлоқ туманларида ҳомиладор аёллар саломатлигини мустаҳкамлашга ва аҳолининг тиббий маданиятини оширишга доир қўшимча чора-тадбирлар амалга оширилиши ёритилишига ҳар томонлама қўмаклашсинлар.

8. Мазкур қарорнинг бажарилишини назорат қилиш Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг ўринбосари А.Н.Арипов зиммасига юклансин.

Ўзбекистон Республикаси Президенти

И.КАРИМОВ

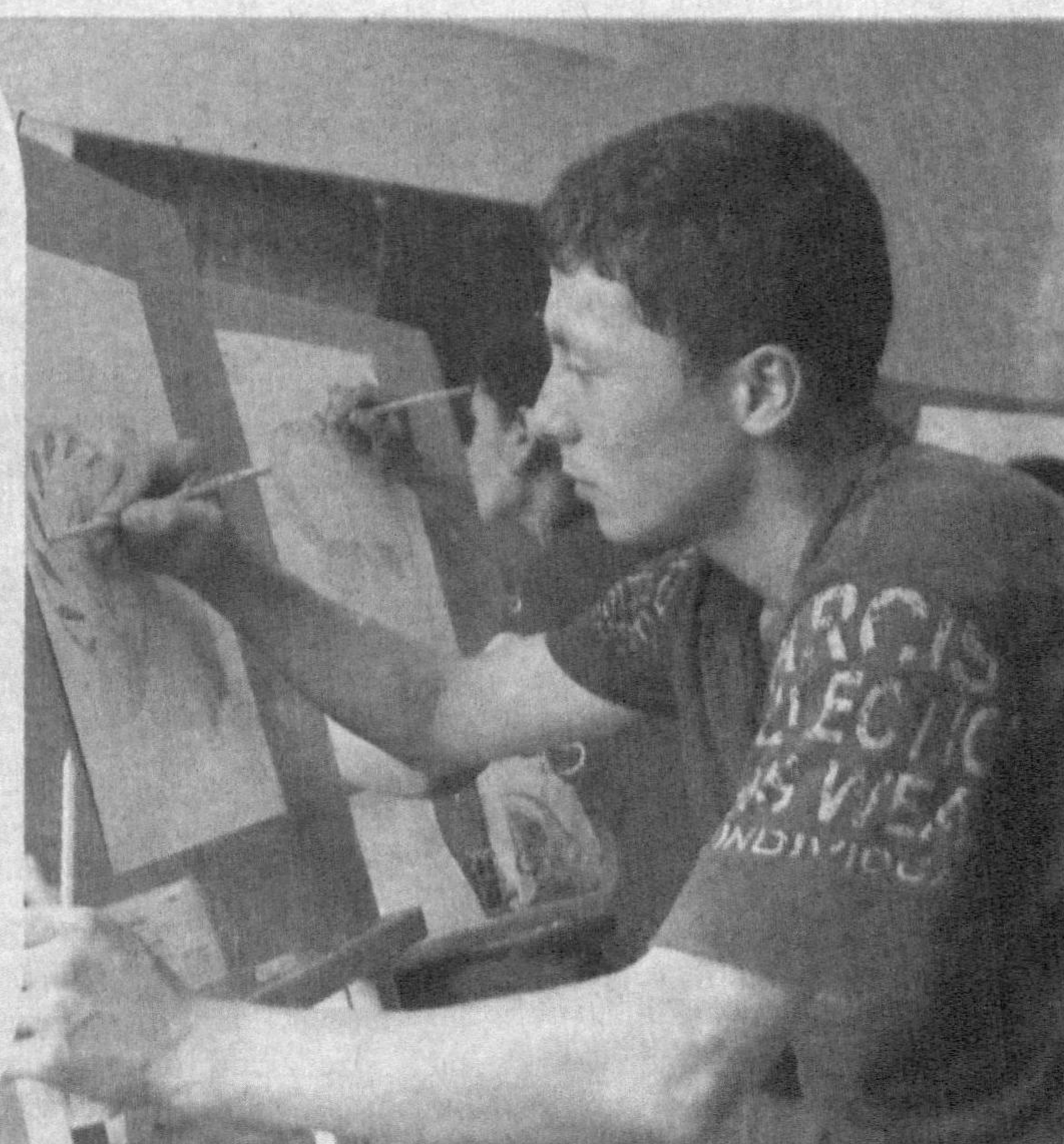
Тошкент шаҳри,
2010 йил 22 июль

Олий таълим муассасаларига қабул жараёнлари тугаб, санъат ва журналистика каби йўналишларга ҳужжат топширган абитуриентлар ўз иқтидорларини намойиш этиб, дастлабки синов — ижодий имтиҳонларни топширмақдалар. Тошкент давлат педагогика университетининг тасвирий санъат, муҳандислик графикаси ва амалий санъат ҳамда мусиқий таълим йўналишларини танлаган йигит-қизлар ҳам куни кеча илк синовдан ўтдилар.

Суратларда: ижодий имтиҳондан лавҳалар акс этган.

В.ГРАНКИН олган суратлар.

ГАЗЕТАНИ
ВАРАҚЛАГАНДА:

КОНУН
ҲУЖЖАТЛАРИНИ
ТАКОМИЛЛАШТИРИШ —
ДАВР ТАЛАБИ

2—3-бетлар

Mustaqillikning 19 yilligi oldidan

Андижон вилояти 8—9-бетлар

СИНИК
ЧИЗИҚЛАРДАГИ
БУТУНЛИК

12-бет

ҚОНУН ҲУЖЖАТЛАРИНИ

Биз юртимизда сиёсий, иқтисодий, ижтимоий ва суд-ҳуқуқ соҳасида амалга оширилаётган ислохотлар ҳамда бу борада қабул қилинаётган норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар ҳақидаги нашрлар циклини давом эттирмакдмиз.

Ўтган йилнинг декабрь ойида чоп этилган аввалги мақолада сайловлар, ижро иши юритиш, жиноий даромадларни легаллаштиришга ва терроризмни молиялаштиришга қарши курашиш тўғрисидаги қонун ҳужжатларига киритилган тузатишлар, шунингдек, Ўзбекистон Республикасининг кодексларидаги қонун ҳужжатларининг институти кенгайтириш, фуқаролик процессида вакиллик институти такомиллаштириш, сифатсиз ва қалбаки дорилар ҳамда тиббий буюмлар билан муомала қилиниши учун жавобгарликни кучайтириш билан боғлиқ ўзгартиш ва қўшимчалар ҳақида гапириб ўтилган эди.

Шу билан бирга, ҳуқуқни қўллаш амалиёти ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органлар фаолиятининг норматив базасини янада такомиллаштириш, қонун ҳужжатларидаги қарама-қаршиликларни бартараф этиш кераклигини кўрсатмоқда.

Ўзбекистон Республикасининг Президенти Ислам Каримов Олий Мажлис Қонунчилик палатаси ва Сенатининг қўшма мажлисидаги маърузасида "қонунчилик ва норматив-ҳуқуқий базадаги камчилик ва нуқсонларга имкон қадар тезроқ барҳам бериш, ҳуқуқни қўллаш амалиётида гоят жиҳидий ўзгаришларни жорий этиш, ҳуқуқни муҳофаза қилиш ва суд органларининг фаолиятида фақат ва фақат қонунга риоя этилишини таъминлаш биз барпо этаётган ҳуқуқий давлатни шакллантиришда нақадар муҳим аҳамиятга эга эканлигини" таъкидлаб ўтгани бежиз эмас.

Давлат раҳбарининг бу талабларидан келиб чиқиб, мазкур йўналишдаги ишлар доимий асосда олиб борилмоқда.

Жумладан, фақатгина 2009 йил ва 2010 йилнинг ўтган даври мобайнида Бош прокуратура томонидан мамлакат парламентида Жиноят, Жиноят-процессуал кодекслари, маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги қонун ҳужжатларини такомиллаштириш, шунингдек, жамият ҳаётининг бошқа соҳаларини тартибга солишга қаратилган 11 қонун лойиҳаси киритилган. Уларнинг бир қисми аввалги мақола-ларимизда ёритилган эди, шу боис қонунчиликка киритилган кейинги ўзгаришларга оид қонун лойиҳаларига назар ташласак.

Хусусан, жорий йилнинг 18 май куни маъқулланган "Ўзбекистон Республикасининг Жиноят кодексига қўшимча киритиш тўғрисида"ги Қонун Жиноят Қонунини янада либераллаштириш ва жиноий жазоларни дифференциаллашга қаратилган. Мазкур Қонун лойиҳаси энгиллаштирувчи ҳолатлар мавжудлигида жиноят учун жазо тайинлашнинг ҳуқуқий механизмларини ўрганиш натижалари бўйича ишлаб чиқилган эди.

Жумладан, Жиноят кодексининг 55-моддасида назарда тутилган жазони энгиллаштирувчи барча ҳолатлардан фақатгина айбини бўйича олиш тўғрисидаги арз қилиш, чин кўнгилдан пушаймон бўлиш, жиноятни очиш учун фаол ёрдам бериш ва етказилган зарарни бартараф этиш (55-модда биринчи қисмининг "а" ва "б" бандлари) каби ҳолатлар айбдорнинг жиноят содир этилгандан сўнг фаол ижобий ҳаракатлари билан ажралиб туради.

Юқоридаги тўртта ҳолат айбдорнинг амалда пушаймон бўлганлигини билдириб, унинг ўз қилмишининг ғайриқонунийлигини англаганлигидан ва у учун жазо олишга тайёр эканлигидан далolat беради.

Шу билан бирга, қонунда қайд этилган энгиллаштирувчи ҳолатлар мавжудлигида жазонинг аниқ чегараси ва энгилроқ жазо тайинла-лишининг ҳуқуқий кафолатлари белгиланмаганлиги сабабли, айбдор шахслар пушаймонликни фаол ҳаракат орқали намоён этишдан ва ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органлар билан ҳамкорлик қилишдан манфаатдор эмас эди. Бу ҳолат эса жиноятларнинг тез фаш этилиши, бошқа иштирокчиларнинг қидируви ва ушланиши, кечиктириб бўлмайдиган бошқа тергов ҳаракатларининг тезкорлик билан олиб борилишига ёрдам бермас эди.

Шу сабабдан қабул қилинган қонун билан Жиноят кодексига янги 57¹-модда киритилиб, унда юқорида кўрсатилган ҳолатлар йўқлигида жазо муддати ёки миқдори Жиноят кодекси Махсус қисмининг тегишли моддасида назарда тутилган энг кўп жазонинг учдан икки қисмидан ошмайдиган жазо тайинланиши лозимлиги белгилаб қўйилди.

Бунда киритилган норма ижтимоий ҳавфи юқори бўлган, оғирлаштирувчи ҳолатлардаги қасддан одам ўлдириш (Жиноят кодекси 97-моддасининг иккинчи қисми) ва терроризм (155-моддасининг учинчи қисми) билан боғлиқ жиноятларни содир этган шахсларга нисбатан татбиқ этилмайди.

Қонунчиликдаги яна бир бўшлиқ касб юзасидан ўз вазибаларини бажармаганлиги ёки лозим даражада бажармаганлиги оқибатида бошқа шахсларга ОИВ касаллигини юқтириш учун жиноий жавобгарлик масалалари билан боғлиқ бўлган.

Жиноят кодексига бундай қилмиш учун жавобгарликни белгиловчи махсус меъёр мавжуд эмаслиги боис, ОИВ касаллигининг тарқалишига қарши курашиш борасида ҳуқуқни қўллаш ва тергов-суд амалиётида бу тоифадаги жиноятларни ҳуқуқий жиҳатдан тўғри малакалашда муаммолар юзага келар эди.

Жумладан, Жиноят кодексининг 116-моддасида касб юзасидан ўз вазибаларини бажармаслик ёки лозим даражада бажармаслик учун жавобгарликни назарда тутиб, бундай жавобгарлик фақатгина баданга ўртача оғир шикаст, оғир шикаст, одамнинг ўлими каби оқибатлар келиб чиққан ҳолдагина юзага келади. Бунда ОИВ инфекциясини юқтириш ҳолатининг ўзини, оқибатда ўлим юз бермаган бўлса, жавобгарлик учун асос бўлувчи оқибатлар сирасига киритиш мумкин эмас.

Шу сабабали, 2010 йил 24 май куни қонун қабул қилиниб, Жиноят кодексининг 113-моддаси шахснинг касб юзасидан ўз вазибаларини бажармаганлиги ёки лозим даражада бажармаганлиги оқибатида бошқа шахсга ОИВ касаллиги /ОИТСни юқтириши учун олти ойгача қамоқ ёки беш йилгача озодликдан маҳрум қилиш тарзидаги жавобгарликни назарда тутувчи бешинчи қисм билан тўлдирилди.

Мазкур норма ОИВ касаллигининг тарқалишига қарши курашиш борасида амалга оширилаётган чораларнинг самарадорлигини ва тиббиёт ходимларининг ушбу ка-

саллиқнинг олдини олиш қоидаларига қатъий риоя этиши учун масъулиятини оширишга қаратилган.

Жиноят кодекси 113-моддасининг янги тахририда «ОИТС касаллиги» термини ўрнига «ОИВ касаллиги/ОИТС» терминидан фойдаланганлиги сабабли худди шу Қонун билан Жиноят кодексининг 66¹-моддаси, Ўзбекистон Республикаси Маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги кодексининг 57-59-моддаларида ҳам шу каби ўзгартишлар амалга оширилиб, «Одамнинг иммунитет танқислиги вируси билан касалланишининг (ОИВ касаллигининг) олдини олиш тўғрисида»ги қонунга тузатишлар киритилди.

Мамлакатимизда болаларнинг ҳуқуқий ҳимоясини таъминлаш, вояга етмаганлар ўртасида ҳуқуқбузарликларнинг олдини олиш тизimini мустаҳкамлаш, ота-оналарнинг ўсиб келаётган авлод учун масъулиятини ошириш борасида қўрилаётган чоралар алоҳида эътиборга сазовор.

Амалга оширилаётган чоралар натижасида республикада вояга етмаганлар ўртасида жиноятчиликнинг камайиш тенденцияси кузатилмоқда. 2000 йилга нисбатан ўтган йилда болалар жиноятчилиги 19,8 фоизга, жиноят содир этишда иштирок этган вояга етмаганлар сони 12,2 фоизга камайди.

Айни вақтда вояга етмаганлар томонидан маъмурий ҳуқуқбузарликлар содир этиш ҳоллари кўпайди.

Вояга етмаганларнинг ҳуқуқбузарликлар содир этишига имкон бераётган шарт-шароитларнинг тахлили шуни кўрсатдики, кўп ҳолларда бунга уларнинг тунги вақтда турли кўнгилочар масканларда назоратсиз юришлари ва аксарият ҳолларда бу ерда спиртли ичимликлар истеъмол қилишлари омил бўлмоқда.

Вояга етмаганларнинг бўш вақтларини бу тариқа ўтказишларига кўнгилочар масканларнинг раҳбарлари ва бошқа масъул ходимларнинг тунги вақтда мазкур муассасаларда вояга етмаганни ота-онасининг ёки уларнинг ўрини босувчи шахснинг кузатувисиз ҳозир бўлишига йўл қўйганлиги учун жавобгарлиги белгиланмаганлиги асосий сабаблардан бири бўлмоқда.

Шуни инобатга олиб, жорий йилнинг 17 май куни "Ўзбекистон Республикасининг Маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги кодексига қўшимчалар киритиш ҳақида"ги Қонун қабул қилинди.

Маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги кодекс рестороанлар, кафелар, барлар, клублар, дискотекалар, кинотеатрлар, компьютер заллари, Интернет тармоғидан фойдаланиш хизматларини кўрсатиш учун жиҳозланган хоналар ёки бошқа кўнгил очиш (дам олиш) жойларида вояга етмаган шахснинг тунги вақтда ота-онасидан бири ёки унинг ўрини босувчи шахснинг кузатувисиз бўлишига йўл қўйганлик учун мазкур жойларнинг раҳбарлари ёхуд бошқа масъул шахсларнинг жавобгарлигини назарда тутувчи янги 188²-модда билан тўлдирилди.

Мазкур ҳуқуқбузарлик субъекти сифатида кўнгил очиш (дам олиш) жойларининг раҳбарларидан ташқари, бундай жойларда тегишли фармойиш, меҳнат шартномаси, вазибалар тақсмоти билан ёхуд эгаллаб турган хизмат мавқеи туфайли кўнгил очиш (дам олиш) жойларида аҳолига хизмат кўрса-

тиш қоидаларига ёки мижозларнинг кириб-чиқиш тартибига риоя қилинишини таъминлаш учун жавобгарлик юкланган бошқа масъул шахсларни ҳисоблаш керак.

Ушбу ҳуқуқбузарликни содир этганлик учун суд айбдор шахсларга энг кам иш ҳақининг ўн бараваридан ўн беш бараваригача миқдорда жарима турдаги маъмурий жазо чорасини белгилаш мумкин.

Шуни назарда тутиш лозимки, киритилган нормани тўғри қўллаш учун "Бола ҳуқуқларининг кафолатлари тўғрисида"ги қонун, яъни 3-моддасидаги ота-онанинг ўрнини босувчи шахслар деганда қонунда белгиланган тартибда болага нисбатан ота-оналик ҳуқуқини амалга оширувчи ва ота-оналик мажбуриятларини бажарувчи, лекин боланинг ота-онаси бўлмаган шахслар (фарзандликка олувчилар, васийлар ва ҳомийлар) тушунилиши кераклиги ҳақидаги қоидалардан келиб чиқиш зарур.

Маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги кодекснинг 188²-моддасида кўрсатилган бошқа кўнгил очиш (дам олиш) жойларига кафетерийлар, ошхоналар, чойхоналар, буфетлар каби умумий овқатланиш жойлари, шунингдек, театрлар, концерт заллари, ўйинхоналар, биллардхоналар ва бошқа шу каби жойларни киритиш лозим.

Ушбу моддада қўлланиладиган тунги вақтни аниқлаш учун Меҳнат кодексининг 122-моддасига мурожаат қиламиз, унга кўра соат 22:00 дан то соат 6:00 гача бўлган вақт тунги деб ҳисобланади.

Бундан ташқари, Олий Мажлис Қонунчилик палатасига болаларнинг ҳимоясига оид қонун ҳужжатларини такомиллаштириш, вояга етмаганлар ўртасида ҳуқуқбузарликларнинг олдини олиш тизимидаги органлар ва муассасаларнинг масъулиятини ошириш, болаларнинг девиант (яъни жамиятда эътироф этилган ҳуқуқий ва ахлоқий нормаларига зид бўлган) хулқ-атворини эрта аниқлаш ва бартараф этиш борасидаги тадбирлар самарадорлигини кескин яхшилашга қаратилган "Вояга етмаганларнинг назоратсизлиги ва ҳуқуқбузарликларнинг олдини олиш тўғрисида"ги Қонун лойиҳаси киритилган.

Таъкидлаш жоизки, вояга етмаганларнинг назоратсизлиги ва ҳуқуқбузарликларининг олдини олиш масалалари ҳуқуқнинг алоҳида қарорлари, алоқадор вазирликлар ва идораларнинг идоравий ҳужжатлари билан тартибга солинган, бу эса ўз навбатида мазкур муаммоларни ҳал қилишга мутаассиди бўлган идоралар фаолиятини мувофиқлаштириш ва иш самарадорлигини оширишга етарли имкон бермаяпти.

Ишлаб чиқилган лойиҳада эса вояга етмаганларнинг назоратсизлиги ва ҳуқуқбузарликларини профилактика қилиш тизимидаги идоралар ва муассасалар, улар фаолиятининг асосий йўналишлари, вазибалари ҳамда ваколатлари пухта ва комплекс tarzda белгиланган. Унда ижтимоий жиҳатдан хавфли аҳволда бўлган вояга етмаганлар ва оилалар билан профилактика ишини олиб бориш тартиби, вояга етмаганларни ихтисослаштирилган ўқув-тарбия муассасалари ва вояга етмаганларга ижтимоий-ҳуқуқий ёрдам кўрсатиш марказларига жойлаштириш асослари ҳамда бошқа масалалар мустаҳкамланган.

Сизларга маълумки, болаларнинг ҳуқуқ ва манфаатларини ҳимоя қилиш мақсадида республи-

ликамит томонидан 2008 йилда Ишга қабул қилиш учун энг кичик ёш тўғрисидаги Конвенция ҳамда Болалар меҳнатининг оғир шакллари тақиқлаш ва йўқ қилишга доир шошилинч чоралар тўғрисидаги Конвенция ратификация қилинган.

Халқаро Меҳнат Ташкилотининг мазкур конвенцияларини миллий қонунчиликка сингдириш, боланинг ҳаёти, соғлигининг муҳофаза қилиниши ва ота-оналар ҳамда бошқа шахсларнинг суиистеъмолликларидан ҳимоя қилинишига бўлган ҳуқуқларининг рўёбга чиқарилишини таъминлаш учун 2009 йилнинг декабрь ойида қатор қонун ҳужжатларига ўзгартиш ва қўшимчалар киритилган.

Хусусан, 2009 йил 21 декабрь кунги "Вояга етмаган шахсларнинг ҳуқуқларини ҳимоя қилиш тўғрисидаги қонун ҳужжатлари такомиллаштирилиши муносабати билан Ўзбекистон Республикасининг Маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги кодексига қўшимчалар киритиш ҳақида"ги Қонунга мувофиқ Кодекснинг 49-моддаси вояга етмаганларнинг меҳнати ва меҳнатини муҳофаза қилиш тўғрисидаги қонун ҳужжатларини бузганлик учун мансабдор шахсга оғирроқ жазо қўллашни назарда тутувчи янги норма билан тўлдирилди.

Бундан ташқари, вояга етмаган шахс меҳнатидан унинг соғлиғи, хавфсизлиги ёки ахлоқ-одобиға зиён етказиши мумкин бўлган ишларда фойдаланишда айбдор шахслар Маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги кодексга янги киритилган 49¹-модда бўйича жавобгарликка тортиладилар.

Маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги кодекснинг 51-моддасига киритилган ўзгартишлар асосида вояга етмаган шахсни меҳнатга маъмурий тарзда мажбурлаш учун жазо чоралари кучайтирилди.

Агар меҳнатга бирон бир шаклда маъмурий тарзда мажбурлаш энг кам иш ҳақининг бир бараваридан уч бараваригача миқдорда жарима солишга сабаб бўлса, вояга етмаган шахсга нисбатан содир этилган худди шундай ҳуқуқбузарлик учун энг кам иш ҳақининг беш бараваридан ўн бараваригача миқдорда жарима солинади.

2009 йил 24 декабрдаги Қонун билан Меҳнат кодекси ва "Бола ҳуқуқларининг кафолатлари тўғрисида"ги Қонунга ўзгартишлар киритилиб, шахсни ишга қабул қилиш мумкин бўлган энг кичик ёш чегараси кўтарилди.

Эндиликда ишга қабул қилишга фақатгина ўн олти ёшдан йўл қўйилади.

Айни пайтда, агар умумтаълим мактаблари, ўрта махсус, касб-хунар ўқув юрларининг ўқувчилари ўн беш ёшга тўлган бўлса, ўқишдан бўш вақтида ота-онасидан бирининг ёки ота-онасининг ўрнини босувчи шахслардан бирининг ёзма розилиги билан соғлиғига ҳамда маънавий ва ахлоқий камол топишига зиён етказмайдиган, таълим олиш жараёнини бузмайдиган энгил ишни бажариши учун ишга қабул қилиниши мумкин.

Мазкур Қонун қабул қилингунга қадар ўқувчиларни ишга қабул қилишга ўн тўрт ёшга тўлгандан кейин йўл қўйилар эди.

Этиборингизга ҳавола қилмоқчи бўлган яна бир ҳужжат фуқароларнинг соғлигини сақлаш, бу соҳада инсон ҳуқуқларининг кафолатларини таъминлаш масалаларига тааллуқлидир.

ТАКОМИЛЛАШТИРИШ — ДАВР ТАЛАБИ

Жумладан, прокуратура органлари томонидан фуқароларнинг соғлигини сақлаш тўғрисидаги қонунчилик ижроси аҳволи текширилди.

Текшириш давомида хусусий тиббиёт амалиёт билан шуғулланувчи жисмоний шахслар томонидан тиббий хизматлар кўрсатиш тартибига оид қонун ҳужжатларининг жиддий бузилиши ҳолатлари аниқланди.

Ўрганиш кўрсатдики, хусусий тиббиёт амалиёти билан шуғулланишга лицензияга эга бўлган 1.187 нафар жисмоний шахсдан ҳақиқатан 581 нафарига ўз фаолиятини амалга ошириб келган.

Бунда, хусусий равишда ишловчи шифокорларнинг аксарияти даволаш жараёни стандартлари, санитария ва гигиена қоидалари, асбобларни стерилизация қилиш ва ишлатилган тиббий буюмларни утилизация қилиш бўйича талабларига риоя этмаган ҳолда тиббиёт хизматларини кўрсатиб келган.

Санитария қоидалари ва нормаларига кўра, хусусий тиббиёт амалиёт билан шуғулланувчи 542 нафар шифокор (581 нафаридан) фаолият тури бўйича махсус ўргатилган тиббиёт ходимлари билан тўлдирилган стерилизация қилиш бўлинмаларига эга бўлиши лозим эди, бу эса фақатгина юридик шахс шaroитида ташкил этилиши мумкин.

Ушбу ҳолатларни инobatта олиб, фуқароларнинг соғлигини сақлашга доир ҳуқуқларнинг кафолатланишини таъминлаш мақсадида 2010 йил 19 май куни «Фуқаролар соғлигини сақлаш тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси қонунининг 10 ва 11-моддаларига ўзгаришлар киритиш ҳақида»ги Қонун қабул қилинди. Киритилган тузатишларга кўра, жисмоний шахслар томонидан хусусий тиббиёт фаолияти билан шуғулланилишига йўл қўйилмайди.

Ҳозирги вақтда мамлакат парламентида яна бир ҳужжат — «Дафн этиш ва дафн иши тўғрисида»ги қонун лойиҳаси кўриб чиқилмоқда.

Мазкур лойиҳанинг ишлаб чиқилишидан олдин прокуратура органлари томонидан маҳаллий ҳокимият органлари фаолиятида текшириш ўтказилиб, унда қабристонларни сақлаш ва ободонлаштириш ишига хўжасизларча ва масъулиятсизлик билан қараш, фуқаролар томонидан келгусида қабрлар солиш учун ер участкаларини ўзбошимчалик билан эгаллаш, қабристонларни ташкил қилиш мақсадида маданий-мемориал комплексларнинг фондларидан ерларни ноқонуний ажратиш ҳолатлари аниқланган, қабристонларни ободонлаштиришга ажратилган бюджет маблағларининг талон-тарож қилиниши ва мақсадсиз ишлатилиши ҳоллари фош этилган.

Мазкур соҳада бундай аҳволнинг юзага келишининг сабабларидан бири — ҳозирги замон талабларига жавоб берадиган, дафн этиш ва дафн иши масалаларини тартибга солиш учун қонунчилик актининг мавжуд эмаслигидир.

Кўп конфессионал жамиятимиз ҳаётининг бу муҳим соҳасидаги ҳуқуқий муносабатларни тартибга солиш мақсадида «Дафн этиш ва дафн иши тўғрисида»ги қонун лойиҳаси ишлаб чиқилган.

Лойиҳада асосий тушунчаларнинг таърифини белгилаш, марҳумнинг муносиб равишда дафн этилиши кафолатларини мустаҳкамлаш, дафн этиш жойлари ва

дафн ишини ташкил қилиш бора-сидаги муносабатларни, шунингдек, бошқа ҳуқуқий жиҳатларни тартибга солиш кўзда тутилган.

Хусусан, унда вафот этганидан кейин жасадига хурматни ўрнига қўйган ҳолда муносабатда бўлиш юзасидан шахснинг ҳаётлик чоғида хоҳиш билдириши ва бошқа ҳуқуқлари белгиланган, дафн этиш жойларини, қабртошларни, панжалар ва бошқа ашёларни таҳрирлаш ёки вайрон қилиш, шунингдек, жасадни таҳрир этишга тақиқ ўрнатилган.

Қонун лойиҳасининг алоҳида қоидалари билан дафн этиш жойларини ташкил этиш, бу жойлар учун санитария-гигиена ва экологик нормаларига мувофиқ ер майдонини танлаш ҳамда ажратиш масалалари тартибга солинган, уларни сақлаш ва ободонлаштириш бўйича талаблар белгиланган.

«Ўзбекистон Республикасининг Жиноят-процессуал кодексига ўзгариш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида»ги қонун лойиҳаси чет эл давлатларининг ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органлари билан жиноят ишлари бўйича ҳуқуқий ёрдам кўрсатиш масалаларида халқаро ҳамкорликни ҳуқуқий жиҳатдан тартибга солинишини такомиллаштиришга қаратилган.

Ҳозирги вақтда жиноят-процессуал қонунда чет эл давлатлар муассасалари билан ўзаро муносабатда бўлиш, айбланувчиларни ушлаб бериш ва жиноий таъқиб қилишга оид фақатгина айрим умумий нормалар мавжуд.

Ҳуқуқий ёрдам кўрсатиш ҳақидаги сўровларни юборишда миллий органлар ваколатларининг аниқ белгиланиши, чет эл давлат ҳудудида олинган далилларнинг юридик кучи, Ўзбекистон Республикасида ушланган жиноятчиларни бериш тўғрисидаги сўровларни бажариш тартиби, ҳамкорликни амалга оширишда ўзаро келишув тамойили каби махсус масалалар бўйича нормаларнинг мавжуд эмаслиги эса ягона тергов-суд амалиётининг шаклланишига тўсқинлик қилмоқда.

Шу билан бирга, халқаро ҳуқуқ тамойиллари ва нормалари, қоида тариқасида, умумий характерга эга бўлиб, халқаро ҳамкорлик бора-сида муҳим аҳамиятга молик бўлган миллий жиноят-процессуал қонун ҳужжатларининг қоидаларини бутунлай алмаштира олмайди.

Шу муносабат билан, халқаро ҳамкорликни амалга ошириш ва жиноят ишлари бўйича ҳуқуқий ёрдам кўрсатиш учун амалиётчи ходимларга зарур бўлган ҳуқуқий базани такомиллаштириш мақсадида Бош прокуратура томонидан тегишли қонун лойиҳаси ишлаб чиқилиб, Жиноят-процессуал кодексини янги боб билан тўлдириш тақлиф этилмоқда.

Янги бобда чет эл давлатга процессуал ҳаракатларни бажариш, унинг ҳудудида бўлган шахсни ушлаб бериш, жиноий таъқибни амалга ошириш учун жиноят иши материалларини юбориш тўғрисида сўровлар юбориш, шунингдек, чет эл давлатлар муассасаларининг бундай сўровларини Ўзбекистон Республикасида бажариш тартиби каби масалаларни ва бошқа қоидаларни батафсил тартибга солиш назарда тутилади.

Тез кунларда Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик палатасининг муҳокамасига Ўзбекистон Республикасининг давлат рамзлари ҳақидаги қонунчиликни такомиллаштиришга йўналти-

рилган қонун лойиҳасининг киритилиши кутилмоқда.

Асосий қонунимизнинг 5-моддасида акс эттирилган Ўзбекистон Республикасининг давлат рамзлари — байроқ, герб, мадҳия ҳам давлат суверенитети, миллатнинг бирлиги, унинг ўтмиши ва келажагининг рамзи, ҳам миллий ифтихордир.

Бирлашган Миллатлар Ташкилоти биноси, дипломатик ва консуллик муассасалари олдида Ўзбекистон Республикаси давлат байрогининг ҳилпираб туриши ёки давлатлар раҳбарларининг расмий ташрифлари давомида, шунингдек, спортчиларимизнинг халқаро майдондаги галабалари шарафига ёхуд бошқа тантаналарда давлат мадҳиясининг янграши ҳар бир кишида миллий ғурур ҳиссини уйғотади.

Шу боис, барчамиз давлатнинг бу тимсолларини ёдда тутишимиз, сақлашимиз ва хурматсизлик кўри-нишларидан муҳофаза қилишимиз шарт.

Шуларни инobatта олиб, «Ўзбекистон Республикасининг Давлат байроғи тўғрисида», «Ўзбекистон Республикасининг Давлат герби тўғрисида» ва «Ўзбекистон Республикасининг Давлат мадҳияси тўғрисида»ги қонунларга давлат рамзларининг тижорат мақсадида ишлатилишига чек қўйишга, шунингдек, давлат рамзлари ҳақидаги қонунчилик талабларини бузганлик учун жавобгарликни мустаҳкамлашга қаратилган ўзгариш ва қўшимчалар киритилмоқда.

Шунингдек, лойиҳада байроқнинг кўтарилиши, герб тасвирининг ўрнатиб қўйилиши ҳамда мадҳиянинг ижро этилиши ҳолатларига аниқлик киритилмоқда.

Бундан ташқари, одам бир-бирини кўрганда ўзаро хурмат-эҳтиромини изҳор қилиши, қўлини кўксига қўйиб, ҳол-аҳвол сўраши авлод-аждоғларимиздан ўтиб келаётган ўзбекларга хос одат, анъана ҳисобланади. Шуни инobatта олиб, «Ўзбекистон Республикасининг Давлат мадҳияси тўғрисида»ги Қонуннинг давлат мадҳияси оммавий тадбирда ижро этилаётганда ўнг қўлни кўксига қўйиш ҳақидаги қоида билан тўлдирилишида бу азалий одатларимизнинг унга сингдирилишининг бир кўринишидир.

Фуқароларнинг ватанпарварлик ҳис-туйғуларидан ўз манфаати учун фойдаланишининг олдини олиш мақсадида давлат рамзлари (байроқ ва герб) тасвирларидан товарларни (ишларни, хизматларни) ўтказиш учун тижорат мақсадларида фойдаланиш, шунингдек, уларнинг элементларини нодавлат ташкилотларнинг ҳужжатлари рекузитлари ёки реклама материалларига қўйишга тақиқ солинмоқда.

Бундан ташқари, Ўзбекистон Республикасининг Маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги кодексини давлат рамзлари тўғрисидаги қонунчиликни бузганлик учун жавобгарликни белгиловчи 203¹-модда билан тўлдириш тақлиф қилинмоқда.

Шунингдек, йўл ҳаракати қоидаларини бузганлик учун жавобгарликни такомиллаштиришга йўналтирилган, инсонларнинг хавфсизлигини сезиларли даражада пасайтирадиган ва кўпинча жиддий йўл-транспорт ҳодисаларига олиб кела-диган кўпол қоидабузарликлар содир этадиган транспорт воситалари ҳайдовчилари ва йўл ҳаракатининг бошқа иштирокчиларига нисбатан маъмурий жавобгарлик-

ни кучайтиришга қаратилган қонун лойиҳаси ҳам ишлаб чиқилмоқда.

Суд-экспертлик фаолиятининг норматив-ҳуқуқий базасини такомиллаштиришга қаратилган кейинги ҳужжат — жорий йилнинг 1 июнь куни қабул қилинган «Суд экспертизаси тўғрисида»ги қонундир.

Бундан аввал Ўзбекистон қонунчилигида суд экспертизаси соҳасидаги муносабатларни тартибга солиш ва бундай фаолиятнинг асосларини белгиловчи ягона норматив-ҳуқуқий ҳужжат мавжуд бўлмаган. Фақатгина суд экспертизасини тайинлаш ва ўтказиш масалалари процессуал қонунларда акс эттирилган.

Қабул қилинган Қонунда амалий жиҳатдан долзарб бўлган суд-экспертлик фаолиятининг тушунчаси, унинг принциплари билан боғлиқ масалалари ёритилган, бундай фаолиятнинг барча томонлари тартибга солинган.

Жумладан, унда «суд экспертизаси», «суд-экспертлик фаолияти», «суд эксперти» тушунчаларига илк бор таъриф берилган, суд-экспертлик фаолиятининг тамойиллари, хусусан, қонунийлик, инсон ҳуқуқ ва эркинликларига риоя этилиши, суд экспертнинг мустақиллиги, холислик, ҳар томонламалик ва тўлиқлик мустаҳкамланган. Шунингдек, суд экспертнинг ҳуқуқий мақоми белгилаб, суд экспертизасининг турлари (қўшимча, қайта, комплекс, комиссиявий) тартибга солинган.

Тўхталиб ўтмоқчи бўлган яна бир қонун ички ишлар органлари ходимларининг ижтимоий ҳимоясини таъминлашга тегишлидир.

Жиноятчиликка қарши курашиш билан шуғулланувчи ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органларининг иши алоҳида хусусиятга эга бўлиб, кўпинча ходимларнинг ҳаётини хавф-хатарга солиш билан боғлиқдир. Шу боис, давлат томонидан ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органлар ходимларини ҳимоя қилиш, уларнинг ижтимоий қўллаб-қувватлаш, ҳаёти ва соғлигини сўғурталашга қаратилган алоҳида чоралар кўрилмоқда.

Жумладан, пенсия ва солиқ қонун ҳужжатлари нормалари билан хизмат бурчларини бажаришда вафот этган ички ишлар органлари ҳарбий хизматчиларининг оилалари учун даромад солиғи солишдан қисман ва мулк солиғидан тўлиқ озод қилиниши билан боғлиқ имтиёзлар, шунингдек, пенсияларга устама ҳақлар белгиланган эди.

Бироқ, кўрсатилган имтиёзлар ички ишлар органлари ходимларининг барча тоифаларига эмас, балки фақатгина ҳарбий хизматчиларига доир бўлган. Айни пайтда, мустақиллик даври мобайнида хизмат вазибаларини бажаришда вафот этган ички ишлар органлари, шу жумладан, ҳарбий хизматчилар бўлган ходимларининг сони оз эмас.

Бир хил шароитлардаги хизматни ўташда, шу жумладан жанговар вазибаларни бажаришда вафот этган ички ишлар органлари ходимларининг оилалари учун имтиёзлар беришда бундай чегараланиш ижтимоий адолат тамойилига бироз мувофиқ эмас эди.

Шу муносабат билан 2010 йил 20 май куни қабул қилинган Қонун билан Ўзбекистон Республикаси «Фуқароларнинг давлат пенсия таъминоти тўғрисида»ги Қонунининг 28-моддаси ва Солиқ кодексининг 180 ва 275-моддаларига ўзгаришлар киритилди.

Ушбу моддаларнинг янги таҳ-

ририга мувофиқ ички ишлар органларининг ҳарбий хизматчилари учун белгиланган пенсия ва солиқ имтиёзлари эндиликда хизмат вазибаларни бажаришда вафот этган ички ишлар органлари ходимларининг оила аъзоларига ҳам татбиқ этилади.

Ўзбекистонда изчил ривожланган солиқ-бюджет сиёсати 2009 йил 30 декабрь куни «Ўзбекистон Республикасининг Солиқ кодексига ўзгариш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида»ги Қонуннинг қабул қилинишини белгилаб қўйиб, унинг 130тага яқин моддалари ўзгаририлди. Бунда, кодекснинг 6та моддаси 2010 йилги солиқ-бюджет сиёсатининг асосий йўналишлари билан боғлиқ бўлса, қолганлари кодекснинг бевосита амал қилишини таъминлаш, унинг алоҳида нормаларидаги ноаниқликларни ва фарқ қиладиган қоидаларни бар-тароф қилиш заруриятидан келиб чиққандир.

Масалан, Солиқ кодексининг 62-моддасига киритилган тузатишлар солиқлар бўйича қарзни ундириш тартибини такомиллаштиришга йўналтирилган. Жумладан, солиқ қарзини мажбурий ундириш чоралари жисмоний шахсларга нисбатан фақат суд тартибида қўлланилиши ҳақидаги қоидадан яқка тартибдаги тадбиркорлар чиқариб ташланди. Бундан буён яқка тартибдаги тадбиркорларга илгари фақат юридик шахсларга нисбатан қўлланилган чоралар татбиқ этилади, яъни инкассо топшириқ-номаларини тақдим этиш ва ундирувни солиқ тўловчига унинг дебиторлари ўтказиши лозим бўлган суммаларга қаратишдир.

Солиқ мажбуриятларини бажаришдан бош тортаётган солиқ тўловчи — юридик шахсларга нисбатан солиқ қарзини ундириш чораларининг ўз вақтида қўлланилишини таъминлаш учун Солиқ кодексининг 96-моддасига қўшимча киритилди. Хусусан, давлат солиқ хизмати органларига қуйидаги ҳолларда солиқ тўловчининг банклардаги ҳисобварақлари бўйича операцияларини тўхтатиб туриш ваколати берилди: солиқ ва (ёки) молиявий ҳисобот уни тақдим этишнинг белгиланган муддати тугагандан кейин ўн беш кун ичида солиқ тўловчи — юридик шахс томонидан тақдим этилмаганда, шунингдек, солиқ тўловчи — юридик шахс кўрсатилган манзилда бўлмаганда.

Шундай қилиб, биз қонунчиликдаги суд-ҳуқуқ тизимини ислоҳ қилиш билан боғлиқ сўнгги ўзгаришларга қисқа шарҳ беришга ҳаракат қилдик.

Сўзсиз, бу ўзгаришларнинг барчаси қонунчиликни, ҳуқуқни қўллаш амалиётини янада такомиллаштиришга ва шу билан фуқароларнинг ҳуқуқ ва эркинликларини, жамият ва давлат манфаатларини таъминлашга йўналтирилгандир.

Давлатимиз раҳбари Ислам Абдуганиевич Каримов таъкидлаганидек, «агарки, биз иқтисодий ва социал соҳани ислоҳ этиш жараёнуларини ижтимоий-сиёсий ва суд-ҳуқуқ тизимини мунтазам янгиллаб бориш жараёнлари билан ўзаро аниқ ва чуқур, узвий боғлиқ ҳолда амалга оширишни таъминламас эканмиз, мамлакатимизни модернизация қилиш борасида белгилаб олган юксак марраларимизга эриша олмаймиз».

Рашидjon КОДИРОВ,
Ўзбекистон Республикаси
Бош прокурори

✓ КИЗИЛТЕПА ТУМАНИДАГИ 14-МАКТАБ 2008 ЙИЛДА ОСИЁ ТАРАҚҚИЁТ БАНКИ ГРАНТИ ФОЛИБИ БЎЛИБ 4,000 АҚШ ДОЛЛАРИ ХИСОБИДА 5ТА ТИКУВ МАШИНАСИ, КОМПЬЮТЕР, ТЕЛЕВИЗОР, МУСИҚА АСБОБЛАРИ ВА СПОРТ АНЖОМЛАРИГА ЭГА БЎЛДИ.

2009 йили эса мактаб таълимини ривожлантириш давлат умуммиллий дастури асосида жорий таъмирланиб, барча қулайликларга эга бўлган билим масканига айланди. Мактабда 15 та фан хонаси ташкил қилиниб, тўлиқ жиҳозланди. Кутубхона, фаоллар зали, спорт заллари, тўгарак хоналари, ўқувчиларни севимли машғулот хонасига айлантирилди.

— Айни пайтда мактабда 440 нафарга яқин ўқувчи билим олиб, уларга 46 нафардан зиёд ўқитувчи билим сирларини ўрганиб келмоқда, — дейди мактаб раҳбари Софья Раҳмонова — 2009-2010 ўқув йилида республика миқёсида ўтказилган "Иншолар танлови"да 9-синф ўқувчиси Гулсара Болтаева ва Конституциянинг 17 йиллигига бағишланган "Бахтимиз қомуси" танловининг вилоят босқичида 7-синф ўқувчиси Мехринисо Мухторова 1-ўринни эгаллади. Спортнинг қўл тўпи бўйича қизлар жамоаси шу йил ўтказилган фан олимпиадаларининг вилоят босқичида физика фанидан Шахло Боқиева, она тили ва адабиётдан Шамсия Жабборова фахрли ўринларни эгаллашди.

Машаққатли меҳнат замирида доимо эътибор ва шараф бор. Мактабнинг физика фани ўқитувчиси Фиёс Қориевнинг тажрибалари 2009 йилида вилоят бўйича оммалаштирилди. Шу қаторда Зухро Муҳаммедова, Адолат Набиева, Дилфуза Рустамова, Амрилло Ниёзов каби жонқуяр устозлар билим даргоҳининг хурматига сазовор бўлишган.

Мактаб боғидаги 400 тупдан зиёд атиргул, 120 туп ўрик, 30 туп ҳар хил навли гилос, 20 туп олма, 20 туп бодом, 10 туп анор, 20та арча ва 500дан ортиқ терак дарахтлари мактабга кўрк берибгина қолмай, бюджетдан ташқари маблағ топиш учун ҳам хизмат қилмоқда. Бу даромад ҳисобидан мактабнинг моддий техника базаси бойитилиб, иқтидорли ўқувчи ва ўқитувчилар ўқув йили мобайнида рағбатлантирилиб борилди.

Маърифат ШАРИПОВА,
Навий вилояти

✓ ТАЪЛИМ СИФАТИНИ ОШИРИШ, ЎҚИТУВЧИЛАРГА АМАЛИЙ МЕТОДИК ЁРДАМ БЕРИШ, АЙНИҚСА, МАКТАБЛАРДА ЭНДИ ИШ БОШЛАГАН МУАЛЛИМЛАРГА ИШ ЖАРАЁНИНИ ТЎҒРИ ТАШКИЛ ҚИЛИШ ЮЗАСИДАН МАСЛАХАТЛАР БЕРИШ, ПЕДАГОГИК ЖАМОАЛАРДАГИ ТАЖРИБАЛИ ЎҚИТУВЧИЛАРГА ИЗДОШЛАР БИРИКТИРИШ ЭНГ МУҲИМ ВАЗИФАЛАРДАНДИР.

Республика бўйича 200 тумандан ҳар бир фан йўналишида юқори касбий лаёқатга эга, тажрибали, маҳоратли, назарий билимларни амалиёт билан чамбарчас боғлиқ ҳолда олиб борадиган "устоз-ўқитувчи"лар сараланиб уларга маслаҳатга муҳтож ўқитувчилар бириктирилди.

Танлаш жараёнида педагогнинг тажрибаси, фаолияти давомида ўқувчиларининг фан олимпиадалари, турли мусобақалардаги натижалари, олий ўқув юртларига кириши ва ҳоказолар инobatга олинди.

Айни пайтда Тошкент вилояти ХТБдаги умумтаълим мактабларида жами 30222 нафар педагог ходимдан 19 фан бўйича 349та "Устоз-шогирд" мактаби ташкил этилди. Бу жараёнга 349 нафар устоз ҳамда 1047 нафар шогирд ўқитувчи жалб қилинган.

Мактаб раҳбарлари томонидан "Устоз-шогирд" мактаби фаолиятини жонлантириш мақсадида "Касбий маҳоратни ошириш устахоналари" ташкил этилиб, зарурий шарт-шароит яратилмоқда.

— Шу кунга қадар "Устоз-шогирд" мактабларида фаолият юритиб келаётган ўқитувчиларимиз томонидан бир қатор семинарлар, очик дарслар ташкил этилди. — дейди Тошкент вилояти ХТБ бошлиғи ўринбосари вазифасини бажарувчи Ф.Олимова. — Жумладан, Чирчиқ, Қибрай, Бўстонлик, Пискент ва бошқа туманларда ўқув семинарлари, илмий методик анжуманлар ўтказилмоқда. Бундан ташқари, "Истеъдод" жамғармасида ташкил этилган семинар-тренингда малака ошириб келган ўқитувчилар эгаллаган билимларини барча устозларга етказиш чораларини кўришмоқда. Уларнинг "Таълим тизимида ёшлар тарбияси", "Баркамол авлод йили" давлат дастурида таълим соҳасига қўйилган вазибалар ва уларни амалга ошириш йўллари", "Умумий ўрта таълим муассасаларида муаммоли вазиятлар ва низоларни бартараф этиш" каби мавзулардаги маърузалар тингланди. Ўқитиш ва ўргатишнинг интерфаол усуллари, уларни қўллаш методикаси бўйича тавсиялар ўртага ташланди. Иштирокчиларга вилоят ХТБнинг сертификатлари топширилди.

Фолиб БАХРОМОВ,
"Ma'rifat" мухбири

✓ "БУНЁДКОР" ЁШЛАР МЕҲНАТ ҲАРАКАТИГА УЮШГАН БИР ГУРУХ ТАЛАБА ВА ЁШЛАР НАМАНГАН ВИЛОЯТИДА АМАЛГА ОШИРИЛАЁТГАН ҚУРИЛИШ ВА ОБОДОНЛАШТИРИШ ИШЛАРИГА КЎМАКЛАШМОҚДА.

Анъанавий тарзда ташкил этилаётган бу ҳаракатга жорий йилда ҳам Наманган давлат университети, Наманган муҳандислик-иқтисодиёт институти ва маҳаллалардаги ёшлардан 152 нафари аъзо бўлди.

— Бу вилоятимиздаги бунёдкорлик ишларига ҳисса қўшиш учун яхши имкониятдир, — дейди Наманган муҳандислик-иқтисодиёт институти талабаси Ортиқ Алиев. — Шу мақсадда, Юртбошимиз томонидан ёшларга кўрсатилаётган ғамхўрликка жавобан "Бунёдкор" ёшлар меҳнат ҳаракатига қўшилди.

Президентимизнинг 2009 йил 6 августда қабул қилинган Наманган шаҳрини 2009—2012 йилларда ободонлаштириш ва ижтимоий инфратузилмасини ривожлантириш дастури тўғрисидаги қарори асосида шаҳарда кенг қўламли қурилиш ва ободонлаштириш ишлари олиб борилмоқда. "Камолот" ёшлар ижтимоий ҳаракати, "Маҳалла" жамғармаси вилоят бўлимлари, олий

ўқув юртлари ҳамкорлигида ташкил этилган мазкур ҳаракат аъзолари ўттиздан ортиқ қурилиш корхоналари жамоаси сафида Наманган шаҳридаги "Камолот" ёшлар ва "Кичкинтой" болалар боғлари, Косонсой туманидаги Булок, Минбулок туманидаги Олтинқўл қишлоқларидаги замонавий турар-жой массивлари қурилишида қатнашмоқда.

А.САТТОРОВ,
ЎЗА мухбири

✓ КЎШРАБОТДАГИ ХУШМАНЗАРА ҚИШЛОҚ — ҚОРАТОШДА ЖОЙЛАШГАН 55-УМУМТАЪЛИМ МАКТАБИ ЎҚУВЧИЛАРИ ТАЪТИЛДА.

Янги 2010-2011 ўқув йилини сифатли таъмирланган, тоза, озода мактабда бошлаш — уларнинг орзуси. Бунинг учун мактаб жорий таъмирдан чиқарилиши лозим.

Таълим даргоҳида 14та синфхона мавжуд бўлиб, ўқиш бир сменада олиб борилади. Ўқувчилар сони 200дан зиёд. Ҳар йили ёзги таътил даврида мактаб раҳбарлари ота-оналар кўмагида синфхоналарни кўнгилдагидек таъмирлаб, янги ўқув йилига шай қиладилар.

— Июль ойининг бошидаёқ мактабимиз ўқув йилига тахт қилинган. Куз-қиш мавсумига 20 тонна кўмир келтирилиб, усти суваб қўйилди. Барча синфхоналар кўз кўрса қувнайидиган ҳолатга келтирилди. Таътидан сўнг ўқитувчилар ўз фан кабинетларини бир сидра кўздан кечириб, кўрғазмали қурулларини саралашади, янгилари билан бойитишади. Ўз йиллик ўқув режаларини дастурга мувофиқ тузиб чиққан ўқитувчилар яна таълим жараёнига қизгин киришадилар, — дейди мактаб раҳбари Садир Исмоилов.

МУХБИРИМИЗ

✓ ТЕРМИЗ ШАҲРИДА ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС, КАСБ-ХУНАР ТАЪЛИМИ МУАССАСАЛАРИ БИТИРУВЧИЛАРИ УЧУН КАСБЛАР ФЕСТИВАЛИ БЎЛИБ ЎТДИ.

«Баркамол авлод йили» Давлат дастури доирасида ўтказилган мазкур тадбир Сурхондарё вилояти ҳокимлиги ҳузурдаги вояга етмаганлар ишлари бўйича комиссия, «Камолот» ёшлар ижтимоий ҳаракати вилоят бўлими, вилоят меҳнат ва аҳолини ижтимоий муҳофаза қилиш, ўрта махсус, касб-хунар таълими ва халқ таълими бошқармалари ҳамкорлигида ташкил этилди.

Мамлакатимизда ёшларнинг ўз иқтидори ва салоҳиятини намойён этиши, касб-хунар эгаллаши учун барча шарт-шароит яратилган. Замонавий ўқув муассасаларининг барпо этилгани, таълим-тарбия жараёни илғор педагогик технологиялар асосида йўлга қўйилгани малакали мутахассислар тайёрлаш имконини бераётир. Йигит-қизларнинг узлуксиз таълимдан сўнг бандлигини таъминлаш масаласига алоҳида эътибор қаратилмоқда.

— Касб-хунар коллежлари битирувчиларини мутахассисликлари бўйича иш билан таъминлаш юзасидан махсус дастур ишлаб чиқилган, — дейди вилоят меҳнат ва аҳолини ижтимоий муҳофаза қилиш бош бошқармаси бошлиғи Эркин Менглиев. — Жорий йилда ўрта махсус, касб-хунар таълими муассасалари битирувчиларининг 3 минг 804 нафари халқ хўжалигининг турли тармоқларига ишга жойлашди. «Микрокредитбанк» акциядорлик-тижорат банки вилоят бошқармаси томонидан 20 нафар йигит-қизга тадбиркорлик фаолияти билан шугулланиш учун имтиёзли кредитлар ажратилди.

Тадбирда воҳадаги ташкилот, корхона ва муассасалар ўзларидаги мавжуд бўш иш ўринларини таклиф этди. Шу куни 300 нафардан зиёд ёшлар билан меҳнат шартномаси тузилди.

Х.МАМАТРАЙИМОВ,
ЎЗА мухбири

✓ АҲОЛИНИНГ БАНДЛИК ДАРАЖАСИНИ ОШИРИШ, ЁШЛАР ВА ХОТИН-ҚИЗЛАРНИ ИШ БИЛАН ТАЪМИНЛАШДА БЎШ ИШ ЎРИНЛАРИ ЯРМАРКАЛАРИНИНГ АҲАМИЯТИ КАТТА. ҚОРАҚАЛПОҒИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ БЎЙИЧА ЙИЛ БОШИДАН БУЁН 45 МАРТА МЕҲНАТ ЯРМАРКАСИ ЎТКАЗИЛДИ.

Кегейли туманида бўлиб ўтган навбатдаги бўш иш ўринлари ярмаркасида касб-хунар коллежларини битирган ёшларни ишга жойлаштиришга алоҳида эътибор қаратилди. Туман марказидан анча олисда жойлашган "Қозонкетган" посёлкасида ўтказилган тадбирда 24 ташкилот ва корхона, фермер хўжаликлари юздан зиёд бўш иш ўрини таклиф этди.

Турли касб-хунар бўйича олий ҳамда ўрта махсус маълумотга эга ёш мутахассислардан 71 нафари ўзлари учун маъқул иш бўйича меҳнат шартномаси тузди.

— Мен Тошкент педиатрия тиббиёт институтининг Нукус филиалини умумий амалиёт шифокори мутахассислиги бўйича тугатдим, — дейди Асилхон Сиёнова. — Ярмаркада иштирок этиб, ишга жойлашдим. Ўз касбим бўйича ишлаб, аҳоли саломатлигини мустаҳкамлашга ҳисса қўшиш имконига эга бўлганимдан мамнунман.

А.ОРТИҚБОЕВ,
ЎЗА мухбири

✓ САМАРҚАНД ШАҲРИДАГИ "ЁШЛИК" МАДАНИЯТ ВА ИСТИРОҲАТ БОҒИДА ВАТАНИМИЗ МУСТАҚИЛЛИГИНИНГ 19 ЙИЛЛИГИГА БАҒИШЛАНГАН "БИЗ ТИНЧЛИК ТАРАФДОРИМИЗ" МАВЗУСИДА ЁШЛАР АКЦИЯСИ ТАШКИЛ ЭТИЛДИ.

"Камолот" ёшлар ижтимоий ҳаракати вилоят бўлими томонидан "Баркамол авлод йили" Давлат дастури доирасидаги вазибалар ижросини таъминлашга бағишлаб ўтказилган тадбирда таълим муассасалари ўқувчилари, меҳрибонлик уйлари ва махсус мактаб-интернатлар тарбияланувчилари иштирок этди.

Айтиш жоизки, вилоятнинг барча туман, шаҳарлари, болалар ёзги оромгоҳлари, маҳаллаларида "Ёшларнинг "Камолот" ва "Камалак" билан" шиори остида маънавий-маърифий тадбирлар, интеллектуал ўйинлар, спорт мусобақалари ўтказилмоқда. Мазкур акция ҳам ёшларни юртимиздаги тинчлик-осойишталикнинг қадрига етиш, уни асраб-авайлаб яшашга даъват этиш, ёш авлод қалбида Ватанга муҳаббат ва садоқат, юрт равнақи учун фидойилик туйғуларини мустаҳкамлаш каби эзгу мақсадларга хизмат қилади. Дарҳақиқат, осойишталикнинг қадрига етиш, ҳамisha огоҳ ва хушёр бўлиш ҳар бир йигит-қизнинг масъулиятли бурчи ҳисобланади.

Тадбирда санъаткорлар томонидан тайёрланган бадий-муסיқий дастурда, шoir ва ёзувчиларнинг чиқишларида она Ватанимиз мадҳ этилди. Шунингдек, акция доирасида спорт мусобақалари ўтказилди.

"Туркистон-пресс"

ЖУРНАЛИСТИКА ИСТИҚБОЛИ ЙЎЛИДА

Ўзбекистон мустақил босма оммавий ахборот воситалари, ахборот агентликларини қўллаб-қувватлаш ва ривожлантириш жамоат фонди бугунги кунда миллий журналистикамиз фаолиятини янада такомиллаштириш доирасида қатор лойиҳа ва тадбирларни амалга оширмоқда. Шуларнинг орасида ёш журналистларни тайёрлашга қаратилган лойиҳалар алоҳида ўрин тутаяди. Бу ҳақда батафсил маълумот олиш истагида жамоат фонди директори А.АБДУЛЛАЕВга мурожаат қилдик.

— Босма оммавий ахборот воситалари фаолиятини ривожлантириш ва қўллаб-қувватлашга қаратилган лойиҳалар орасида журналист кадрларни тайёрлаш ва малакасини ошириш масаласи қанчалик аҳамиятга эга? Бу борада жамоат фонди бугунги кунда қандай ишларни олиб бормоқда?

— Жамоат фонди ўз фаолиятини бошлаганига жорий йилнинг 16 ноябрида 5 йил тўлади. Ўтган давр мобайнида малакали журналистлар тайёрлаш масаласи фонд томонидан амалга оширилиши лозим бўлган асосий йўналишлардан бири ҳисобланади. Шу боис, бу борада бир неча лойиҳалар асосида кенг қўламли ишларни амалга оширдик. Бу ҳақида қатор веб-сайтлар, босма ҳамда электрон оммавий ахборот воситаларида мунтазам равишда эълон қилиб борилган материаллар орқали кўпчилик хабардор. Мисол учун, биргина 2009 йили 476 млн. сўмга яқин маблағни, асосан, ёш журналист кадрларни ўқитиш ва малакасини оширишга йўналтирдик. Бу саъй-ҳаракатлар журналистикага оид турли семинар-тренинглар ташкил этиш, ҳудудий оммавий ахборот воситаларида ишлаётган журналистларнинг марказий нашрлар тахририятларида малакасини ошириш, маҳаллий нашрлар ва электрон оммавий ахборот воситаларининг моддий-техника базалари-

газетасининг моддий-техника базасини мустаҳкамлаш ҳамда молиявий қўллаб-қувватлашга қаратилган вазифаларни белгилаб олган. Буларни амалга ошириш мақсадида Жамоат фонди ва "Келажак овози" ЁТМ ўртасида тегишли ҳаракат дастури ишлаб чиқилиб, ҳамкорликда фаолият олиб борилмоқда. Юқорида қайд этилган ва шу каби бошқа тадбирларни амалга оширишга Фонд томонидан 100 млн. сўм маблағ ажратилиши режалаштирилган.

— Ёш ижодкорларни моддий ва маънавий қўллаб-қувватлаш борасида, уларга алоҳида эътибор борми ёки бу ишлар ҳам юқоридаги вазифалар билан биргаликда амалга ошириладими?

— Ёш ижодкорлар учун жорий йилда бир қатор танлов ва грантлар эълон қилишни режалаштирганмиз. Ушбу танлов ғолиблари махсус совғалар (компьютер, фотоаппарат, диктофон ва бошқалар) билан тақдирланади. Бундан ташқари, ёш журналистларни малака ошириш мақсадида Европа ва Осиё давлатларининг бир қатор олий ўқув юрталарига юбориш ҳам режалаштирилмоқда.

— Бугунги кунда Фонд томонидан яна қандай янги лойиҳаларни амалга ошириш борасида иш олиб борилаяпти?

— Навбатдаги энг йирик лойиҳаларимиздан бири жойлардаги саҳифалаш ишларини

ни мустаҳкамлашда намоён бўлди.

— "Баркамол авлод йили" Давлат дастури ижросини таъминлаш доирасида жамоат фонди қандай вазифаларни амалга оширишни режалаштирган?

— Дастурнинг 93-бандида белгиланган вазифага биноан "Келажак овози" Ёшлар ташаббуслари маркази қошида ташкил этилган "Келажак-пресс" ёшлар матбуот марказига республикамизнинг барча ҳудудларидан журналистика соҳасига қизиқадиган иқтидорли ёшларни жамлаб, уларни қўллаб-қувватлаш, касбий кўникмаларини шакллантириш мақсадида турли семинар-тренинглар ва давра суҳбатлари ташкил этилмоқда. Шунингдек, жамоат фонди ёшлар нашри "Келажак овози"

такомиллаштиришга қаратилган ўқув базасини яратишдан иборат. Бундан ташқари, вилоят, туман ва шаҳарлардаги босма нашрларда фаолият кўрсатаётган журналист ходимлар малакасини ошириш бўйича қатор лойиҳаларимиз бор. Энг янги лойиҳа сифатида фонд қошида ташкил этилган "Журналистика кутубхона"сини айтиш мумкин. Кутубхона соҳага тегишли адабиётлар билан бойитилиб, компьютер технологиялари билан тўла таъминланган ва интернет тармоғига уланган. Ундан ҳар бир журналист фойдаланиш ҳуқуқига эга. Жумладан, бўлажак журналистлар ҳам.

Бундан ташқари ҳудудий нашрлар фаолияти самарадорлигини оширишга кўмаклашиш ҳам айна дамда муҳим. Умуман, фонд 5 йил мобайнида қандай ишларни амалга ошириб келган бўлса, бундан кейин ҳам фаолиятини янги-янги лойиҳалар асосида давом эттиради.

Зарнигор ОМОНИЛЛАЕВА суҳбатлашди.

Ҳар бир фаннинг асослари дарсликда акс этади. Ҳозирги даврда умумий ўрта таълим жараёнига жами 22 ўқув предмети жорий қилинган бўлиб, бу фанларнинг ўқитилиши натижасида бола зарурий билим захирасига эга бўлади. 2010-2011 ўқув йилида умумтаълим мактаблари ўқувчиларини дарсликлар билан тўлиқ таъминлашга эришиш бугунги куннинг долзарб вазифасига айланган. Бу борадаги барча ташкилий ишлар Халқ таълими вазирлиги томонидан амалга оширилмоқда. Вазирлик дарсликлар ва ўқув адабиётларининг янги авлодини яратиш бўлими бошлиғи Зулфия ДАВРОНОВА бу хусусда муҳбиримизга қуйидагиларни маълум қилади:

— Таълим жараёнини дарсликларсиз тасаввур қилиб бўлмаслиги сингари, ўқувчини ана шу воситаларсиз билимли, ўқувли, малакали ва комил инсон қилиб тарбиялаш ҳам мушкул. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2006 йил 31 майда қабул қилинган «Умумтаълим мактабларини дарсликлар билан таъминлаш тизимини такомиллаштириш борасидаги кўшимча чора-тадбирлар тўғрисида»ги ПҚ-362-сонли, Вазирлар Маҳкамасининг «2005—2009 йилларда умумтаъ-

га биноан, 1-синф ўқувчилари учун дарсликлар ҳар йили, 2—3-синфлар учун ҳар икки йилда, 5—9-синфлар учун тўрт йилда янгиланмоқда. Уларнинг Давлат таълим стандартлари талабларига мослиги, мазмунан мукамаллиги, ўқувчи дунёқарашини шакллантиришга ёрдам бериши, билим асосларини улар онгига сингдира олиши энг муҳим жиҳат бўлса, болада эстетик дидни шакллантиришда дарсликлар дизайни ва безатилиши ҳам катта роль ўйнайди.

Avgust kengashlari oldidan

гунги кунда нашр этилаётган дарсликларнинг бичими, босма табиғи бир хилликка келтирилмоқда.

Ёзги таътил давом этаётган айна дамларда янги 2010-2011 ўқув йилига таратилган ҳам қизгин. Ўқувчиларни дарсликлар билан таъминлаш масаласи яна кун тартибидеги муҳим масалалардан бирига айланади. Жорий ўқув йилида умумтаълим мактаблари учун 474 номда 32 535 918 нусха дарслик ва методик қўлланма чоп этилиши режалаштирилган бўлиб, шундан 5 435 920 нусхаси 1-синф ўқувчиларига мўлжалланган. 2-синф ўқувчилари учун 4 551 099 нусха, 3-синф ўқувчилари учун 4 490 304 нусха китоб чоп этилади. Шунингдек, 8-9-синф ўқувчилари фойдаланадиган дарсликлар ҳам янгиланади. Ўқитувчиларга таълим жараёнида асқотадиган 76 524 нусхадаги методик қўлланма

ДАРСЛИКЛАР ТАЪМИНОТИ:

ҳамиша долзарб ва масъулиятли жараён

лим мактаблари учун дарсликлар ва ўқув-методик қўлланмалар нашр этиш дастури тўғрисида»ги 548-сонли қарорлари бу масалага ҳукумат даражасида катта эътибор қаратилаётганидан далолат беради. Кенг жамоатчилик — таълим соҳасининг юқори ва қуйи органлари, нашриёт-матбаа уйлари, муаллифлар, мактаб раҳбарлари, ахборот-ресурс марказлари мутахассислари, синф раҳбарлари, кўп сонли ота-оналар дарсликлар таъминоти масаласига жалб қилинмоқдаки, бунинг замирида давлат ва миллат миқёсидаги улкан мақсад мужассам. Ушбу қарорлар қабул қилингандан бери дарсликларнинг янги авлодини яратиш ва улар харидини танлов асосида амалга ошириш мақсадида ҳуқуқий-меъёрий база яратилди. Жумладан, «Дарсликлар ва ўқув-методик комплексларни ишлаб чиқиш учун муаллифлар тарқибини танлаб олиш ва тасдиқлаш», «Дарсликлар ва ўқув-методик комплексларни танлов асосида танлаб олиш», «Дарсликлар ва ўқув-методик комплексларни нашр этиш юзасидан тендер савдолари ўтказиш» ҳамда Осиё тараққиёт банкнинг «Умумтаълим мактаблари учун дарсликлар ва ўқув адабиётлари нашр этиш тизимини такомиллаштириш» лойиҳасининг иккинчи босқичи доирасида кредит маблағлари ҳисобидан амалга ошириладиган харидлар ва консултиватив хизматларни ёллаш бўйича танлов комиссиялари тарқиб тасдиқланган.

2010-2011 ўқув йилида фарзандларимизга сифатли дарсликларни етказиб беришимиз зарур. Ана шу мақсадга эришиш учун, аслида, ўтган ўқув йилиёқ ҳаракат бошланган. Президентимизнинг 362-сонли қарори-

Дарслик яратиш улкан меҳнат ва масъулият дегандир. Ўз фанининг билимдони, педагогика-психология илмини мукамал эгаллаган, боланинг ёши, рухий-физиологик ривожланишини муайян фан асосларининг эгалланиши билан боғлай оладиган етук олимлар, методистлар, амалиётчи ўқитувчиларгина ана шу масъулиятли ишга бел боғлайдилар. Мустақиллик йилларида яратилган ва яратилаётган дарсликларда янги педагогик технологияларнинг қўлланишини назарда тутилганлиги, ўқувчиларнинг мустақил ва эркин фикрлай олишига шарт-шароит туғдирувчи топшириқларнинг киритилиши, таълим босқичлари узвийлигининг таъминланишига эришилмоқда. Ана шу мақсадда қайта нашр этилиши режалаштирилган дарслик ва ўқув қўлланмалар олимлар, методистлар ва тажрибали педагоглар томонидан экспертизадан ўтказилмоқда.

Матбаа сифати, дизайнини яхшилаш мақсадида нашриёт ва босмахона раҳбарлари ҳамда халқ таълими тизимида дарсликларнинг янги авлодини яратишга мутасадди мутахассислардан иборат штаб фаолияти йўлга қўйилган. Ҳукумат комиссиясининг 2006 йил 19 декабрдаги 07/1-356-сонли баённомасига асосан, «Дарсликларни чоп этишда уларнинг сифати, ишлатиладиган материалларга, уларнинг тарқибига қўйиладиган талаблар ва меъёрлар бўйича стандартлар» ҳамда «Умумтаълим мактаблари учун дарслик ва ўқув қўлланмаларини тайёрлашга санитария-гигиена талаблари» қайта ишланиб, такомиллаштирилди ва тегишли вазирликлар томонидан тасдиқланди. Шунга асосан, бу-

нашр этилмоқда. Янги ўқув йилида тарқатиладиган дарслик ва методик қўлланмалардан 402 номдагиси қайта нашр, 72 номдагиси янги нашр ҳисобланади. Ҳозирги кунда нашриётлар томонидан имзоланган шартномалар асосида 21 872 740 нусха ўқув адабиётлари чоп этилди. Бу йиллик нашр режасига нисбатан 67,2 фоиз дегандир.

Дарсликларни яратиш, чоп этиш ва тарқатиш — бир-бирига боғлиқ жараён бўлиб, бунда улкан мақсад қамраб олинган. У ҳам бўлса, фарзандларимиз қўлида уларнинг ёшига, дидига ва ўсиб бораётган эҳтиёж ва қизиқишларига мос дарсликларнинг тўлиқ бўлишидир. Халқ таълими вазирлиги давлат бюджети маблағлари ва республика мақсадли китоб жамғармаси ҳисобидан харид этиладиган дарслик ва ўқув-методик қўлланмаларнинг ўз вақтида сифатли нашр этилиши устидан қатъий назорат ўрнатган. Бу жараён ҳамиша қизгин кечган, зеро, ўқувчиларни дарсликлар билан таъминлаш масъулиятли ва кечиктириб бўлмайдиган вазифалардандир. Хуллас, фарзандларимиз қўлидаги дарсликлар мазмунли бўлиши, матбаа сифатининг меъёрий талабларига жавоб бериши, асосий мақсад — ўқувчининг Давлат таълим стандартлари бўйича эгаллаши зарур бўлган билим, кўникма ва малакаларини шакллантиришдек улкан хизматни аъло даражада удаллаши лозим.

Хулкар ТҮЙМАНОВА ёзиб олди.

Халқ таълими вазирлиги, Миллий ғоя ва мафкура илмий-амалий маркази, Республика маънавият-тарғибот маркази, Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги, Соғлиқни сақлаш вазирлиги ҳамда бир қатор жамоат ташкилотлари ҳамкорлигида ташкил этилган “Ёш авлодни ғоявий таҳдид ва паст савияли “оммавий маданият”нинг зарарли таъсирларидан ҳимоя қилишнинг илмий-методик масалалари” мавзусига бағишланган илмий-амалий конференциядан кўзланган мақсад ўсиб келаётган авлодни ахлоқий тарбиялаш, соғлом турмуш тарзини тарғиб қилиш, ёшларни гиёҳвандликдан, ахлоқсизликдан, зарарли таъсирлардан ҳимоя қилиш масалаларини муҳокама этиш, хулосаларга асосланган ҳолда тегишли илмий-амалий тавсиялар ишлаб чиқиш ва амалиётга татбиқ этишдан иборат бўлди.

жойларда) қад ростлади. Спорт иншоотлари, болалар мусиқа ва санъат мактаблари қурилиши доимий эътиборда турибди. Шу йилнинг ўзида 11та янги спорт иншооти, 14та болалар мусиқа ва санъат мактаблари барпо этилиши, 40та спорт зали қурилиши белгиланган.

Алоҳида таъкидландики, бугунги кунда маънавият, айниқса ёш авлод ахлоқий тарбиясини юксак даражага кўтариш муҳим масалага айланган. Глобаллашув даврида, инсон онги ва қалби учун кураш ғоят кенг кўлам касб этиб

Konferensiya

Бу борадаги ишларнинг таъсирчанлигини янада ошириш, жумладан, ўқувчи-ёшларда мутолаа малакаларини кучайтириш, “оила-мактаб-маҳалла” ҳамкорлиги воситасида ёш авлод онгида мафкуравий иммунитетни шакллантириш юзасидан фикр ва амалий таклифлар билдирилди.

Конференцияда Халқ таълими вазирлиги, Миллий ғоя ва мафкура илмий-амалий

Мамлакатимизда “Баркамол авлод йили” Давлат дастурининг амалга ошаётганига ҳам ярим йил тўлди. Аслида Дастурни Ўзбекистон ҳукуматининг нафақат жорий йилдаги, таъбир жоиз бўлса, бу борадаги фаолиятнинг узоқ йилларга мўлжалланган кенг қамровли, илмий жиҳатдан асосланган стратегик ҳужжати, дея баҳолаш ўринлидир. 11 боб ва 101 бандни ўзида қамраган мазкур дастурда мамлакатимизнинг 2010 йилда баркамол авлодни тарбиялаш, шакллантириш йўлидаги вазифалари аниқлаштирилди, унинг моддий-иқтисодий базаси яратилди. Ушбу мақсадлар учун ажратилган 7898, 03 млрд. сўм ва 165, 43 млн. доллардан иборат маблағлар баркамол авлодни тарбиялаш қуруқ орзу эмас, аксинча, узоқ минг йиллар давомида ота-боболаримиз, мутафаккирларимиз хоҳиш-иродаси, истагини реал ҳаётда амалга оширишни кафолатлайди.

Бугунги кунда республикамизнинг турли шаҳар ва қишлоқларида, барча ҳудудларида амалга оширилаётган ўзгаришлар, ислохотлар қишини бениҳоя қувонтиради. Республикамиз аҳолиси, айниқса, ёшларимиз тафаккуридаги ижобий ўзгаришлар, уларнинг ижтимоий фаоллиги, сиёсий маданият даражаси тобора ўсиб бораётганлиги жойларга чиқсангиз янада аниқ намоён бўлади. Айниқса, ёшларимизда ҳаётга муносабат ўзгараётганлиги, уларнинг ўзларида “ўзини-ўзи ислоҳ этиш”га бўлган соғлом эҳтиёжнинг шаклланиб бораётгани келажакни ёрқин тасаввур этишга имкон беради.

Шубҳасиз, мустақиллик йилларида ёшларимизнинг ижтимоий-сиёсий, маънавий-мафкуравий дунёқараши кенгайди, маънавий олами кескин даражада бойиди, такомиллашди. Шундай бўлса-да, ер юзида эзгулик ва ёвузлик ўртасидаги кураш хануз мавжуд экан, бу борадаги вазифаларимиз кўламини камайдими, деб айтолмаймиз. Мухтарам Юртбошимиз Ислам Каримов таъкидлагани каби, “бугунги кунда фарзандларимизнинг маънавий оламини юксалтириш, уларни миллий ва умуминсоний қадриятлар руҳида тарбиялаш масаласи биз учун энг долзарб вазифа бўлиб қолмоқда.

Айниқса, ҳозирги мураккаб ва таҳликали замонда миллий ўзлимиз, азалий қадриятларимизга ёт ва беғона бўлган турли хил хуружлар, ёшларимизнинг онги ва қалбини эгаллашга қаратилган ғаразли интилишлар тобора кучайиб бораётгани барчамизни янада ҳушёр ва огоҳ бўлишга даъват этиши табиийдир”.

Мазмун-моҳиятан тобора ўзгариб бораётган дунёда, глобаллашув, интеграция жараёнлари жадал равишда кечаётган ҳозирги пайтда ёшларимизнинг маънавий оламини турли маънавий-мафкуравий тажовузлардан асраб қолиш, аслида, миллатни асраш, келажакка қўйилган жуда катта, салмоқли қadamдир.

Айни пайтда, ёшларимизни том маънода миллатпарвар, эрқарвар қилиб тарбиялаш, улардаги иқтидорун истеъдодни тўлақонли намоён этиш учун етарли шарт-шароит яратиш уларнинг дунёдаги ривожланган давлатлардаги ўз тенгдошларидан кам эмаслигининг кафолатини берувчи бир қанча омиллар борки, уларни эътиборга олмаслик асло мумкин эмас. Гап баркамол авлод тарбиясига халақит бераётган турли ташқи тажовузлар-у уларнинг ёшларимиз онгига кўрсатадиган салбий таъсирлари ҳақида кетмоқда.

ТАРБИЯДА ТАЪСИРЧАНЛИКНИНГ ЎРНИ

Маълумки, ўқувчиларнинг жисмоний, ақлий, руҳий ва маънавий улғайиши, жамиятда соғлом муҳитни қарор топтириш, мамлакатимизнинг барча ҳудудларида, хусусан, чекка қишлоқларда замонавий таълим муассасалари, спорт мажмуалари ва стадионлар бунёд этиш, уларни зарур жиҳозлар билан таъминлаш, айниқса малакали педагоглар, спорт устозлари ва мураббийларни жалб этиш, ҳар бир ҳудудда соғлом турмуш тарзини шакллантириш, аҳоли тиббий маданиятини юксалтиришга қаратилган кенг қамровли ишларда ўз аксини топмоқда.

Анжуман иштирокчилари таълим соҳасида мамлакатимиздаги шаҳарлар ва қишлоқлар ўртасидаги тафовутни камайтириш бўйича амалга оширилган ишлар, узоқ қишлоқ ҳудудларида янги қурилган юзлаб мактаблар, коллеж ва лицейлар, спорт иншоотлари, сув ҳавзалари, шинам турар жойлар, ёшлар ижодиёт марказлари ўқувчи ёшларимизнинг таълим-тарбияси учун зарур шароитларни яратиш борасидаги фаолият маҳсули эканлигини таъкидлашди. Республикамизда 2003 — 2009 йиллар мобайнида 1123та спорт мажмуаси (шулардан 922таси қишлоқ

бормоқда. Дунё мафкуравий ва геосиёсий майдонларида гоҳида ошқора, гоҳида зимдан бораётган кураш тўхтаган эмас. Маънавий экспансия кўринишлари, яъни дунёқараши ва тафаккуримиз, фазилат ва хусусиятларимиз, эзгу мақсадларимизга ёт бўлган “қадрият” ва “анъана”лар, ғоялар ва қарашлар, аввало, ёш авлоднинг маънавий оламини учун хатарлидир. Шу маънода, юксак маънавиятнинг таълим-тарбиянинг ҳаракатлантирувчи кучи сифатида белгиланганлиги мамлакатимиз таълим тизимининг афзал жиҳатларидан бири ҳисобланади.

маркази, Республика маънавият тарғибот маркази, “Камолот” ёшлар ижтимоий ҳаракати раҳбарлари, таниқли олимлар билан бирга халқ таълими тизимида маънавий-маърифий ишлар соҳасида фаолият кўрсатаётган мутахассислар, ёш ижодкорлар турли касб вакиллари, аспирантлар, талабалар, коллеж ўқувчилари ўз маърузалари билан қатнашдилар. Муҳокама қилинган мавзу ва таҳлил натижалари асосида тегишли таклиф ва тавсиялар ишлаб чиқилди.

**Жаҳонгир МУСАЕВ
В. ГРАНКИН
олган суратлар.**

ҚЎШИҚЛАРДА ТАБАРРУК ДИЁР МАДҲИ

Пойтахтимиздаги “Туркистон” саройида “Ягонасан, муқаддас Ватан!” Республика кўрик-танловининг “Ўзбекнаво” эстрада бирлашмаси тизимидаги якуний босқичи бўлиб ўтди.

«Ўзбекнаво»-эстрада бирлашмаси бош директори А.Ҳайдаров Президентимиз Ислам Каримов раҳнамолигида юртимизда маънавий-маърифий соҳаларда изчиллик билан амалга оширилаётган ислохотлар жараёнида миллий маданиятимиз ва санъатимизни раванқ топтириш, эзгу анъана ва қадриятларни қайта тиклаш, асраб-авайлаш, уларнинг мазмун-моҳиятини навқирон авлодга етказишга алоҳида эътибор қаратилаётганини таъкидлади. Бу борадаги ибратли сай-ҳаракатларда ёшларга пухта мусиқий таълим бериш, уларнинг маънавиятини юксалтириш, қалби ва онгида Ватан тақдирини учун дахлдорлик, фидойилик, миллий истиқлол ғояларига садоқат, шонли тарихимизга ҳурмат туйғуларини мустаҳкам қарор топтириш устувор аҳамият касб этмоқда.

Давлатимиз раҳбарининг 2009 йил 7 апрелда қабул қилинган «Ягонасан, муқаддас Ватан!» республика кўрик-танловини ўтказиш тўғрисида»ги қарори бу йўналишдаги ишларни янада такомиллаштириш, ёшлар тафаккурига табаррук

диёримизни, мустақиллигимизни, унинг азият неъматларини, тинч ва осойишта, фаровон ҳаётимизни асраб-авайлаш ғояларини чуқур сингдиришда муҳим омил бўлмоқда.

— Юртимиз бўйлаб ўзига хос мусиқа ва санъат байрами сифатида ўтказилаётган кўрик-танловда ёши, касбу кори, миллатидан қатъи назар кўплаб ҳамюр-

“Yagonasan, muqaddas Vatan!”

тларимиз фаол иштирок этаётир, — дейди Ўзбекистон Давлат консерваторияси проректори Аваз Мансуров. — Айни пайтда ушбу танлов миллий мусиқа санъатимизни янада ривожлантириш, шеърят, бастакорлик, хонандалик йўналишида янгидан-янги истеъдод соҳибларини кашф этиш, ҳар жиҳатдан кўллаб-қувватлаш, бадиий мукамал, юксак савияли кўшиқларни яратиш имконини бермоқда.

Кўплаб вазирлик ва идоралар, ижодий ташкилотлар, муассасаларда бўлгани каби танловнинг «Ўзбекнаво» эстрада бирлашмаси босқичи ҳам кўтаринки ва байрамона руҳда ўтди. Унга бирлашма тизимидаги уч мингдан зиёд профессионал ва ҳаваскор хонанда, ижодий гуруҳлар янги мусиқий асарлар би-

лан иштирок этди. Танлов учун тақдим этилган кўшиқларда истиқлолимиз барча ҳамюртларимиз учун энг улғу ва энг азиз қадриятга айлангани, бугунги саодатли кунларимизни қадрлаш, жонажон Ўзбекистонимизни ардоқлаш, ёшлар камолоти йўлида кўрсатаётган ғамхўрлик ва эътибор юксак пардаларда тараннум этилган. Кўшиқларни саралаш жараёнида мусиқий асарларнинг янгилиги, мукамаллиги, кўшиқ матни, куйи ва хонанданинг ижро маҳорати ўзаро уйғунлигига алоҳида эътибор қаратилди.

Танлов якунига кўра ҳаваскор хонандалар ўртасида Хуришда Жўраева (Қашқадарё вилояти) биринчи ўринга, «Дурдона» гуруҳи (Тошкент шаҳри) иккинчи ўринга, Шерзод Давронов (Навоий вилояти) ва Шаҳноза Отабоева (Тошкент шаҳри) учинчи ўринга лойиқ топилди. Профессионал хонандалар ўртасида Мухсимбек ва Яҳёбек Мўминов (Фарғона вилояти) биринчи ўринга, Ўзбекистон Республикасида хизмат кўрсатган артист Фиёс Бойтоев (Тошкент шаҳри) иккинчи ўринга, хонанда Абдурашид Йўлдошев (Тошкент шаҳри) учинчи ўринга лойиқ топилди.

Ғолиблар танловнинг мамлакат босқичида иштирок этди.

**Назокат УСМОНОВА,
ЎЗА муҳбири**

БОЛАНИНГ БЕГОНАСИ БЎЛМАЙДИ

халқимизнинг бола тарбиясига бундай муносабати «оммавий маданият» тахдидларига қарши курашда муҳим омил ҳисобланади

Юртбошимиз ўзининг «Юксак маънавият — енгилмас куч» асаридида бу ҳақда гапириб, биринчи навбатда худбинлик ва лоқайдлик, қариндош-уруғчилик ва маҳаллийчилик, коррупция ва манфаатпарастлик, бошқаларни менсимаслик каби иллатлардан қутулиш лозимлигини қайд этади. Шунингдек, мамлакатимиз раҳбари ҳасад, ичиқоралик, айниқса, сотқинлик, иродасизлик каби иллатларнинг баркамол авлод тарбиясига етказиши мумкин бўлган зиёнлари ҳақида ҳам куйиниб гапиради.

Биз бу борада жиддий эътибор қаратишимиз зарур бўлган салбий иллатлардан яна бири бегоналашув жараёнидир.

Манбаларда келтирилишича, бегоналашув — инсон ва унинг жамиятдаги ўрни, мақоми, мавқеи ва у бажарадиган вазифаси ўртасидаги азалий боғлиқликнинг бузилиши. Инсон ва жамият муносабатларидаги меъёрнинг бузилиши, инсоннинг ўз моҳиятини белгилловчи хусусиятлардан маҳрум бўлиб, жамиятда ўз ўрнини тополмаслиги бегоналашувнинг туб илди-зини ташкил этади.

Шуни унутмаслик керакки, бегона-лашув асли Фарб дунёсига тегишли, айрим вазиятларда бу табиий ҳол сифатида ҳам қабул қилинади. Гап шундаки, инсон ўз табиатида кўра бизда — Шарқда кўпроқ жамоавий-лик тарафдори, ўзининг муаммолари билан жамият муаммолари ўртасида мутаносибликни, уйғунликни кўради. Бу нарса, масалан, ўзбек халқининг урф-одатлари, анъаналарида ҳам ўз аксини топган. Маҳалла каби ижтимоий ўзини-ўзи бошқариш институти, турли ҳашарлар, тўй-маросимлардаги бирлик, кишиларнинг жамоага интилиши — буларнинг бари юқоридаги фикримизни тасдиқлайди.

Аммо сўнгги йилларда глобаллашув жараёнидаги айрим салбий ҳолатлар, интернет тизимининг кенг ёйилиши, мамлакатимизга фарбдан кириб келаётган «оммавий маданият» — буларнинг барчаси ёшларимизнинг айрим қисмида бегоналашув жараёнини келтириб чиқариш хавфни юзага келтирмоқда. Хўш, бегона-лашув нималарда намоён бўлади. Биринчидан, у ёки бу шахсда ижтимоий фаолиятсизлик (танбаллик)нинг юзага келиши, жамиятга дахлдорлик ҳиссининг йўқолиб боришида кўри-нади. Яна ҳам аниқроқ айтганда, ёшларда худбинлик, фақат ўзини ўйлаш, ўзининг манфаатига устувор-лик мавқеини бериш ҳолатлари кузатилади. Афсуски, бу ўта хавфли иллат ҳисобланади. Зеро, бошқа одамлардан бегоналашув, пировард натижада у ёки бу йигит-қизда ўзгаларни ўзининг душмани сифатида кўриш руҳиятини туғдиради.

Айрим ёшларда бегоналашувнинг юзага келишига муайян ҳолларда уларнинг ижтимоийлашувига, яъни бундайларни зарур маданий-мафкуравий жараёнга жалб этиш йўлидаги камчиликлар ҳам сабаб бўлиши

мумкин. Шу ўринда мамлакатимизда худудий бирликлар кесимида истиқомат қилаётган ёшларнинг маънавий-мафкуравий харитасини тузиш-ни мақсадга мувофиқ, деб тушуна-миз. Масалан, Фарғона водийсида санъатнинг аския-қизиқчилик жанри, қўшиқчиликнинг эса лирик соҳасига қизиқиш катта бўлса, мамлакатимиз-нинг жанубий худудларида фольклор санъатига интилиш кучли. Айнан шундай, ҳар бир воҳа, худуднинг ўз хусусиятлари мавжуд. Ёшлар ўртасида олиб бориладиган маънавий-мафкуравий ишларда бу нарса, албатта, эътиборга олинса, мақсадга мувофиқ бўлади. Ёшлар маънавий-мафкуравий харитаси эса айнан шу

2010-yil — Barkamol avlod yili

муаммони ҳал этишга имкон беради, йигит-қизларнинг ижтимоийлашувини кучайтиради, бегоналашув жараёнини йўқотади.

Бегоналашув жараёни айрим кишиларда учрайдиган маргиналлик ҳолати билан ҳам боғлиқдир. Маргиналлик латинча сўз бўлиб, чеккада, чегарада туриш, деган маънони англатади. Маргиналлик — бирор шахс ёки гуруҳнинг жамиятда муайян ижтимоий гуруҳ, табақа, қатламга мансуб бўлмаган ҳолда улар оралли-ғида ўрин эгаллаб туришидан иборат. «Фалсафа» қомусий луғатида маргиналлик деганда «мамлакат аҳолиси маълум бир қисмининг «аросатда қолган», ўз ижтимоий гуруҳидан бегоналашган, лекин янги бирор ижтимоий гуруҳга қўшилиб ўз ижтимоий мақомини ўрната олмаган, шунинг учун ҳам тайин бир ҳақ-хуқуқ эгаси бўла олмаган «ижтимоий беқарор» гуруҳини кўз ўнгимизга келтиришимиз мумкинлиги таъкидланади.

Шуни алоҳида таъкидлаш лозимки, мустақиллик йилларида мамлакатимизда фуқароларнинг жамиятда, ўзининг теварак-атрофида бўлаётган воқеа-ҳодисаларни ўрганишга бўлган қизиқиши тобора кучайиб бормоқда. Бу ҳол, шубҳасиз, аҳолининг аксариятида ижтимоийлашув жараёни-нинг чуқурлашувига, одамлардаги бефарқлик, лоқайдлик ҳолатларини маълум даражада бартараф этишга имкон бермоқда.

Аммо аҳолининг айрим қисмида бундай салбий иллатлар ҳам йўқ эмас. Айниқса, кишиларда маргиналлик ҳолатининг юзага келишига улардаги бефарқлик, лоқайдлик асосий сабаб бўлиши мумкин. Шу ўринда Ислоҳ Каримовнинг «бирорнинг ҳаётига, ён-атрофида содир бўлаётган воқеа-ҳодисаларга бетараф ва бепарво қараб, шунчаки кузатувчи бўлиб яшайдиган одамдан кўрқиб керак. Улардан ҳеч қачон яхшилик чиқмайди. Чунки уларда на иймон, на ирода бўлади. Улар ҳатто ўз халқи ва Ватани тақдирига ҳам бамисоли бегона одамдек қарайди», деган фикрларида катта ҳақиқат бор.

Инсонда маргиналлик ҳолатини

шакллантирувчи омиллар кўп. Аммо бу жараёнда бепарволик, лоқайдлик, фаолиятсизлик каби салбий иллатларнинг ўрни айниқса каттадир. Айримлар ўзларининг бу «сифатлари»ни «бирорнинг ишига аралашмаслик» қабилдаги фикрлари билан «асослашга» ҳаракат қилади. Маргиналлик ҳолати билимсизлик, бепарволик, ўзининг тақдирига масъулиятсизлик, «пешонага ёзилганини кўраман» деган ақидаларга суяниш туфайли юзага келади.

Маргиналлик ҳолатига одатда ҳеч нарсага қизиқмайдиган, соғлом маънавий эҳтиёжи шаклланмаган, тажрибасиз, гўр ёшлар тушиши мумкин. Улар учун аксарият ҳолларда миллат,

Ватан, халқ манфаати, ўзликни англаш, дахлдорлик ҳисси каби тушунчалар бегона ҳисобланади. Шунингдек, айрим ёшларда учрайдиган ижтимоий сустлик, ҳуқуқий маданият, сиёсий саводхонликнинг етарли эмаслиги уларнинг ўзи яшаб турган жамиятдан, унинг қувончу ташвишларидан бегоналашиб, четда туришга олиб келишини англаш лозим.

Инсондаги маргиналлик ҳолати у ёки бу шахсдаги дангасалик, «ҳамма нарсага аралашавермаслик» ёки ўзини «доно» ҳисоблаш каби субъектив омиллар орқали ҳам юзага келиши мумкин. Шу нарса маълумки, инсон табиати кўпинча қулайликни, «жонни қийнамаслик»ни ёқтиради. Аммо «жонни қийнамасдан» бирор-бир жўяли нарсага хоҳ у билим, тажриба бўлсин, хоҳ моддий бойлик, бўлсин, эришиш қийин. Иммануил Кант (1724-1804) таъкидлашича, «инсондаги қулайликка мойиллик ҳисси ҳаётда мавжуд бўлган ҳар қандай ёвузликдан ҳам ёмонроқдир». Ҳақиқатан ҳам, инсондаги қулайликка мойиллик том маънода, яъни ҳам объект, ҳам субъект сифатида ҳаракатсизликни юзага келтиради.

Биз юқорида баркамол авлод тарбиясига ҳалақит қилувчи иллатлар тўғрисида фикр юритиб, уларнинг илди-зи аслида билимсизлик, тажрибага эга эмаслик ва ўзига ноҳолис баҳо бериш туфайли юзага келиши таъкидлаган эдик. Ҳақиқатдан ҳам шундай. Таъкидламоқ лозимки, кўп ҳолларда инсондаги иллатлар меъёрнинг бузилиши туфайли юзага келади. Шунинг учун ҳам Арасту қайд этишича, энг яхши фазилат — меъёрни билмоқ. Фаранг файласуфи Монтескье (1689-1755)нинг фикрича, инсондаги баъзи иллатлар ўзини ўзи етарли даражада ҳурматлай олмаслигидан келиб чиқса, айрим нуқсонлар бу ҳурматнинг меъёрдан ошиши туфайли пайдо бўлади.

Инсоннинг энг яхши фазилати, аввало, ўзини англашдир. Ўзини англаган инсон эса ўзининг жамият, кишилар, оиласи, дўстлари, ҳамкасблари олдидаги масъулиятини сезган шахсдир. Масъулият қанча юқори бўлса, бу нарса инсоннинг баркамоллик сари ташлаган қадамидаги залворилик ва улғуворликни намоён этиб туради. Ўзини ўзи ҳурматлай

олган киши, таъкидлаганимиз каби, ўзини англаган инсондир. Аммо бу нарса тўғри англамас, манманлик, бировларни менсимаслик каби иллатлар юзага келади. Шунингдек, инсондаги ҳаддан ташқари камсукумлик уни бошқалар томонидан менсимасликка олиб келиши мумкин. Шу аснода таъкидлаш лозимки, ёшларимизда фуқаролик позициясини шакллантириш ўта зарур. Бунга эса мустаҳкам эътиқод, ҳаром-ҳаришдан ҳазар қилиш, ўзини сақлаш, тия олиш орқали эришилади. Биз юқорида билдирган фикр — меъёрнинг зарурлиги тўғрисида мулоҳаза шунинг учун ҳам зарур. Ватандошимиз Маҳмуд аз-Замахшарий бу тўғрида: «Кўп зиёдалик, ортиқлик зиён келтиради. Масалан, бир қўлда олтига бармоқ бўлса, бу ортиқлик бўлмай, камчилик (нуқсон) ҳисобланади», деган фикрида катта мазмун ва моҳият бор.

Шунингдек, комил инсонни шакллантиришда тафаккур ва тарбиядаги икки муҳим нарса — ахлоқ ва мулоҳазакорликка тенг эътибор бериш ҳамда уларнинг мутаносиблигига эриша олиш муҳим ўрин тутди. Яъни, ҳар қандай тарбия инсондаги ахлоқий сифатлар ва мулоҳазани тақозо этади. Ахлоқ бизнинг мавжудлигимиз бўлса, мулоҳазакорлик дид ва фаросатнинг айнанлигидир.

Гап шунинг устида кетмоқдаки, айрим ёшлар инсон, унинг феномени хусусида кўп нарсаларни билди, ўқиган, ёдлаб олган. Аммо ўша сифатларни ўзларининг ҳаётдаги амалий фаолиятида намоён қилишда оқсайди. Масалан, айрим ёшлар катталарни ҳурмат қилиш, атрофдагиларга нисбатан мулоҳазали бўлишни, ўзини-ўзи назорат қилиб, бошқариш лозимлигини билди. Лекин унга амал қилмайди. Бу нарса фаросатнинг камлиги билан изоҳланади. Яъни, ахлоқ ва мулоҳазакорликнинг мавжудлиги аслида ақл ва фаросатнинг уйғунлигида акс этади.

Шу ўринда алоҳида таъкидлаш лозимки, билим, илмнинг борлиги доим ҳам у ёки бу шахс, айниқса, ёш йигит ва қизнинг яхши тарбия кўрганлигини англамайди. Шахснинг зиёлилиги фақатгина унинг ёдлаб олган шеърида эмас, шу билан бирга ундаги амалиётда, яхши сифатларию хатти-ҳаракатида намоён бўлади. Шунинг учун ҳам кўпинча биз билимсизлигимиз туфайли пайдо бўлган нарсаларни тасодиф деймиз. Аслида у тажрибанинг йўқлиги, китобий ахлоқий қадриятларни реал кучга айлантира олмаганлигимиздир. Бизга бундан 30 аср муқаддам мана шу заминда яшаб ўтган аждодларимиздан қолган маънавий мерос — «Авесто»нинг ахлоқий-фалсафий моҳиятини ҳам «эзгу сўз», «эзгу фикр», «эзгу амал» ташкил этган.

Хулоса ўрнида таъкидлаш лозимки, баркамол авлод тарбияси ўта мураккаб ва асрлар давомида инсоният томонидан интилиб келинган мақсаддир. Мустақиллик йилларида ушбу мақсадга эришиш йўлида салмоқли ишлар бажарилди. 2010 йил эса бу борада алоҳида аҳамият касб этади. Айрим ёшларимиздаги юқорида тилга олинган қусурларининг бартараф этилиши, ўйлаймизки, ота-боболар томонидан қўйилган мақсадга эришиш йўлидаги муҳим қадамлардан бири бўлади.

Абдухалил МАВРУЛОВ,
тарих фанлари доктори,
профессор

ТАЪЛИМ-ТАРБИЯ ИСТИҚЛОЛ КЎЗГУСИДА

1991

■ Вилоятдаги жами мактаблар сони — 657та
Шундан:
замонавий типдаги — 404та;
мослаштирилганлари — 184та
авария ҳолатидаги — 69та.

■ Мактабларнинг моддий-техника базаси:
дарсликлар таъминоти — 76 фоиз;
ўқув-лаборатория жиҳозлари
билан таъминланганлиги — 33 фоиз;
компьютер, ахборот технологиялари
билан таъминланганлиги — 41 фоиз;
мебель жиҳозлари билан таъминланганлиги — 67 фоиз

■ Вилоят болалар спорт объектлари:
спорт залига эга мактаблар сони — 280та;
болалар спорт объектлари сони — 0та;
болалар спорт объектларининг спорт
жиҳозлари ва усуналари
билан таъминланганлиги — 28 фоиз;
ёшларнинг оммавий спортга қамраб олинганлиги
даражаси — 13 фоиз.

■ Вилоятдаги мусиқа ва санъат
мактаблари сони — 27та.
Шундан:
замонавий типдаги — 7та;
мослаштирилганлари — 19та;
авария ҳолатидаги — 1та.

■ Вилоятдаги ҳунар-техника билим юртли сони — 34та.
Шундан:
замонавий типдаги — 14та;
мослаштирилганлари — 20та;
ўрта махсус, касб ҳунар таълими муассасалари
моддий-техника базаси:
ўқув-лаборатория жиҳозлари
билан таъминланганлиги — 60 фоиз;
компьютер ҳамда ахборот технологиялари
билан таъминланганлиги — 10 фоиз;
мавжуд техника воситалари сони — 201та

Ўрта махсус, касб ҳунар таълими
муассасаларининг кадрлар
билан таъминланганлиги:
педагоглар ва муҳандис-педагоглар
умумий сони — 1700 нафар
Шундан:
фан докторлари — 0 нафар;
фан номзодлари — 20 нафар;
олий маълумотли ўқитувчилар — 1200 нафар.

Ўрта махсус, касб-ҳунар таълими йўналишлари бўйича
мутахассисликлар умумий сони — 102та.

Ҳунар-техника билим юртлига қамраб олинган
ўқувчилар умумий сони — 17000 нафар.

■ Вилоятдаги олий таълим муассасалари сони — 7та
Шундан:
институтлар — 4та;
филиаллар — 3та.

Ўқув-лаборатория жиҳозлари
билан таъминланганлиги — 45,4 фоиз;
компьютер билан таъминланганлик даражаси — 13 фоиз

Профессор-ўқитувчилар сони — 1727 нафар
Шундан:
профессорлар — 63 нафар;
фан номзодлари — 436 нафар;
аспирантлар — 27 нафар.

Талабалар умумий сони — 15705 нафар.

Олий таълим йўналишлари бўйича мутахассисликлар
умумий сони — 35та.

Касблар умумий сони — 12та.

1992 1993 1994 1995 1996 1997 1998 1999 2000 2001 2002 2003 2004 2005 2006 2007 2008 2009

● Мустақиллик йилла-
рида вилоят халқ таълими
муассасаларида фаолият
юритаётган ўқитувчиларнинг 244 нафари дав-
лат мукофотлари билан тақдирланган.

● Ҳозирда вилоятдаги 18та туман ва шаҳар
ХТБ бўлимларининг барчасида "Илғор педагогик
технологиялар маркази" мавжуд. 20та фан бўйича
ижодий гуруҳ фаолият юритилди. 321та "Устоз-
шогирд" мактаблари бўлиб, уларда касбий маҳор-
ратни ошириш устaxonалари ташкил этилган.
108та Ахборот-ресурс маркази мавжуд.

● Ўтган йиллар давомида "Йилнинг энг
яхши фан ўқитувчиси" кўрик-танловининг рес-
публика босқичида иштирок этган ўқитувчи-
ларнинг 11 нафари 1-, 12 нафари 2-, 8 нафа-
ри 3-ўринни эгаллаган.

● 2005 йили Избоскан туманидаги 25-МТМ тар-
биячиси Зулайхо Халилова "Йилнинг энг яхши тар-
биячиси" кўрик-танловининг республика босқичи-
да 1-ўринни эгаллади.

● 72та таянч мактаблари, 147та фанлар
бўйича таянч мактаблари ташкил этилган.
37та таъриба таянч мактабларига олий ўқув
юртларининг факультет ва кафедралари би-
риктирилган.

Болалар спорти

● Болалар ва ўсмирлар сузиш
спорт мактаби ўқувчилари Фарҳод
Амилов, Нодира Шамсуддинова, Маъ-
мурбек Юсупов 2010 йили март ойи-
да Германияда ёшлар ўртасида ўтқа-
зилган халқаро турнирда иштирок
этиб, 9та олтин ҳамда 2та кумуш медални қўлга киритдилар.

● Тошкент шаҳрида 2010 йилнинг 23-27 март кунлари ўтказилган
Ўзбекистон чемпионати ва биринчилиги мусобақаларида иштирок эт-
ган вилоят терма жамоаси жами 7та олтин, 5та кумуш, 3та бронза
медалларига сазовор бўлди ҳамда Андижон вилояти жамоаси бош му-
раббийси Рустам Амилов "Энг яхши мураббий" деб эътироф этилди.

● Бошқарма тасарруфидаги 2-болалар ва ўсмирлар спорт
мактабининг қиличбозлик бўлими спортчилари Рустам Уразбах-
тин ва Саидбек Джембаев 2010 йил 3—15 март кунлари 24та
давлатдан 400 нафардан ортиқ қиличбозлар иштирок этган Фи-
липпин давлати Манила шаҳрида ўтказилган Осиё чемпионати-
да муваффақиятли иштирок этиб, 5-ўринга сазовор бўлди.

● Бошқарма тасарруфидаги теннис мактаби спортчилари Эл-
мурод Холиқов, Умид Зокиров, Гулнора Акбарова, Одинахон Арти-
қова 2010 йил 28 февраль — 10 март кунлари Фарғона вилоятида
ўтказилган Ўзбекистон чемпионати мусобақаларида иштирок этиб,
1та олтин, 1та кумуш медални қўлга киритди ва Ўзбекистон Кубоги
соҳиби бўлди.

● Қўрғонтепа туман халқ таълими бўлими тасарруфидаги
1-болалар ва ўсмирлар спорт мактаби спортчилари Наргиза Ма-
даминова, Саида Анварова,
Дурдона Нетьматжонова,
Жаҳонгир Машрабов 2010
йил 3—4 март кунлари
Тошкент шаҳрида энг
гил атлетика бўйича
ўтказилган Ўрта Осиё
чемпионати мусобақа-
ларида муваффақият-
ли иштирок этиб,
жами 2та олтин ва 2та
кумуш медалларни
қўлга киритди.

Умумий ўрта таълим

● 1991—2010 йиллар
давомида 52 нафар ўқитувчи
давлат грантлари асосида
ривожланган хорижий мамлакатларда малака оши-
риб қайтди.

● 2006 йили Ереван шаҳрида ўтказилган
кимё фани бўйича халқаро Менделеев олимпи-
адасида Шаҳрихон туманидаги 53-мактаб ўқув-
чиси Улғабек Йўлдошев фахрий ёрлик билан му-
кофотланди.

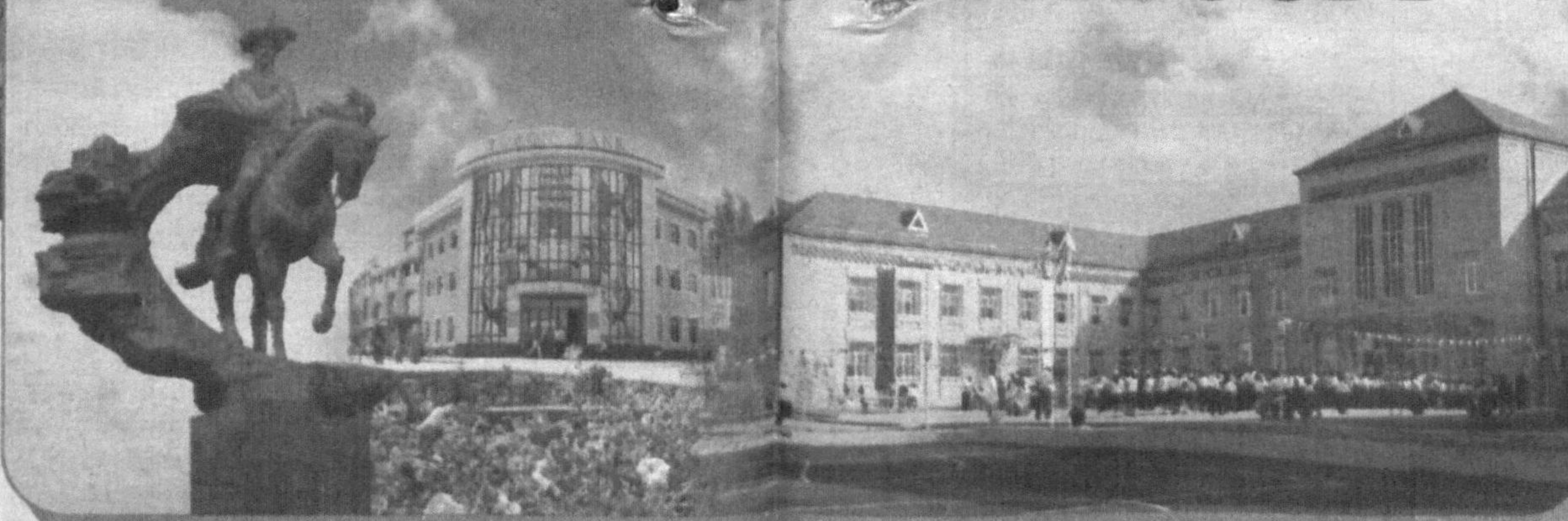
● Жорий ўқув йилида 16-қўзи ожиз болалар мак-
таб-интернати битирувчиси Моҳидилжон Сатторова
республика фан олимпиадасида 1-ўринни эгалла-
ди.

● 2006 ва 2007 йилларида вилоят ўқувчи-
ларининг 5 нафари республика фан олимпиадаси-
да иштирок этиб, 1,2,3 ўринларни эгаллади.

● Вилоят "Еш техниклар" ижодиёт маркази ўқув-
чилари 2000 йил Бельгияда "Кемасозлик" мусоба-
қасида 3-ўринни, 2002 йил Германияда "Кемасоз-
лик" бўйича жаҳон чемпионатида 2та бронза меда-
лини, 2007 йил Хорватияда бўлиб ўтган жаҳон чем-
пионатида 1та кумуш, 1та бронза медали ва 2010
йил апрел ойида Германия жаҳон чемпионатида 3-
ўринни эгаллашди.

● 18та туман шаҳар ХТБлари қошида халқ
таълими фахрийларининг "Нуроний устоз" уюш-
малари фаолият кўрсатмоқда. 2009 йили Бўз
тумани ХТБ қошидаги "Нуроний устоз" уюшма-
си Республика "Нуроний" жамғармаси томони-
дан ўтказилган кўрик-танлов ғолиби бўлди.

АНДИЖОН ВИЛОЯТИ

Олий таълим

● Андижон давлат тиллар педагогика
институтининг бу йилги битирувчи-
лари орасида 4 нафар Алишер Навоий
номидаги давлат стипендияси совриндорлари ва 1
нафар Зулфия номидаги давлат мукофоти соҳибаси
бор.

● Андижон давлат тиллар педагогика институтида 2008-
2009 ўқув йилидан бошлаб Олий ва ўрта махсус таълим
вазирлиги ҳамда Британия элчихонаси ҳамкорлигида пи-
лот гуруҳлари ташкил этилди.

● Андижон давлат тиллар педагогика институти-
да жорий ўқув йилидан бошлаб, рус тили ва адабиёт-
ти (ўзга тилли гуруҳларда) йўналиши бўйича абиту-
риентларни қабул қилиш бошланди.

● 2006 йили Андижон давлат тиббиёт институтида Мар-
казий Осиёда биринчилардан бўлиб, телемулоқот ва теле-
медицина ўқув технология воситаси ўрнатилди. У орқали
талабалар ривожланган хорижий давлатлар клиникаларида
амалга оширилган жарроҳлик амалиётларини суғий йул-
дош орқали тўғридан-тўғри кузатиб бориш имконига эга бўлди.

● Андижон давлат тиббиёт институти магистрату-
расида болалар неврологияси ва офтальмология (кўз
касаликларини) йўналишлари, бакалавриатурада олий
тонали хамишира ва касбий таълим йўналишлари
ташкил этилди.

● 2010 йилда Институтнинг даволаш факультети тала-
баси Бехзод Тожбеков Президент стипендияси, Комилжон
Сирожиiddинов ИБН Сино номидаги давлат стипендияси со-
ҳиби бўлди.

● Андижон давлат тиббиёт институтида 2008 йили
Хитой кредити асосида умумий миқдори 700 милли-
он сўмликдан зиёд бўлган ўқув-амалий лаборатория
ишга туширилди.

Ўрта махсус,
касб-ҳунар
таълими

● 2002 йил Асака педа-
гогика коллежи ўқувчиси
Зиёда Акбаралиева, 2006
йил Андижон санъат коллежи
ўқувчиси Саида Қулматова ва
Зулфия номидаги Давлат мукофоти совриндори бўлди.

2010 йил шу коллежнинг яна бир ўқувчиси Ширин Маматова
Зулфия номидаги Давлат мукофоти совриндори бўлди.

● 2009 йил республикада ўтказилган "Энг фаол маънавият тарғи-
ботчиси" кўрик- танловида Олтинқул иқтисодий коллежи ўқитувчиси
Замира Рўзиева 2-ўринни эгаллади.

● 2009 йил "Оналар қуйлаганда" республика кўрик-танло-
вида Бўз педагогика коллежи жамоаси 1-ўринга сазовор бўлди.

● Жорий йилда Жалақудук педагогика ижтимоий-иқтисодий кол-
лежи ўқувчилари "Ўйла, изла, топ" интеллектуал телешоусида 2-ўринни
қўлга киритди.

● 2010 йил фанлар олимпиадасининг республика босқичида
Жалақудук енгил саноат касб-ҳунар коллежи ўқувчиси Шаҳно-
за Казакова француз тили фанидан 3-ўринни эгаллади.

● Андижон олимпия захиралари спорт коллежининг 3 нафар
ўқувчиси Зоҳид Ҳурбоев, Зиёуддин Қутбиддинов ва Элмурод Ҳоли-
қов жорий йилда бокс, оғир атлетика, стол тенниси бўйича Осиё
чемпионатларида ғолиб бўлиб, Сингапурда ўтказиладиган ёшлар
ўртасидаги жаҳон чемпионатида қатнашиш ҳуқуқини қўлга киритди.

● Мустақиллик йилларида 68
нафар педагог давлат грантлари
асосида ривожланган мамлакатлар-
да малака ошириб қайтди.

● 2000—2010 йиллар оралигида
21 нафар педагог, муҳандис-педагог-
лар давлат мукофотлари билан тақдир-
ланди.

● 2008 йили Андижон давлат университетиде УЗФА
билан ҳамкорликда Марказий Осиёда ягона бўлган ўқув
илмий обсерватория ташкил этилди.

● 2003 йили Андижон давлат университети-
нинг ўзбек филологияси факультети қошида кир-
гиз тили ва адабиёти бўлими ташкил этилди.

● 2008 йили Андижон давлат университети тала-
баси Гулмира Абдулаҳатова "Ниҳол" мукофоти со-
вриндори бўлди.

● Андижон қишлоқ хўжалиги институтининг
5 нафар профессор-ўқитувчилари 2003 йили Гол-
ландиянинг Вагенинген университетиде, Герма-
ниянинг Гамбург-ҳарбург техника университети-
да ва Австриянинг Вена Аграр университетиде
малака ошириб келди.

● 2002 йили Андижон қишлоқ хўжалиги институ-
ти ва Германиянинг "LOGO" иттифоқи ўртасида ҳам-
корлик шартномаси имзоланди. Унга кўра, 2005 йили
9 нафар талаба 6 ойлик ва 1 йиллик амалиёт босқич-
ларини Германиянинг турли фермер хўжалиқларида
ўтаб қайтди. Айни пайтда ҳам ҳамкорлик доирасида
9 нафар талаба Германияда амалиёт ўташмоқда.

● Андижон қишлоқ хўжалиги институти талаба-
ларидан 6 нафари 2002—2009 йиллар оралигида Бе-
руний номидаги давлат стипендияси совриндори
бўлди.

● Андижон Муҳандислик-иқтисодий инсти-
тутининг касбий таълим факультети талабаси Ру-
шана Рустамова 2008 йили Зулфия номидаги
давлат мукофотига сазовор бўлди.

2010

Вилоятдаги жами мактаблар сони — 740та
Шундан: янги қурилганлари — 11та;
капитал реконструкция қилинганлари — 124та;
капитал таъмирланганлари — 430та.

Мактабларнинг моддий-техника базаси:
дарсликлар таъминоти — 98,7 фоиз;
ўқув-лаборатория жиҳозлари билан
таъминланганлиги — 72 фоиз;
компьютер, ахборот технологиялари
билан таъминланганлиги — 69,5 фоиз;
мебель жиҳозлари билан
таъминланганлиги — 87,8 фоиз.

Вилоят болалар спорт объектлари:
спорт залига эга мактаблар сони — 528та;
болалар спорт объектлари сони — 87та;
болалар спорт объектларининг спорт
жиҳозлари ва усуналари
билан таъминланганлиги — 100 фоиз;
ёшларнинг оммавий спортга қамраб
олинганлиги — 42 фоиз.

■ Вилоятдаги мусиқа ва санъат мактаблари сони — 27та
Шундан: замонавий типдаги — 15та;
мослаштирилганлари — 12та.

Вилоятдаги ўрта махсус, касб-ҳунар таълими
муассасалари (академик лицей, касб-ҳунар
коллежлари) сони — 129та.
Шундан: замонавий типдагилари — 129та.

Ўрта махсус, касб ҳунар таълими муассасалари
моддий-техника базаси:
ўқув-лаборатория жиҳозлари билан
таъминланганлиги — 100 фоиз;
компьютер ҳамда ахборот технологиялари
билан таъминланганлиги — 100 фоиз;
мавжуд техника воситалари сони — 387та.

Ўрта махсус таълим муассасаларининг кадрлар
билан таъминланганлиги:
педагоглар ва муҳандис-педагоглар
умумий сони — 10303 нафар.
Шундан: фан докторлари — 11 нафар;
фан номзодлари — 61 нафар;
олий маълумотли ўқитувчилар — 9900 нафар.

Ўрта махсус, касб-ҳунар таълими йўналишлари
бўйича мутахассисликлар умумий сони — 124та.
Ўрта махсус, касб-ҳунар таълими муассасаларида
қамраб олинган ўқувчилар сони — 133302 нафар.

■ Вилоятдаги олий таълим муассасалари сони — 5та.
Шундан: университетлар — 1та;
институтлар — 4та.

ОўЮларининг ўқув-лаборатория жиҳозлари билан
таъминланганлиги — 76,8 фоиз;
компьютер билан
таъминланганлиги — 89,8 фоиз.

Профессор-ўқитувчилар сони — 1314 нафар.
Шундан: профессорлар — 107 нафар;
фан номзодлари — 490 нафар;
аспирантлар — 78 нафар.

Талабалар умумий сони — 15311 нафар.
Олий таълим йўналишлари бўйича мутахассисликлар
умумий сони — 50та.

Касблар умумий сони — 16та.

O'zbekiston Respublikasi Xalq ta'limi vazirligi tomonidan ta'lim qoraqalpoq tilida olib boriladigan umumiy o'rta ta'lim maktablari uchun 2010-2011-o'quv yilida foydalanishga tavsiya etilgan darslik va o'quv qo'llanmalar RO'YXATI

T/r	Darslik va o'quv qo'llanmalar nomi	Mualliflar	Nashr etilgan yili	Ta'minlanish turi
1-sinf				
1	Alifbe (A'lifbe)	Ye.Berdimuratov va b.	2010	bepul
2	O'qish kitobi (O'qiw kitabi)	B.Qutlimuratov va b.	2010	bepul
3	Ona tili (Ana tili)	B.Qutlimuratov	2010	bepul
4	Yozuv daftari	A.Dauletov va b.	2010	bepul
5	Matematika	M.Ahmedov va b.	2010	bepul
6	Matematika daftari	M.Jumayev va b.	2010	bepul
7	Atrofimizdagi olam	A.Grigoryans	2010	bepul
8	Tasviriy san'at	R.Hasanov	2010	bepul
9	Musiqa	H.Nurmatov va b.	2010	bepul
10	Odobnoma	O.Hasanboyeva va b.	2010	bepul
11	Jismoniy tarbiya	K.Mahkamjonov va b.	2010	bepul
12	Salomatlik darslari	D.Shari pova va b.	2007	kutubxona fondi
13	Konstitutsiya alifbosi	O.Karimova	2008	kutubxona fondi
2-sinf				
1	O'zbek tili	R.Toli pova va b.	2010	ijara
2	Ona tili (Ana tili)	B.Qutlimuratov va b.	2010	ijara
3	O'qish kitobi (O'qiw kitabi)	B. Qutlimuratov	2010	ijara
4	Русский язык	R.Toli pova va b.	2010	ijara
5	Matematika	N.Bikbayeva va b.	2010	ijara
6	Atrofimizdagi olam	P.C'ulomov va b.	2010	ijara
7	Odobnoma	Q.Abdullaeva va b.	2010	ijara
8	Musiqa	H.Nurmatov va b.	2010	ijara
9	Tasviriy san'at	M.Isakova va b.	2010	ijara
10	Jismoniy tarbiya	K.Mahkamjonov va b.	2010	ijara
11	Salomatlik darslari	D.Shari pova va b.	2007	kutubxona fondi
12	Konstitutsiya alifbosi	O.Karimova	2007, 2008	kutubxona fondi
3-sinf				
1	O'zbek tili	A.Rafiyev va b.	2010	ijara
2	Ona tili (Ana tili)	Ye.Dauenov va b.	2010	ijara
3	O'qish kitobi (O'qiw kitabi)	B.Kalimbetov va b.	2010	ijara
4	Русский язык	R.Toli pova va b.	2010	ijara
5	Matematika	N.Bikbayeva va b.	2010	ijara
6	Tabiatshunoslik	A.Bahromov	2010	ijara
7	Odobnoma	O. Hasanboyeva va b.	2010	ijara
8	Musiqa	H.Nurmatov va b.	2010	ijara
9	Tasviriy san'at	M.Isakova va b.	2010	ijara
10	Jismoniy tarbiya	K.Mahkamjonov va b.	2010	ijara
11	Salomatlik darslari	D.Shari pova va b.	2007	kutubxona fondi
12	Konstitutsiya alifbosi	O.Karimova	2007, 2008	kutubxona fondi
4-sinf				
1	O'zbek tili	A.Rafiyev va b.	2009	ijara
2	Ona tili (Ana tili)	Ye. Daulenov va b.	2009	ijara
3	O'qish kitobi (O'qiw kitabi)	Ye. Berdimuratov va b.	2009	ijara
4	Русский язык	R.Toli pova va b.	2009	ijara
5	Matematika	A.Ouchqarov va b.	2009	ijara
6	Tabiatshunoslik	A.Grigoryans va b.	2009	ijara
7	Odobnoma	O.Hasanboyeva va b.	2009	ijara
8	Musiqa	O.Ibrohimov va b.	2009	ijara
9	Jismoniy tarbiya	K.Mahkamjonov va b.	2009	ijara
10	Salomatlik darslari	D.Shari pova va b.	2007	kutubxona fondi
11	Konstitutsiya alifbosi	O.Karimova	2007	kutubxona fondi
12	Qoraqalpoq tili (ta'lim boshqa tillarda)	R.Primjarova va b.	2004, 2007	ochiq savdo
5-sinf				
1	O'zbek tili	R.Niyozmetova va b.	2007	ochiq savdo
2	Ona tili (Qaraqalpaq tili)	Ye. Berdimuratov va b.	2007	ijara
3	Adabiyot (A'debiyat)	J.Pirniyazov va b.	2007	ijara
4	Русский язык	R.Toli pova va b.	2007	ijara
5	Ingliz tili "Fly High English"	L.Jo'rayev va b.	2007	ijara
6	Nemis tili «Deutsch»	M.Qiyomova va b.	2007	ijara
7	Fransuz tili "Bonjour la France"	A.Nosirov va b.	2007	ijara
8	Tarixdan hikoyalar	Q.Usmonov va b.	2007	ijara
9	Qoraqalpoq'iston tarixi	S.Kamalov va b.	2004	ochiq savdo
10	Matematika	M.Mirzaahmedov va b.	2007	ijara
11	Informatika	B.Boltayev va b.	2008	ijara
12	Botanika	O'.Pratov va b.	2007	ijara
13	Tabiiy geografiya boshlang'ich kursi	P.G'ulomov va b.	2007	ijara
14	Vatan tuyg'usi	H.Sultonov va b.	2007	ijara
15	Musiqa	A.Mansurov va b.	2005	kutubxona fondi
16	Jismoniy tarbiya (5-6)	T.Usmonxo'jayev va b.	2008	ochiq savdo
17	Konstitutsiya olamiga sayohat	V.Kostetskiy va b.	2008	kutubxona fondi
18	Qoraqalpoq tili (ta'lim boshqa tillarda)	A.Dauletov va b.	2004, 2008	ochiq savdo
6-sinf				
1	O'zbek tili	R.Toli pova va b.	2009	ijara
2	Ona tili (Qaraqalpaq tili)	M.Davletov va b.	2009	ijara
3	Adabiyot (A'debiyat)	Z.Ayjanova va b.	2009	ijara
4	Русский язык	R.Toli pova va b.	2009	ijara
5	Ingliz tili "Fly High English"	L.Jo'rayev va b.	2009	ijara
6	Nemis tili «Assalom, Deutsch!»	N.Suxanova va b.	2009	ijara

7	Fransuz tili «Voyage en France»	Z.Abdushukurova va b.	2009	ijara
8	Tarix	A.Sa'dullayev va b.	2009	ijara
9	Matematika	M.Mirzaahmedov va b.	2009	ijara
10	Fizika	N.Turdiyev	2009	ijara
11	Botanika	O'.Pratov va b.	2009	ijara
12	Geografiya	A.Soatov va b.	2009	ijara
13	Qoraqalpoq'iston tarixi	Koshanov va b.	2005	ochiq savdo
14	Vatan tuyg'usi	H.Sultonov va b.	2007	ijara
15	Informatika	B.Boltayev va b.	2009	ijara
16	Musiqa	S.Begmatov va b.	2008	kutubxona fondi
17	Jismoniy tarbiya (5-6)	T.Usmonxo'jayev va b.	2008	kutubxona fondi
18	Konstitutsiya olamiga sayohat	V.Kostetskiy va b.	2008	kutubxona fondi
19	Qoraqalpoq tili (ta'lim boshqa tillarda)	A.Dauletov va b.	2004	ochiq savdo
7-sinf				
1	O'zbek tili	R.Toli pova va b.	2009	ijara
2	Ona tili (Qaraqalpaq tili)	A.Davletov va b.	2009	ijara
3	Adabiyot (A'debiyat)	K.Mambetov va b.	2009	ijara
4	Русский язык	R.Toli pova va b.	2009	ijara
5	Ingliz tili «Fly High English»	L.Jo'rayev va b.	2009	ijara
6	Nemis tili «Assalom, Deutsch!»	N.Suxanova va b.	2009	ijara
7	Fransuz tili "Bon voyage "	V.Buxin va b.	2009	ijara
8	O'zbekiston tarixi	A.Muhammadjonov	2009	ijara
9	Jahon tarixi	T.Salimov va b.	2009	ijara
10	Qoraqalpoq'iston tarixi	A.Koshanov	2005	kutubxona fondi
11	Algebra	Sh.Alimov va b.	2009	ijara
12	Geometriya	A.Azamov va b.	2009	ijara
13	Fizika	P.Xabibullayev va b.	2009	ijara
14	Kimyo	I.Asqarov va b.	2009	ijara
15	Zoologiya	O.Mavlonov	2009	ijara
16	Geografiya	P.G'ulomov va b.	2009	ijara
17	Qoraqalpoq'iston tabiiy geografiyasi	Jabbarberganov va b.	2005	ochiq savdo
18	Milliy istiqlol g'oyasi va ma'naviyat asoslari	M.Qarshiboyev va b.	2007	ijara
19	Informatika	B.Boltayev va b.	2009	ijara
20	Musiqa	O.Ibrohimov va b.	2008	kutubxona fondi
21	Tasviriy san'at	A.Sulaymonov va b.	2006	kutubxona fondi
22	Jismoniy tarbiya (7-8)	T.Usmonxo'jayev va b.	2006	kutubxona fondi
23	Konstitutsiya olamiga sayohat	V.Kostetskiy va b.	2007	ochiq savdo
24	Qoraqalpoq tili (ta'lim boshqa tillarda)	A.Dauletov va b.	2004, 2008	ochiq savdo
8-sinf				
1	O'zbek tili	H.Muhiddinova va b.	2010	ijara
2	Qoraqalpoq tili (Qaraqalpaq tili)	M.Dauletov va b.	2010	ijara
3	Adabiyot (A'debiyat)	K.Mambetov va b.	2010	ijara
4	Русский язык	R.Toli pova va b.	2010	ijara
5	Ingliz tili «Fly High English»	L.Jo'rayev va b.	2010	ijara
6	Nemis tili «Assalom, Deutsch!»	N.Suxanova va b.	2010	ijara
7	Fransuz tili «Le nouveau voyage en France»	Z. Abdushukurova va b.	2010	ijara
8	O'zbekiston tarixi	Q.Usmonov va b.	2010	ijara
9	Jahon tarixi	U.Jo'rayev va b.	2010	ijara
10	O'zbekiston davlati va huquqi asoslari	O.Karimova va b.	2010	ijara
11	Qoraqalpoq'iston tarixi	M.Tleumuratov	2004-2008	ochiq savdo
12	Iqtisodiy bilim asoslari	E.Sarikov va b.	2010	ijara
13	Algebra	Sh.Alimov va b.	2010	ijara
14	Geometriya	A.Raximqoriyev	2010	ijara
15	Informatika va hisoblash texnikasi asoslari	B.Boltayev va b.	2006	kutubxona fondi
16	Fizika	P.Xabibullayev va b.	2010	ijara
17	Kimyo	I.Asqarov va b.	2010	ijara
18	Odam va uning salomatligi	B.Aminov va b.	2010	ijara
19	Geografiya	P.Musayev va b.	2010	ijara
20	Qoraqalpoq'iston tabiiy geografiyasi	Ye.Umarov va b.	2004, 2008	ochiq savdo
21	Milliy istiqlol g'oyasi va ma'naviyat asoslari	R.Qo'chqor va b.	2007	ijara
22	Chizmachilik	I.Rahmonov	2010	ijara
23	Jismoniy tarbiya (7-8)	T.Usmonxo'jayev va b.	2006	kutubxona fondi
24	Qoraqalpoq tili (ta'lim boshqa tillarda)	A.Dauletov va b.	2004, 2008	ochiq savdo
9-sinf				
1	O'zbek tili	A.Rafiyev	2010	ijara
2	Qoraqalpoq tili (Qaraqalpaq tili)	M.Dauletov va b.	2010	ijara
3	Adabiyot (A'debiyat)	T.Mambetniyazov va b.	2010	ijara
4	Русский язык	Yu.Azizxonova va b.	2010	ijara
5	Ingliz tili «Fly High English»	L.Jo'rayev va b.	2010	ijara
6	Nemis tili «Deutsch»	M.Dadaxodjayeva va b.	2010	ijara
7	Fransuz tili «D'un Etat a l'autre»	S.Rahmonov va b.	2010	ijara
8	O'zbekiston tarixi	S.Tillayev va b.	2010	ijara
9	Jahon tarixi	M.Lafasov va b.	2010	ijara
10	Qoraqalpoq'iston tarixi	S.Kamalov va b.	2002, 2004	ochiq savdo
11	Konstitutsiyaviy huquq asoslari	G.Tansiqbayeva va b.	2010	ijara
12	Iqtisodiy bilim asoslari	E.Sarikov va b.	2010	ijara

O'zbekiston Respublikasi Xalq ta'limi vazirligi tomonidan ta'lim qoraqalpoq tilida olib boriladigan umumiy o'rta ta'lim maktablari uchun 2010-2011-o'quv yilida foydalanishga tavsiya etilgan darslik va o'quv qo'llanmalar RO'YXATI

T/r	Darslik va o'quv qo'llanmalar nomi	Mualliflar	Nashr etilgan yili	Ta'minlanish turi
13	Algebra	Sh.Alimov va b.	2010	ijara
14	Geometriya	B.Haydarov va b.	2010	ijara
15	Informatika va hisoblash texnikasi asoslari	A.Abdugodirov va b.	2006	kutubxona fondi
16	Fizika	P.Xabibullayev va b.	2010	ijara
17	Kimyo	I.Asqarov va b.	2010	ijara
18	Biologiya. Sitologiya va genetika asoslari	A.Zikiryayev va b.	2010	ijara
19	Jahon iqtisodiy-ijtimoiy geografyasi	A. Qayumov va b.	2010	ijara
20	Milliy istiqlol g'oyasi va ma'naviyat asoslari	O.Musurmonova va b.	2007	ijara
21	Chizmachilik	I.Raxmonov	2010	ijara
22	Jismoniy tarbiya	T.Usmonxo'jayev va b.	2006, 2008	ochiq savdo
23	Qoraqalpoq tili (ta'lim boshqa tillarda)	G.Mambetnazarova	2002, 2008	ochiq savdo
10-sinf				
1	O'zbek tili	M.To'xtamirzayev	2007	kutubxona fondi, ochiq savdo
2	Ona tili	Ye.Berdimuhamedov va b.	2007	kutubxona fondi, ochiq savdo
3	Adabiyot	K.Mambetov va b.	2007	kutubxona fondi, ochiq savdo
4	Русский язык	R.Tolipova va b.	2005	kutubxona fondi, ochiq savdo
5	Ingliz tili	J.Jalolov	2007	kutubxona fondi, ochiq savdo
6	Nemis tili	B.Zardinova	2007	kutubxona fondi, ochiq savdo
7	Fransuz tili	V.Buxin va b.	2007	kutubxona fondi, ochiq savdo
8	O'zbekiston tarixi	D.Alimova va b.	2007	kutubxona fondi, ochiq savdo
9	Jahon tarixi	G.Hidoyatov	2007	kutubxona fondi, ochiq savdo
10	Huquqshunoslik	V.Kostetskiy va b.	2007	kutubxona fondi, ochiq savdo
11	Iqtisodiyot va biznes asoslari	E.Sariqov va b.	2007	kutubxona fondi, ochiq savdo
12	Algebra va analiz asoslari	Sh.Alimov va b.	2007	kutubxona fondi, ochiq savdo
13	Geometriya	A.Pogorelov va b.	2007	kutubxona fondi, ochiq savdo
14	Fizika	M.Shaxmayev va b.	2007	kutubxona fondi, ochiq savdo
15	Kimyo	G.Rudzitis va b.	2007	kutubxona fondi, ochiq savdo
16	Informatika va hisoblash texnikasi asoslari	A.Abdugodirov	2007	kutubxona fondi, ochiq savdo
17	Umumiy biologiya	Yo.To'raqulov va b.	2007	kutubxona fondi, ochiq savdo

18	Amaliy geografiya	A.Rafikov va b.	2007	kutubxona fondi, ochiq savdo
19	Chaqiriqqacha yoshlarni tayyorlash (10-11-s.)	H.Jo'rayev va b.	2005	kutubxona fondi, ochiq savdo
20	Jismoniy tarbiya (10-11-s.)	T.Usmonxo'jayev va b.	2006	kutubxona fondi, ochiq savdo
21	Milliy istiqlol g'oyasi va ma'naviyat asoslari (10-11-s.)	Q.Nazarov va b.	2007	kutubxona fondi, ochiq savdo
11-sinf				
1	Ona tili (Qaraqalpoq tili)	Ye.Berdimurodov va b.	2004	kutubxona fondi, ochiq savdo
2	Adabiyot (A'debiyat)	K.Kamalov va b.	2007	kutubxona fondi, ochiq savdo
3	Русский язык	R.Tolipova va b.	2005	kutubxona fondi, ochiq savdo
4	Ingliz tili	J.Jalolov va b.	2005	kutubxona fondi, ochiq savdo
5	Nemis tili	B.Zardinova va b.	2007	kutubxona fondi, ochiq savdo
6	Fransuz tili	Z.Abdushukurova va b.	2005	kutubxona fondi, ochiq savdo
7	O'zbekiston tarixi	N.Jurayev	2007	kutubxona fondi, ochiq savdo
8	Jahon tarixi	G.Hidoyatov	2007	kutubxona fondi, ochiq savdo
9	Huquqshunoslik	V.Kostetskiy va b.	2005	kutubxona fondi, ochiq savdo
10	Iqtisodiyot va biznes asoslari	E.Sariqov va b.	2007	kutubxona fondi, ochiq savdo
11	Inson va jamiyat	N.Jo'rayev va b.	2005	kutubxona fondi, ochiq savdo
12	Algebra va analiz asoslari	Sh.Alimov va b.	2007	kutubxona fondi, ochiq savdo
13	Geometriya	A.Pogorelov	2007	kutubxona fondi, ochiq savdo
14	Informatika va hisoblash texnikasi asoslari	B.Boltayev va b.	2005	kutubxona fondi, ochiq savdo
15	Fizika	M.Shaxmayev va b.	2007	kutubxona fondi, ochiq savdo
16	Astronomiya	M.Mamadazimov	2007	kutubxona fondi, ochiq savdo
17	Kimyo	A.Muftaxov va b.	2004	kutubxona fondi, ochiq savdo
18	Umumiy biologiya	A.G'ofurov va b.	2005	kutubxona fondi, ochiq savdo
19	Milliy istiqlol g'oyasi va ma'naviyat asoslari (10-11-s.)	Q.Nazarov va b.	2007	kutubxona fondi, ochiq savdo
20	Jismoniy tarbiya (10-11-s.)	T.Usmonxo'jayev va b.	2006	kutubxona fondi, ochiq savdo
21	Chaqiriqqacha yoshlarni tayyorlash (10-11-s.)	H.Jo'rayev va b.	2005	kutubxona fondi, ochiq savdo
22	Qoraqalpoq tili (ta'lim boshqa tillarda)	Ye.Berdimurodov	2007	kutubxona fondi, ochiq savdo

O'zbekiston Respublikasi Xalq ta'limi vazirligi tomonidan ta'lim qozoq tilida olib boriladigan umumiy o'rta ta'lim maktablari uchun 2010-2011 o'quv yilida foydalanishga tavsiya etilgan darslik va o'quv qo'llanmalar RO'YXATI

T/r	Darslik va o'quv qo'llanmalar nomi	Mualliflar	Nashr etilgan yili	Ta'minlanish turi
1-sinf				
1	Alifbe (Elippe)	A.Isabayev va b.	2010	bepul
2	Yozuv daftari	M.Omarov va b.	2010	bepul
3	Ona tili va o'qish kitobi (Ana tili jine oqu kitabi)	M.Omaruli va b.	2010	bepul
4	Matematika	M.Ahmedov va b.	2010	bepul
5	Matematika daftari	M.Jumayev va b.	2010	bepul
6	Atrofimizdagi olam	A.Grigoryans	2010	bepul
7	Odobnoma	O.Hasanboeva	2010	bepul
8	Tasviriy san'at	R.Hasanov	2010	bepul
9	Musiqqa	H.Nurmatov va b.	2010	bepul
10	Jismoniy tarbiya	K.Mahkamjonov va b.	2010	bepul
11	Konstitutsiya alifbosi	O.Karimova	2008	kutubxona fondi
2-sinf				
1	O'zbek tili	R.Tolipova va b.	2010	ijara
2	Ona tili (Ana tili)	M.Omaruli	2010	ijara
3	O'qish kitobi (Oqu kitabi)	M.Omaruli	2010	ijara
4	Русский язык	R.Tolipova va b.	2010	ijara
5	Matematika	N.Bikbayeva va b.	2010	ijara
6	Atrofimizdagi olam	P.G'ulomov va b.	2010	ijara
7	Odobnoma	Q.Abdullayeva va b.	2010	ijara
8	Musiqqa	Sh.Janaydarov va b.	2010	ijara
9	Tasviriy san'at	M.Isakova va b.	2010	ijara
10	Jismoniy tarbiya	K.Mahkamjonov va b.	2010	ijara
11	Konstitutsiya alifbosi	O.Karimova	2007,2008	kutubxona fondi

3-sinf				
1	O'zbek tili	A.Rafiyev va b.	2010	ijara
2	Ona tili (Ana tili)	M.Omaruli va b.	2010	ijara
3	O'qish kitobi (Oqu kitabi)	M.Omaruli va b.	2010	ijara
4	Русский язык	R.Tolipova va b.	2010	ijara
5	Matematika	N.Bikbayeva va b.	2010	ijara
6	Tabiatshunoslik	A.Bahromov	2010	ijara
7	Odobnoma	O.Hasanboyeva va b.	2010	ijara
8	Tasviriy san'at	M.Isakova va b.	2010	ijara
9	Musiqqa	Sh.Janaydarov va b.	2010	ijara
10	Jismoniy tarbiya	K.Mahkamjonov va b.	2010	ijara
11	Konstitutsiya alifbosi	O.Karimova	2007,2008	kutubxona fondi
4-sinf				
1	O'zbek tili	A.Rafiyev va b.	2009	ijara
2	O'qish kitobi (Oqu kitabi)	M.Omaruli va b.	2009	ijara
3	Ona tili (Ana tili)	M.Omaruli	2009	ijara
4	Русский язык	R.Tolipova va b.	2009	ijara
5	Matematika	A.Quchqarov va b.	2009	ijara
6	Tabiatshunoslik	A.Grigoryans va b.	2009	ijara
7	Odobnoma	O.Hasanboyeva va b.	2009	ijara
8	Musiqqa	O.Ibrohimov va b.	2009	ijara
9	Jismoniy tarbiya	K.Mahkamjonov va b.	2009	ijara
10	Konstitutsiya alifbosi	O.Karimova	2007,2008	kutubxona fondi

У пайти мактабда ўқирдик. Жаҳон тарихи дарсида ХХ асрнинг энг улкан санъаткорларидан бирининг рассомлик соҳасида катта бурилиш, дея баҳоланган ноёб асари билан танишдик. Очиғи, беҳос тош тегиб, чилпарчин бўлган ойнанинг синиқларини бетартиб йиғиб чиққандек таассурот уйғотувчи мазкур расм мен қатори аксарият синфдошларимга ҳам умуман манзур бўлмаганди. Боиси биз расм деганда, яққол кўриниб турадиган, бир кўришда англаш мумкин бўлган жуда ҳам содда ва жўн лавҳаларни тушунардик. Гарчи ўзи Фарбда тугилиб, ижод қилган бўлса-да, Шарқ аъналарини синчиклаб ўрганган ва уларга чексиз меҳр қўйган буюк рассом ўша вақт тасаввуримизда “янги олам” очганини кейинроқ билдик...

энг севимли, энг нуфузли шаҳри саналарди. Ўзини танлаган соҳасининг етук билимдони, устаси деб билган зотлар борки, барчаси Парижга интиларди, Париж ҳақида афсоналар тўқиб юришарди... Шоирларнинг зўри ҳам, адибларнинг ботири ҳам ва физикларнинг мохирлари ҳам Парижда ўзини улуғвор сезишарди...

Пикассо Парижга келиб, бутунлай бошқа одамга, табиийки, бошқа рассомга айланди. Бунга йигирманчи аср бошларида кучайган оқим — импрессионистлар сабаб бўлди.

Маълумки, импрессионизм санъатда

Mashhurlar hayotidan

Лекин бу шаҳарда ҳаёт қиймати жуда қиммат эди, яшаш оғир эди. Шу сабаб Бато-Лавуар номли камбағал рассомлар учун мўлжалланган ётоқхонага жойлашди. Бу вақтда мусибатлар “тасвири”ни ишлайверишининг Пикассо учун қизиқарли томони қолмаганди. У ўтган асрнинг дастлабки йилларида оммабоплик ва машҳурлик борасида чўққига кўтарилган жонли театр ва цирк ҳамда унинг ижодкорларига (сайёр масҳарабозлар, раққос-

СИНИҚ ЧИЗИҚЛАРДАГИ

БУТУНЛИК

Бу — Пабло Пикассо эди!

Асарнинг номи эса “Овидий. Метаморфозалар. Герника. Тинчлик кабутари” (1950 йил).

Аксарият ижодкорлар янги асарларига мавзуни болаликдаги ҳайратларидан, митти шури кўзгусида пайдо бўлган саволлардан олади. Дунёни биргина мўйқалам сеҳру жозибаси билан ром этган ижодкорнинг ўлмас асарларида, синчиклаб кузатсангиз, болаликнинг беғубор табассуми ва шафқатсиз ҳаёт мезонларига бўйсунувчи босқичма-босқич улғайиш даврининг аччиқ изтироблари қоришиб кетганига амин бўласиз.

Асли исми Пабло Диего Хосе Франсиско де Паула Хуан Непомусено Мария де лос Ремедиос Киприано де ла Сантисима Тринидад Мартир Патрисио Руис Пикассо бўлган улуғ рассом болалиги Испаниянинг Малага шаҳридаги тор тош кўчаларда ўтди. Унинг таваллуди 1881 йилнинг 25 октябрига тўғри келди. Аксарият улкан истеъдод соҳиби бўлган рассомлар, шоиру ёзувчилар айнан кузда таваллуд топади, дейишади. Эҳтимол, она табиатнинг беназир инъоми бўлмиш фасллар ичидаги ҳаёт рамзи — куз ижод қилган шакллар ранги, такрорланмас бўёқлари унинг “фарзандлари”га ҳам сингиб кетгандир?! Зеро, куз Шарқ шеърятини умр интиҳосига тенглаштирилади. Не ажабки, рассомлар ижодида ҳам куз шу тарзда инъикос топса-да, аслида ижодкорларни бу фасл, аксинча, ҳаётга боғлаб туришини тан олмай илож йўқ...

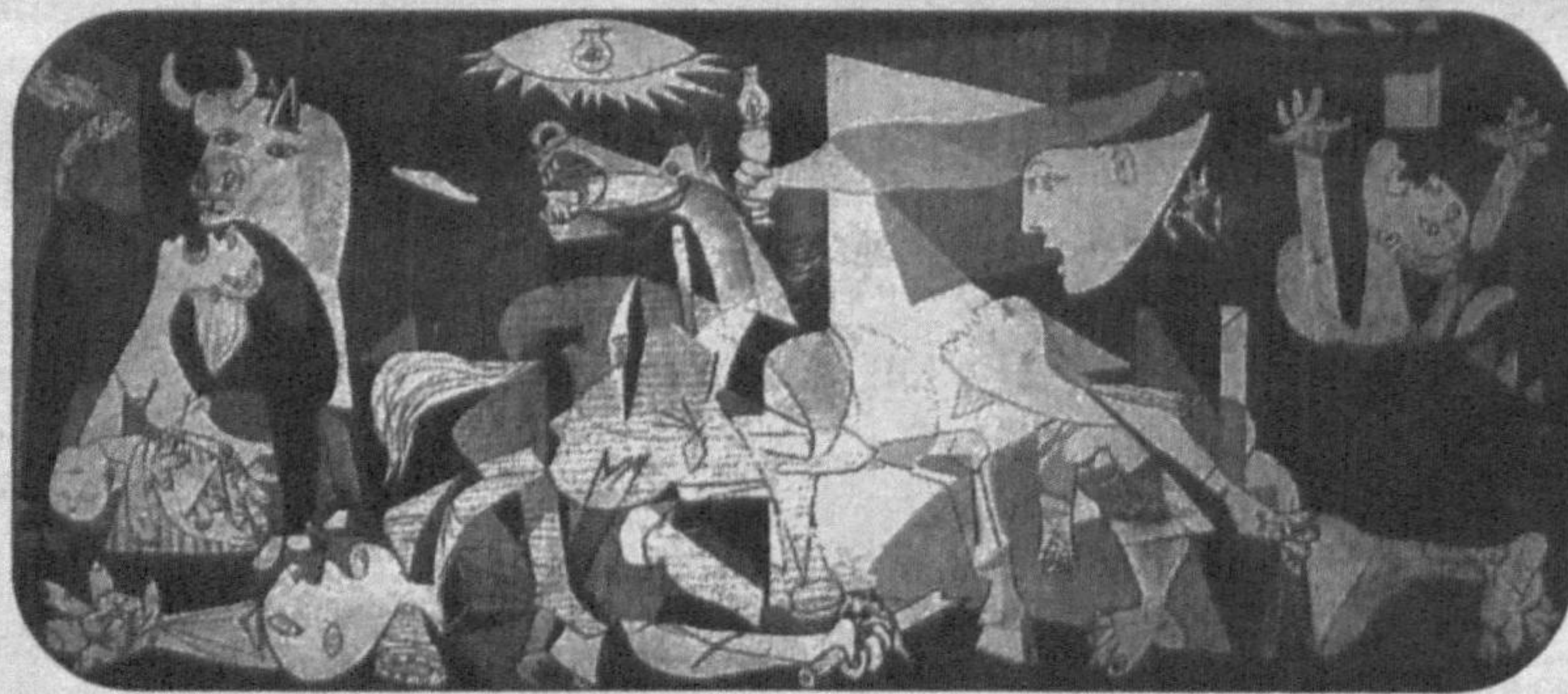
ХХ аср тасвирий санъат турлари ривожига улкан ҳисса қўшган буюк испан рассоми, ҳайкалтарош, графикачи рассом, керамист, дизайнёр ва жамоат арбоби Пикассога тўғма иқтидор отасидан ўтганди. У шунинг учун ҳам жуда эрта рассомлик билан шугуллана бошлади. Х.Руисга насиб этмаган шўхрат ва умрбоқийлик унинг зурриётида, аниқроғи, асарларида кўним толган экан. Пикассо саккиз ёшидан бошлаб аънавий мўйқалам соҳасида ўзининг жиддий асарларини яратишга киришди. У оддийгина плакатга ҳаётнинг реал тасвирларини муҳрлаганида, ҳатто айрим замонасининг профессионал ижодкорлари ҳам ҳайратда қолган экан. Бироқ табиатида янгилик ва ўзига хосликка интилиши кучли бўлган Пабло қанчалик ёқтирмасин, аънавий рассомлик йўналишидан воз кечишга қарор қилди.

У дастлаб Ла-Корунья санъат мактабидан бир йил (1894-1895) билим олди. Санъатга бўлган юксак иштиёқи ва ранглар жилосидан қувват олишга ўрганиб

қолгани боис ўспирин рассом оз муддат ичида соҳасининг кўп сирларидан воқиф бўлишга интилди. Лекин чинакам ижодкор бўлиб етишиш учун мазкур таълим муассасаси ва ундаги муҳит торлик қиларди. Бир хилликдан тез чарчайдиган, хилма-хилликка интилувчан Пикассо 1895 йилдан бошлаб Барселона тасвирий санъат мактабидан таҳсилни давом эттирди. Бу ерда нафақат Испаниянинг, балки Европанинг энг билимдон мураббийлари жамланганди. Шунинг учун ҳам Барселонада ўқиш истагида Европанинг турли бурчагидан абитуриентлар ёғилиб келарди.

Пикассо шу ерда ўқиб юрган кезлари яратган асарларига аввалига отасининг номи билан, яъни “Ruiz Blasco” дея имзо чекди. Кейинчалик онасининг фамилияси “Picasso”ни афзал билди.

Барселона қанчалик муҳташам шаҳар бўлмасин, икки йил ўтиб, у ер ҳам Пикассони зериктирди, торлик қила бошлади. Шундай экан, каталонияликлар ниго-

Пикассо. Овидий. Метаморфозалар. Герника. Тинчлик кабутари.

ҳидан мазмун излаш ўринсиздек эди... 1897 йилнинг сентябрида пойтахтга кўчди. У ерда бир ой қаттиқ тайёргарлик кўриб, октябрда мамлакатдаги энг нуфузли муассасалардан бири Сан-Фернандо академиясига танлов асосида қабул қилинди. Лекин табиатнинг эркин вакили бўлмиш Пабло қайноқ ҳаёт сурвати фаоллашган Мадрида ҳам бир йил чидади, холос.

1898 йилнинг июнида яна Барселонага қайтди. Қайтиши биланок «Els Quatre Gats» деб номланган донгдор жамиятга кўшилди. У ерда муҳтожликда кун кечирувчи зиёлилар — актёрлар, мусиқачилар, рассомлар аҳли учун таом ҳозирланган, думалоқ стол атрофида маҳаллий рассомлар йиғилишиб, санъатга доир узоқ суҳбатлар уюштирарди. Пикассонинг биринчи кўргазмаси ҳам айнан шу кичкинагина бинода бўлиб ўтди ҳамда юқори баҳоланди. Қолаверса, шу ерда бўлажак қадрдонлари Карлос Касагемас ҳамда Жаиме Сабартесни учратди.

Қисмат баъзан оғир азоб-укубатларга, саргардонликларга дучор қилса, баъзан кутилмаган инъомлари билан ҳаётни қувонч шуълаларига буркайди. Пикассо гарчи оригиналликка интилса-да, у учун ҳар қандай қонуниятлар иккинчи даражали бўлса-да, мазкур одатий ҳолат унинг турмушида ҳам аксини топганди...

Испания... Пикассодек феномен учун барибир қачонлардир келиб ўтмишга айланиши аниқ эди. У Европанинг санъат ва маданият маркази бўлган Францияга — “орзулар мамлақати”га 1900 йили дўсти Касагемас билан бирга йўл олди. Париж ўша вақтлари ҳам дунё илм аҳлининг

рассомнинг ўз субъектив мушоҳадаси, ҳис-туйғу ва таассуротларини бевосита акс эттиришга қаратилган оқим ҳисобланади. Ўзига хосликка интиладиган Пикассо учун бу айтиш мудоаб бўлди. Чунки бу чиндан ҳам санъат оламида инқилобга тенг эди ўша кезларида.

Пикассо эндигина марок билан ишлаш имконини топганда, янги-янги гоғлар билан одамларнинг қалбига йўл топувчи чинакам асарларни яратишга чоғланган дамда энг яқин дўсти Касагемас ўз жонига қасд қилди! Ёш Паблога бу жуда катта руҳий зарба бўлди. Мункайтириб қўйди, чунки у айнан шу дўсти туфайли Барселонани ташлаб, Парижга келганди. Узоқ вақт қўлига мўйқалам ушламади, санъатдан йироқлашди. Тушқунлик пардасига бутунлай ўраниб олганди...

Олдига улкан орзуларни, буюк мақсадларни қўйган киши учун бу каби синовлар, йўқотишлар қанчалик таъсир ўтказмасин, бутунлай тўхтатолмаслигини Пабло билиб-билмай исботлади. Фақат Парижда қолиб эмас, балки 1903 йили Барселонага қайти...

Пикассо шу йиллардан эътиборан “мовий давр” деб ном олган ажойиб услубда ижод қилишга киришди. У асосан кексалик ва ўлимга, фақирлик ва меланхолик характерга доир пессимистик мавзуларни ёрқин мовий бўёқларда акс эттирди. Пикассо: “Қайгурапсанми, демак, самимийсан!” деган шоирни асарларига сингдиришга ҳаракат қилган ва бунга «Абсент асираси» (1901), «Учрашув» (1902), «Фақир чол ва бола» (1903) каби асарларида эришган ҳам.

Мовий ранг, одатда, инсон азоб-укубатлари, қийинчиликлари, кулфатлари, омадсизликларни билдиради. Бунинг, айниқса, Шарқда теранроқ ифодалари мавжуд. Пикассонинг асарларида ҳам айнан кўк ранг бўртиб туради. У шу рангнинг кашф этилмаган қирраларини жамиятдаги турли нотенгликлар, тушқунликка сабабчи бўлган оғир ва машаққатли турмуш тарзи қурбонлари тақдир орқали очиб беришга киришиш баробарида ўзининг ҳам бетақрор жихатларини намойиш этди. Унга хушбўй атиргулларга кўниб ўйнаётган капалаклар эмас, том маънода инсоний дард билан ёнаётган ва кулга айланиб тобора нураб бораётган одамзоднинг аянч қисмати муҳимроқ эди. Қаранг, битта рангга дунёнинг қанча асрори яширин, қанча унсурлари мужассам... Фақат уни ҳамма ҳам кўравермайди, пайқайвермайди. Энг кизиги ва даҳшатлиси, буларнинг барини идрок этиб улгурган вақтда Пабло Пикассо бор-йўғи 24 ёшда эди! Унинг асарлари руҳияти, мавзулари ўша даврларда бошқа бир машҳур испан рассоми Эль Грекони эслатиб юборарди.

1904 йилга келиб, Пикассо руҳий оғриқларни бироз унутгандек, мусибат хотирасидан чалғигандек бўлди. У катта ва машаққатли ҳаётга ўзини тубдан тайёрлади. Парижга қайта “от суриб” борди.

Пабло ПИКАССО

лар, акробатлар) оид лавҳаларни тасвирлашга киришди. Шу тариқа 1905 йилга келиб, Пикассо ижодида яна бир бурилиш қайд этилди: у “мовий давр”ни “пушти давр” (“Шар устидаги қиз” асари) билан алмаштирди.

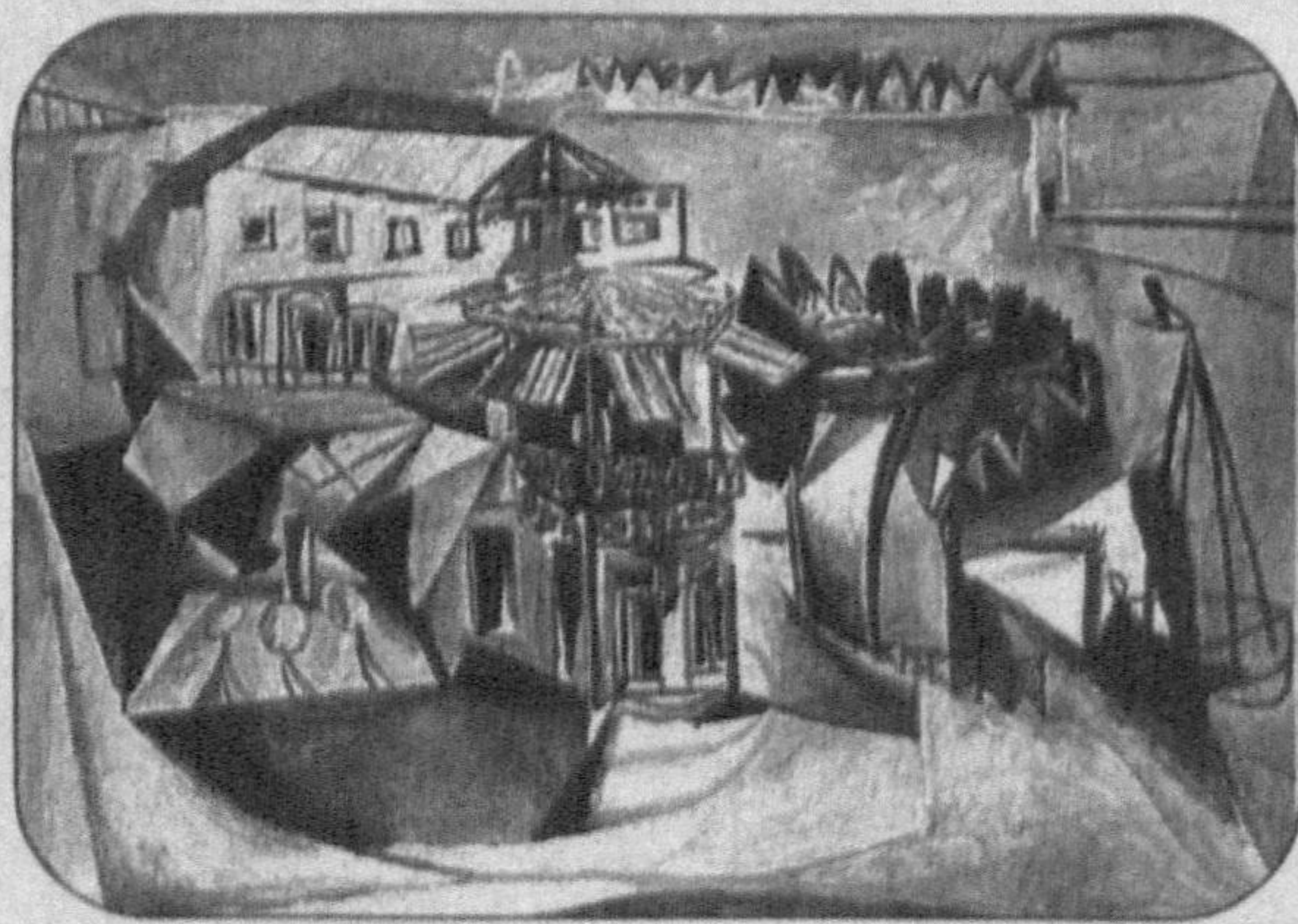
Рассомнинг бу даврда яратган асарларида ҳамма нарсадан мосуво бўлиб, гавжум дунёда биргина ўзи билан ўзи қолган инсоннинг фожеавий руҳиятини ётказиб беришга катта урғу берилди («Акробатлар оиласи ва маймун», 1905).

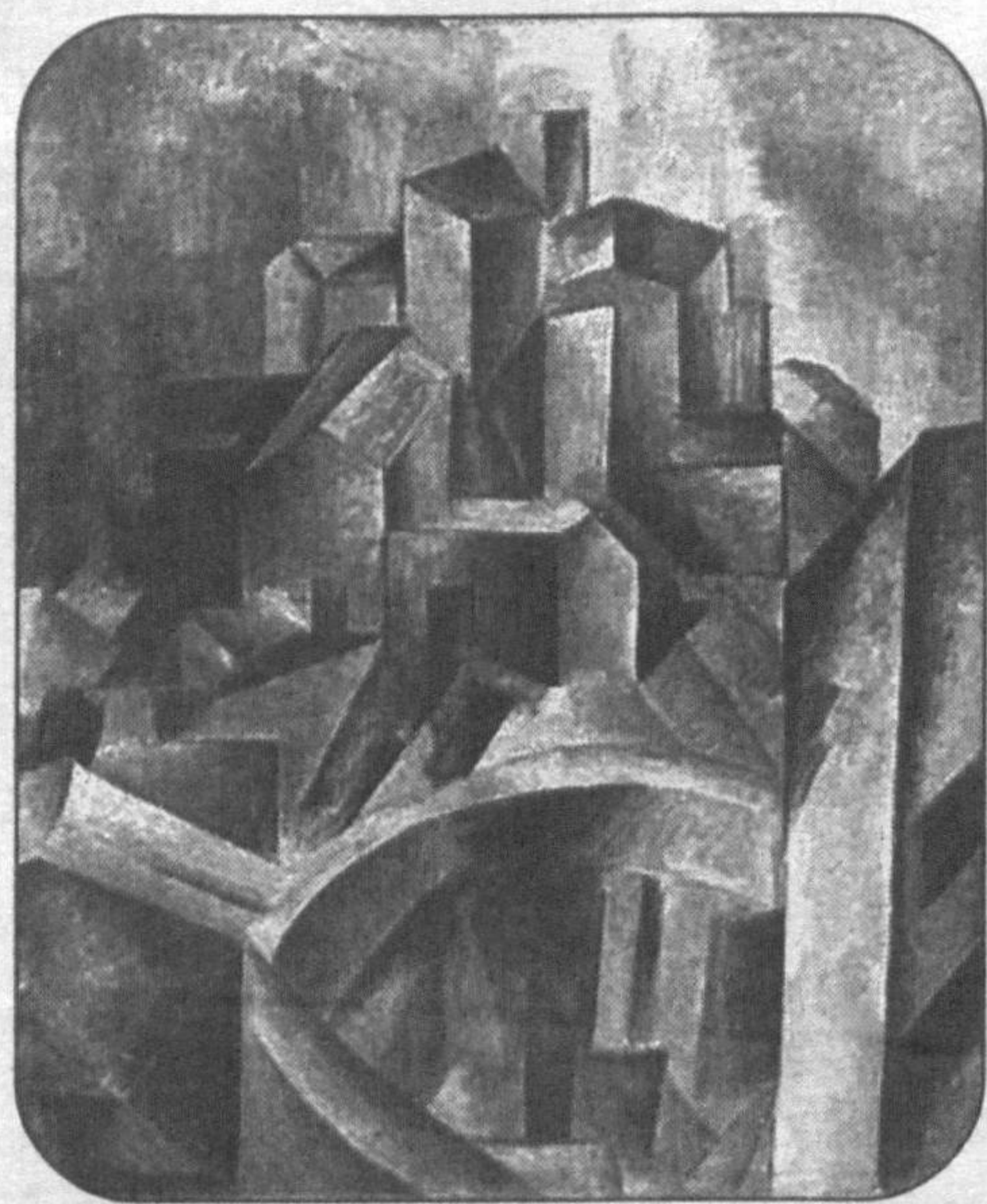
Пикассо фақатгина рассом эмас, балки чинакам мардонанвор инсон сифатида ҳам гавдаланади. У ҳар бир мусибатдан, жабру ситамдан санъат асари яратишнинг йўлларини ўрганди. Бу йигирманчи аср нафис санъатининг буюк парадокси эди. 1907 йилдан бошлаб тиниб-тинчимас Пабло ҳамкасби Жорж Брак билан биргаликда санъатда мутлақо янги жанр — кубизмга асос солди. Бу Сезанна тизимига хос бир томонлама интерпретация ҳамда кучайтирилган африкаликларга хос ҳайкалтарошлик услубининг уйғунлашуви асосида натурани деформацияланган ҳолатда талқин этиш билан боғлиқ ихтиро бўлди.

Шу зайлда, кубизм — тасвирий санъатда ХХ асрнинг 1-чорагида вужудга келган ва реализмга қарама-қарши ўларок, борлиқни геометрик шаклларда тасвирлашга интилган оқим сифатида тарих саҳифаларига киритилди. Буюмларни ҳандасий шаклларга ажратиб ёки бўлақлаб, текис юзада узилган ва ҳажмли бўлақлардан янги тасвирлар ҳосил қилган П.Пикассо 1907 йили «Авиньонлик барно», 1909 йили «Хорта де Эбродаги фабрика» ва «Фернандо Оливье портрети», «Елпигичли хоним», 1910 йили «Канвейлер портрети» ва бошқа асарларни муҳлисларига ҳавола этди.

Айтиш мумкинки, Пикассо бир зум ҳам тўхтаб қолмади, аксинча, доимий изланишда бўлди. Тасвирий санъатнинг ҳали “теша тегмаган” томонларини топиш ва уни мукамал бир оқим ёки жанрга айлантириш борасида самарали меҳнат қилди. Хусусан, 1910 йилдан бошлаб неоклассика аъналарига таяниб ижод қилган бўлса, 1925 йилдан сюрреализм, кейинроқ абстракт санъатга мурожаат қилди.

Ўтган асрнинг 30-йиллари иккинчи ярмидан бошлаб Пикассо аста-секин жамоат ишларига ҳам фаол тарзда аралаша бошлади. Уни бу вақтда Европа

яхши танирди. Китъанинг ижтимоий маънада ҳам рассом асарларидаги эзгуликка ва тинчликка ундовчи бонглари, чакириқлар билан кўзга ташлана бошлади. 1936—1939 йиллари Испания бўйлаб, 1939—1945 йилга қадар Францияда Қаршилик кўрсатиш ҳаракатининг фаол аربоби сифатида кўп ишларни амалга оширди.

Жафокаш инсоният бошига буюк қайғу келтирган Иккинчи жаҳон уруши ҳамда унга сабаб бўлган гоъларга қарши кескин, таъсирчан асарлар яратди. Одамлар мазкур ишларни жуда илқ қутиб олди, Пикассони давр тақозоси бир зумда тирик даҳога айлантириб қўйди.

Пабло Пикассо борлиққа дахлдор барча долзарб мавзуларни мўйқалам сеҳру жозибасида жилолантиришга ҳаракат қилди. Баъзан анъанавий услубдан чекини, юқорида айтганимиздек, оригинал жанрлар, оқимларга ҳам асос солди. Мавзуларнинг кўлами шу даражада кенг эдики, уларга бутун коинотни сиғдириш мумкиндек гўё. У ўз услубида мавзуларга қай тариха ёндашув йўсинини ўрганган ва уларга қатъий амал қилди. «Рақс», «Оромкурсидаги аёл», «Чўмилаётган аёл», «Денгиз қирғоғидаги тасвирлар», «Кўзгу олдидаги қиз» ва «Кўзгу» сингари асарларини томоша қилиб, ҳар ким турлича ўйга боради, турлича фикрлайди ва пировардида аксарияти бирдек рассом иқтидорига қойил қолади. Пикассо 1930—1934 йиллари ҳайкалтарошлик билан ҳам жиддий шуғулланди. Аммо бу борада у қутулган шухратга эришолмади.

Йигирманчи аср ҳар жиҳатдан мураккаб ва кенг қамровли давр сифатида ёдимизда. Тамаддун юксак чўққига кўтарилган, кибернетикадан тортиб, нанотехнологияларгача кашф этилган дамда минг йиллардан бери давом этиб келаётган анъанавий бадиий ижодга иштиёқ ва ҳаваснинг жуда баланд бўлиши мантқиқсиздек кўринса-да, бу айна ҳақиқат эди. Шу кезларда Франс Кафка, Жойс, Хэмингуэй, Альбер Камю, Пауэло Коэло, Маркес, Фукуяма, Кавабата, Мураками каби ўнлаб модернистлар оқими етишиб чиқдики, улар адабиётга фандаги нанотехнологиялардан ҳам юксакроқ янгиликнинг олиб кирилишига сабаб бўлди. Худди шунингдек, Пабло Пикассонинг ижод намуналари ҳам тасвирий санъат дунёсига буюк янгилик шабадаларини уфурган модернистик йўналиш бўлиб қолди.

Мухтасар айтганда, Пабло Пикассо феномени ярқ этиб порлагач, унга эргашган, унинг изидан борган минглаб ёшларни учратиш мумкин эди. Ҳали ҳамон Пикассонинг услубини ўрганишни, у каби етук рассом бўлишни орзу қиладиган навқирон авлод вакиллари истиганча топиш мумкин.

Ўз фаолияти ва бебаҳо асарлари билан башариятнинг чинакам ёрқин сиймосига айланган Пабло Пикассо 1973 йил 8 апрелда Франциянинг Мужен шаҳрида вафот этди. Ҳозир Барселона ва Париж шаҳарларида рассом асарлари қўйилган музейлар фаолият олиб бормоқда. Ундан келажак учун 200дан зиёд мойбўёқ ёрдамида ишланган расм, 158дан ортиқ ҳайкал, коллаж ва минглаб расм, эстамп (ганч, гипс, қоғоз ва шу кабиларга босиб туширилган ёки кўчирилган гравюра, босма расм), ҳужжат ҳамда шахсий коллекция қолди.

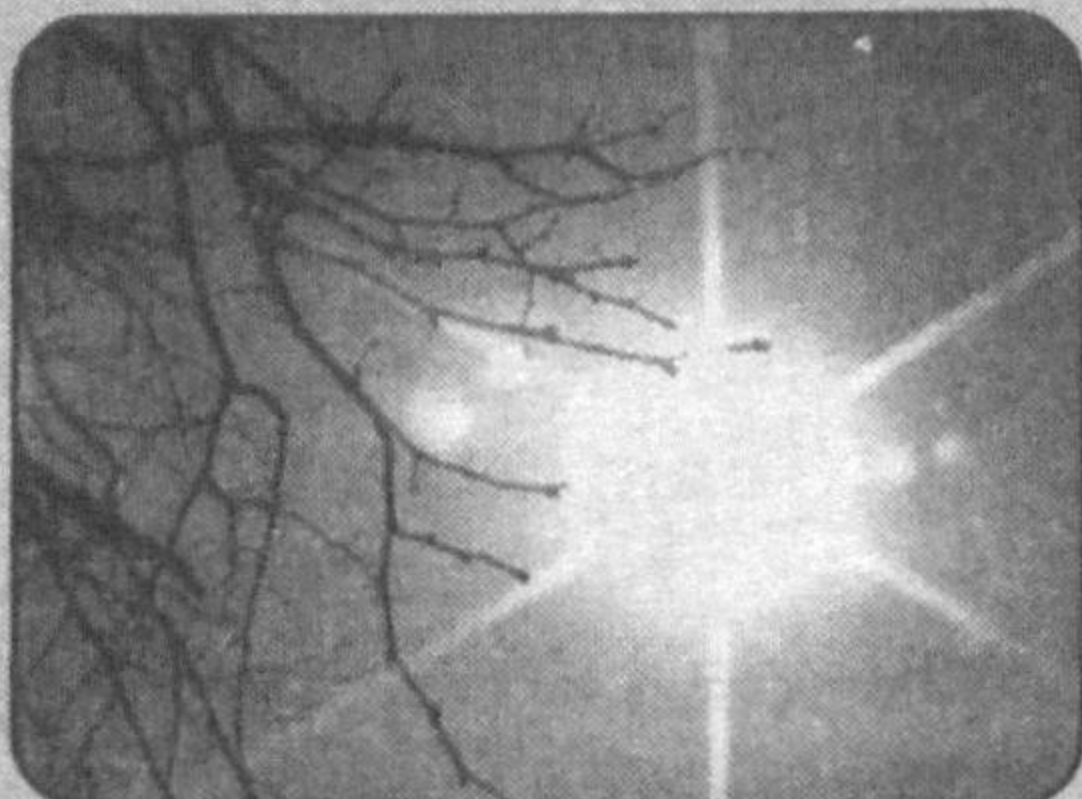
Зоҳиджон ХОЛОВ

ЖАЗИРАМА УЛҚАН ЗАРАР ЕТҚАЗИШИ МУМКИН

Профессор Даниэла Д'Ипполити бир гуруҳ олимлар билан биргаликда жорий йилда кузатилаётган ноодатий иссиқ об-ҳаво шароити Европадаги 9 йирик шаҳар аҳолисига қандай таъсир кўрсатишини ўрганган. Изланиш натижаларининг батафсил баёни «Инвероментал Хелс» журналида нашр этилди.

Жараёнда 1990—2003 йиллардаги об-ҳаво кўрсаткичлари тўғрисидаги маълумотлар тупланган. Уларга кўра, бу вақт ораллиғида қитъада энг иссиқ ҳарорат Валенсия ва Афинада кузатирилган бўлиб, мазкур кўрсаткич 39 даражани ташкил этган. Тадқиқ этилган барча тўққиз шаҳарда иссиқ об-ҳаво ҳолати давомийлиги 3 кундан 21 кунгача бўлган. Энг хавфлиси, бундай ҳолларда аҳоли ўртасида ўлим даражаси ошаётгани сезилмоқда. Хусусан, тадқиқотчиларнинг маълум қилишича, ҳозирга келиб ўта иссиқ мавсум пайтида бу нохуш кўрсаткич 30 фоизгача кузатилаётган экан.

Бунда биринчи ўринда кексалар ва болалар хавф остида бўлади. Шу сабаб изланиш якунида мутахассислар зарур эҳтиёт чораларини кўриб қўйишни тавсия этишган, акс ҳолда жазирама кўплай инсонларга зарар етказиши эҳтимолдан холи эмас.

ОВОЗДАН АНИҚЛАШ МУМКИН

Канзас университети (АҚШ) олимлари боладаги аутизм касаллигини унинг овозини таҳлил қилиш орқали билиш мумкинлигини маълум қилишди. Тадқиқотнинг эътиборли томони шундаки, бундай хасталик қанча эрта аниқланса, уни даволаш шунча самарали кечади. Натижада, боланинг ҳар томонлама яхши ривожланиши кузатилади.

Тиббиётда аутизм касаллиги деб мянанинг ривожланишдан ортда қолиши таърифланади. Хасталик ижтимоий ўзаро алоқалар ва мулоқот пайтида оғишлар кузатилиши билан ҳам белгиланади. Мазкур барча белгилар 3 ёшгача бўлган ораллиқда сезилиб, аутизм нутқ, ижтимоий ҳолат ва жисмоний ривожланишга алоқадор турли даражадаги нуқсонларга олиб келади. Болаларда аутизмнинг ривожланиши кўп маънода онанинг ёшига боғлиқ, шунингдек, муддатидан олдин туғилган кичикинтойлар ҳам бундай хавф остида бўлиши мумкин.

Мутахассисларнинг айтишича, аутизм касаллиги ташхиси қўйилган кичикинтойлар ўзларининг соғлом тенгдошларига қараганда, сўзларни биоз башқачароқ талаффуз қиладди. Бундай оғишни эса эндиликда овозни автоматик таҳлил этиш ускунаси ёрдамида ортиқча қийинчиликларсиз аниқлаш мумкин. Қурилма «LENA» (Language Environment Analysis — Тил ҳолатининг таҳлили) деб номланади. Унинг ишлаш принципи эса қуйидагича: кун давомида боланинг нутқи ёзиб олинади, сўнгра файл махсус компьютер дас-тури ёрдамида қайта ишланади. Охирида кичикинтой томонидан айрилган сўзлар аутизм аниқланган бола нутқи билан таққосланади.

Жараёнда тадқиқотчилар «LENA» ёрдамида энг кичиги ўн ойлик ва энг каттаси 4 ёш бўлган 200дан ортиқ кичикинтойларнинг 1,5 мингга яқин нутқ файлларини таҳлил этишган. Якунда болаларда ушбу касаллиқнинг кузатилишига асосий омил сифатида боланинг бўғинларни талаффуз қилиши белгиланди. Яна ҳам аниқроғи, бу кичикинтойнинг жағ ва тилини қанчалик тез ҳаракатлантириб, товушларни аниқ айтишига боғлиқ экан. Кузатувлардан ускуна 86 фоиз ҳолатда болалардаги касаллиқни муваффақиятли аниқлай олгани маълум бўлди.

ҚОРА КЎЗОЙНАКЛАР ТАЪСИРИ

Океанорти тадқиқотчилари чироқнинг паст бриташи, жумладан, қора кўзойнақлар ҳам одамларнинг нопок ишларга мойиллигини ошириши ҳақида таъкидлашмоқда. Канада ва АҚШ мутахассисларининг мазкур йўналишдаги ноодатий изланиши ҳақида «Ворлд Вондерс» нашрида ёзилган.

Торонто ва Шимолий Каролина университетлари олимлари бир неча ўзига хос тажрибалар ўтказган. Дастлаб улар бир гуруҳ кўнгилиларни яхши ёритилган, қолганларни эса чироқ нури паст бўлган хонага жойлаштирган. Ҳар бир иштирокчи битта бўш ва биттасида маълум миқдорда пул солинган конверт берилди. Шундан сўнг уларга мисол ечиш таклиф этилган ва ҳар бир тўғри жавоб учун белгиланган пул мукофотини олиб, қолгани бўш конвертга солиб қўйиш айтилган. Аниқланишича, қоронғу хонада мисол ечанлар бошқаларга нисбатан пулнинг белгиланганидан ҳам кўпроқ қисмини ўз фойдасига «ўмариб» олган.

Навбатдаги тажрибада қатнашчиларга рангсиз ёки кўшдан ҳимоя қилувчи кўзойнақлар ва яна пул берилган. Сўнг улар қўшни хонага таклиф этилиб, у ердаги нотаниш одам билан ўз хоҳишига қараб пулни бўлиши талаб этилди. Қизиғи, қора кўзойнақ таққан иштирокчилар пулнинг кам қисминдан айрилгани аниқланди. Тадқиқот раҳбарларидан бири, Торонто университети профессори Чэньбо Жуннинг гапларига қараганда, паст ёритилган хонада ёки қора кўзойнақ тақилганида одамларда сохта яшириниш ҳисси уйғотар экан. Айнан шу туйғу уларни ўз манфаатлари йўлида нопок ишларни бажаришга ундайди.

БИОЛОГИК ҲАЁТ МАНБАИ ТОПИЛДИ

Бразилиялик олимлар Ер ва ҳаттоки бутун борлиқ биологик ҳаётининг асосий манбаи ҳисобланган бир ҳужайрали микробни аниқлашди. Улар деинококкус радиодаранс номли бактерия билан қатор тажрибалар ўтказиб, мазкур микроорганизмлар тирикликнинг бошланғич «ҳалқа»си экан, деган тўхтамга келди. Бу ҳақида «Биоложи» нашри эълон қилди.

Аниқланишича, бактериялар ўта қаттиқ шароитларда ҳам нобуд бўлмаслик хусусиятига эга. Синовлар пайтида улар шу кунгача маълум бошқа турдаги биологик организмларни йўқ қиладиган даражадаги радиация, кимёвий таъсирлар, совуқ ва иссиқ об-ҳаво шароитига бардош берган. Шу билан бирга, вакуумда узоқ муддат сақлансада, нобуд бўлмаган.

Микроорганизмнинг биологик чидамлилиги бир омил билан изоҳланмоқда. Унга кўра, бактерия ўз генофондининг тўлиқ 10та нусхасини яратиш хусусиятига эга. Одатда бу каби организмлар битта нусха билан «кифояланади».

Аслида қизил рангдаги бу бактерия ярим аср аввал тасодиф туфайли илмий тажрибада радиация таъсирида чириб кетган моддада ҳам фаоллиқни сақлаб қолганида аниқланган эди. Олимлар бундай микроорганизмлар Куёш сайёралар тизими энди шаклланаётган даврда самовий жисملаро ҳаёт манбаларини ташишда муҳим роль ўйнаган, деган фикрда.

НООДАТИЙ КЎРИНИШДА

«Майкрософт» компанияси вакиллари ажойиб «ИнстаЛод» техник янгилиги ҳақида маълум қилишди. Ушбу кичик кашфийт туфайли эндиликда батареякаларнинг мусбат ва манфий қутблари борлиги ҳақида эслашга ҳожат қолмайди. Бошқача айтганда, фойдаланувчилар қурилмага қувват манбаларини қандай қилиб тўғри жойлаштириш борасида бош қотирмасе ҳам бўлади. Сабаб уларда «+» ва «-» белгилари қўйилмаган ва бунга эҳтиёж ҳам йўқ, деб ёзади «Ҳай техноложис» нашри.

Янги турдаги қувват манбаларидан фойдаланиш ортиқча уринишларни талаб этмайди. Фақат оддий фойдаланувчилар батареякалар жойлаштирилиши зарур бўлган ускуна қисмига махсус коннектор (боғловчи) мосламани ҳам ўрнатиши лозим, холос. Ишлаб чиқарувчиларнинг айтишича, ҳозирча янги технология кундалик ҳаётда энг кўп қўлланиладиган бир неча қувват манбаларида жорий этилган. Лекин бу билан чекланмасдан, тез орада йирик ҳажмдаги қувват манбалари ҳам шу асосда яратилиши режалаштирилмоқда.

Айни пайтда компания раҳбарияти ихтирони кенг ишлаб чиқариш ҳақида ҳам бош қотирмоқда. «ИнстаЛод» батареякалари билан ҳозирнинг ўзидаёқ фаолияти асосан турли қувват манбаларини ишлаб чиқаришга йўналтирилган «Дюраселл», «Эй-И Лайт» ва бошқа дунёда етакчи компаниялар қизиқиш билдирган.

АВВАЛ ТОВУҚ ПАЙДО БУЛГАН

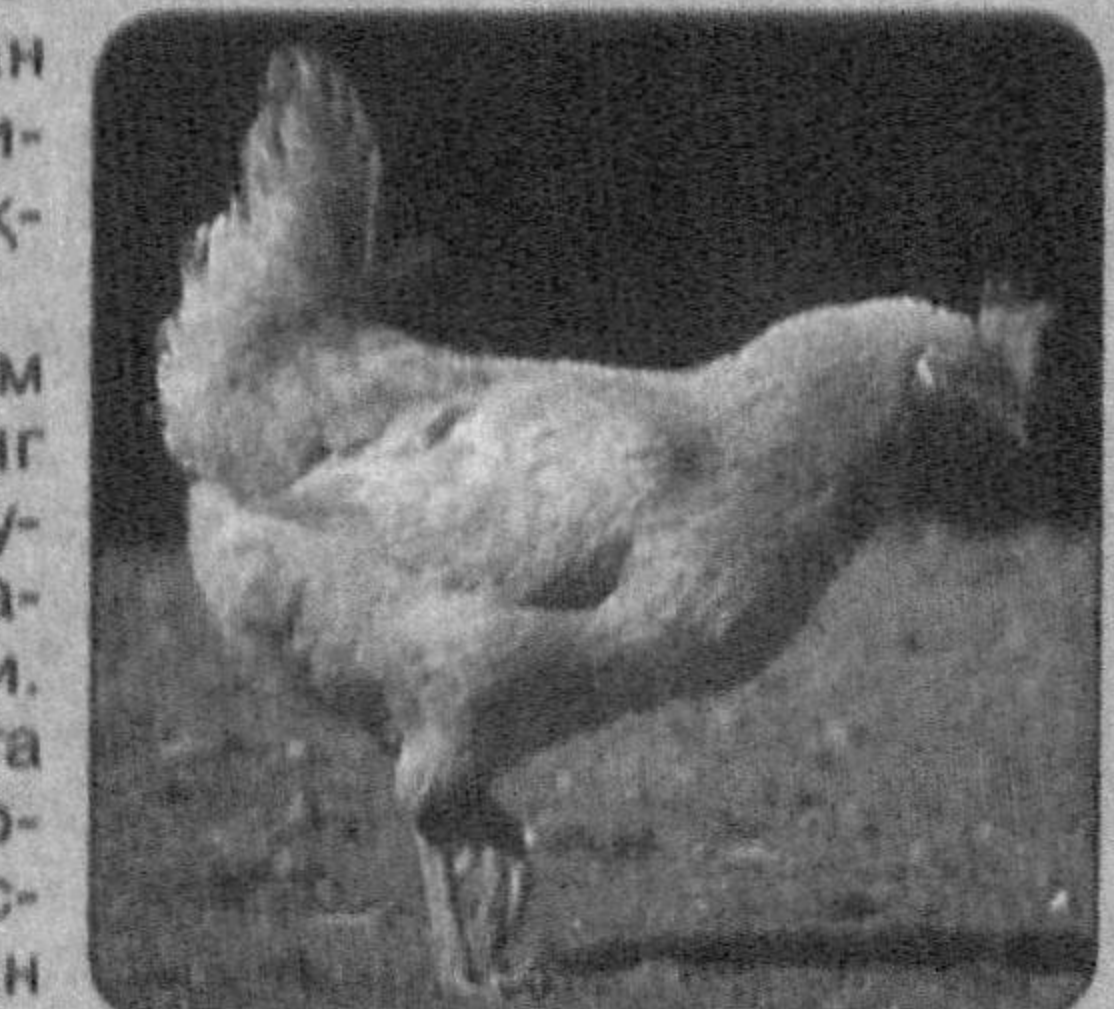
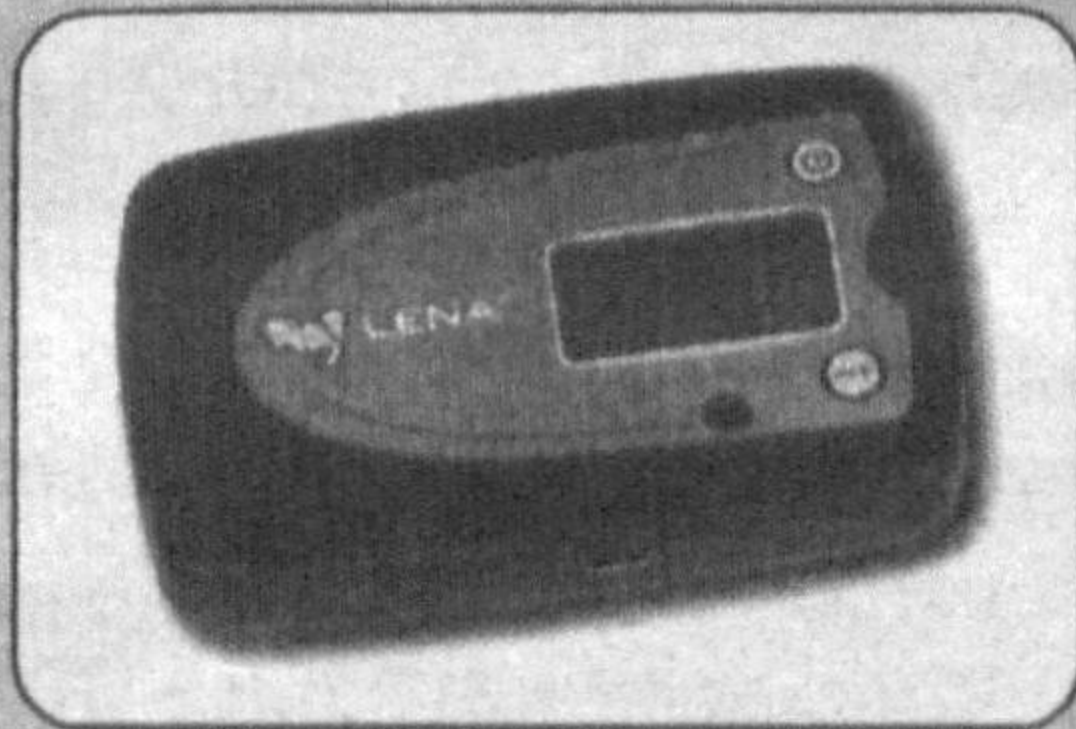
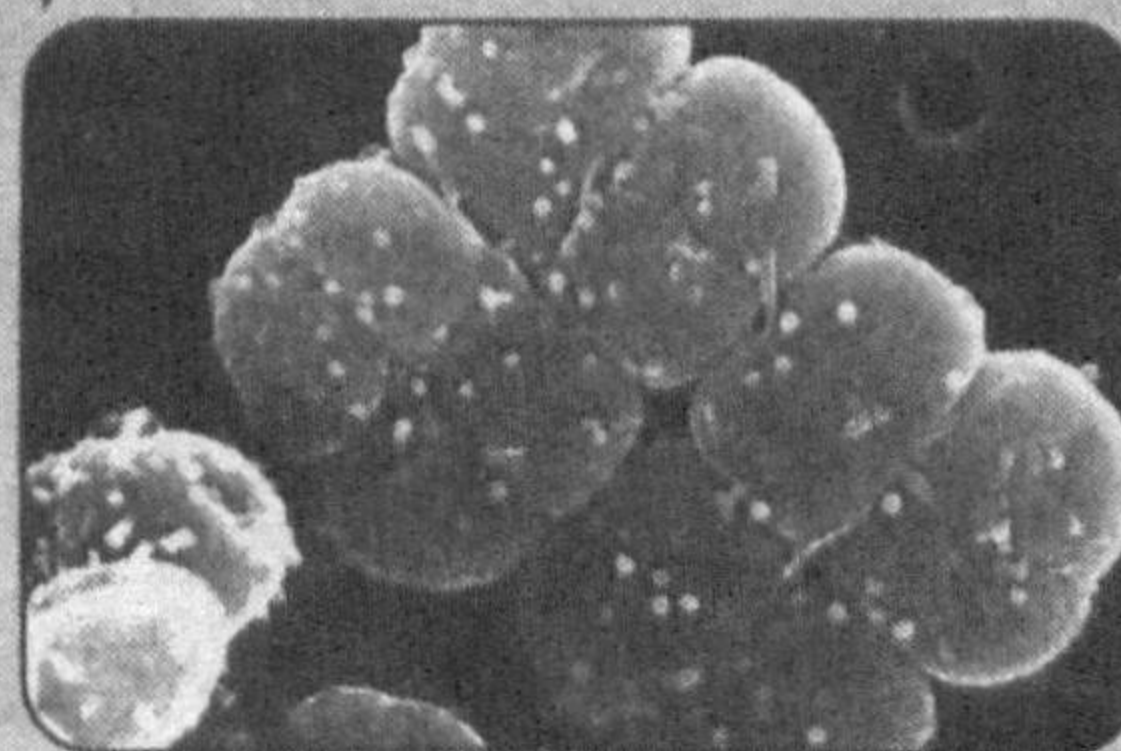
Буюк Британия олимлари энг қадимий жумбоқлардан бири — «товуқ ва тухум» масаласига ойдинлик киритишнинг уйдасидан чиқишди. Аниқроғи, кўплай мутахассислар ўтказилган қатор тажрибалар охирида даставвал товуқ пайдо бўлган, деган фикрга келишган. Бу ҳақида «Дейли Экспресс» газетаси маълум қилди.

Кўп асрдан бери илм аҳли бош қотириб келаётган ушбу саволга жавоб топиш учун Шеффилд ва Уорика университетлари илмий ходимлари махсус тадқиқот методидан фойдаланган. Улар компьютер дастури ёрдамида тухум пўстлогининг ҳосил бўлиши жараёнини моделлаштирган. Сўнгра унинг шаклланишида товуқлар тухумдониди ишлаб чиқиладиган овоклединин-17 (ОС-17) оксилли муҳим роль ўйнаши аниқланди.

— ОС-17 оксилсиз тухум бўлиши ҳақида гапиришнинг ўзи ноўрин. Боиси, бу модда тухум пўстлоғи шаклланишида катализатор вазифасини ўтайди. Натижада, қобиқ қаттиқ шаклга киради, — деди тадқиқотчилардан бири Колин Фримэн. — Аслида мазкур протеин анчадан бери илм-фанга маълум. Лекин унинг тухум қобиғи шаклланиши жараёнидаги бевосита иштироки фақат ҳозирга келиб амалда ўз исботини тоғди.

Мутахассислар уларнинг илмий янгилиги ишлаб чиқариш соҳаларида, масалан, янги турдаги материални яратишда ҳам қўл қилишига умид боғлашмоқда.

Н. РУСТАМБЕКОВА тайёрлади.

So'z ko'rki

NEGA SHUNDAY DEYMIZ?

(Davomi. Boshi o'tgan sonlarda.)

O

Oyni etak bilan yopib bo'lmas. Majozan: "Xiyonat, jinoyat, ayb, gunoh qilib qo'ygan odam buni yashirishga har qancha urinmasin, baribir, bir kunmas — bir kun oshkor bo'lmay qolmaydi, qo'lga tushib, jazosini oladi", degan ma'noda qo'llaniladi. Muqobillari: "Cho'g'ni o'rab, bekitib bo'lmas"; "Soyani chopib, yo'qotib bo'lmas"; "Yag'irni zar to'qim yashira olmas"; "G'alvirda suv turmas"; "Tuyaqush boshin qumga tiqib, meni hech kim ko'rmas der"; "Kasalni yashirsang, isitmasi oshkor qiladi"; "Qing'ir ishning qiyig'i qirq yildan keyin ham chiqadi".

Haqiqatga, adolatga, to'g'rilik va rostgo'ylikka chaqiriq.

Otga taqa qoqqanda, qurbaqa oyog'ini ko'tarar. Muqobillari: "Otga taqa qoqqanda, eshak oyog'ini ko'taribdi"; "Ot arpa yesa, eshak qulog'ini soladi". Bu maqollarni birov nima qilsa, shuni qilgisi, birov nima kiysa, shuni kiygisi keladigan, birovga ko'r-ko'rona ergashishga urinadigan odamlarga nisbatan kinoya tarzida qo'llaniladi.

Oshing halol bo'lsa, ko'chada ich. Muqobillari: "Savdogarning moli beshubha bo'lsa, yo'l ustida yoyadi"; "Cholvori butun xohlaganicha o'tira oladi". Mazkur maqollar bilan "O'zi, ishi to'g'ri, halol odam bo'lsang, bexavotir bo'lasan, har kim-u har narsadan cho'chib, hadiksirab yurmaysan" demoqchi bo'ladi.

Hayotda halol-poklik shiori.

Obro' misqolab kelib, qadoqlab ketadi. Misqol — og'irlik o'lchov birligi bo'lib, to'rt gramm atrofida. Qadoq misqolga nisbatan yuz barobardan ortiqroq. To'rt yuz gramm, ba'zi joylarda besh yuz-olti yuz gramm chegarasida bo'lgan. Mazkur maqol bilan "Elu yurt o'rtasida kishining obro'-e'tibor qozonishi oson emas. U uzoq muddat davomida qiladigan yaxshiliklari evaziga asta-sekinlik bilan obro' qozonib boradi. Ammo yomon xatti-harakatlar qilgudek bo'lsa, shuncha yiqqan obro'yini bir nafasda yo'qotadi", demoqchi bo'ladi. Bu haqda "Obro'li obro'sidan qo'rqar, obro'siz nimadan qo'rqar" degan naql ham bor.

P

Pichoqni oldin o'zingga ur, og'rimasa — bironvga. Muqobillari: "Bironvga juvoldiz tiqmoqchi bo'lsang, oldin o'zingga igna tiq"; "O'tni o'zingga bos, o'tmasa — o'zgaga". Bu maqollar bilan kishini odamlarga zinhor yomonlik sog'inmaslikka da'vat etadilar. Maqolda tenglik va adolatga chorlov, o'ziga ravo ko'rmagan ishni o'zgaga ham ravo ko'rmaslik, qiyos yo'li bilan insonni odamiylik, insof-diyonatga chaqirish, qizigan qonini sovutish his-tuyg'usi mavjud.

Pul bo'ldi — kul bo'ldi. Bu bilan "o'zingga kerak bo'lib, bir kuningga yarab turgan yoki hozircha kerak bo'lmayotgan, ammo bir kunmas — bir kun asqotib qoladigan narsa yo buyumingni sotib yuborma. Chunki undan orttirgan puling unga-bunga sarflanib, tez kunda yo'q bo'lib ketadi, ikki orada buyumingdan ajraganing qoladi" degan ma'noda nasihat qiladilar. Muqobillari: "Olding — bitding, sotding — yitding"; "Pul to'plasang kul bo'lar, somon to'plasang — pul bo'lar".

Maqol ayniqsa ko'chmas mulkka nisbatan keng qo'llanib, "Yer sotgan er bo'lmaydi, er kishi yer sotmaydi" aqidasi bilan hamohang yuradi.

Pul bo'lsa — changalda sho'rva. Bu o'rinda "changal" so'zi inson yo hayvonning qo'li, changali ma'nosida emas, balki "jangal", ya'ni changalzor, tikanzor dala, tashlandiq bog'-rog' ma'nosida kelayotir. Bu bilan xalqimiz "Puling bo'lsa, faqat katta shaharu qishloqda emas, hatto kimsasiz cho'lu biyobon, dala-dashtlarda ham izlagan narsangni topishing, o'zingga imkon yaratishing mumkin", degan fikrni bayon qilgan. Ko'chma, majoziy ma'noda "Pul bo'lsa, yo'qni yo'ndirish, imkonsiz narsani topish sharoiti yaraladi" demoqchi bo'ladi.

Mahmud SATTOR

(Davomi bor.)

Sharq qadim-qadim zamonlardan odamiylik, ezgulik, poklik va rostgo'ylikka chorlovchi rivoyatlar, hikoyatlaru hikmatlarga boy bo'lgan. O'zbek xalqi asrlar mobaynida ana shu hayotbaxsh ma'rifat daryosidan bahramand bo'lib, undan kuch-quvvat olgan, tarbiya topgan. Bugungi kunda ham bu purma'no ma'naviyat xazinasining qadri oshsa oshmoqdaki, ahamiyati aslo kamaygani yo'q. Buning bir dalili shuki, tahririyatimiz xodimlarining gazetonlar bilan uchrashuvlari chog'larida, ayniqsa, o'qituvchilar, murabbiylar "Ma'rifat" sahifalarida yoshlar tarbiyasida ishonchli vosita — ma'naviy merosimiz namunalarini muntazam ravishda o'qib borish istagini bildiradilar. Turgan gapki, bu taklif-talab tahririyatimiz niyatlariga ham juda mos. Binobarin, yangi — "Rivoyatlar, hikoyatlar, hikmatlar" ruknimizni mushtariylarimiz xohishlarini ham inobatga olib ochayotirmiz.

Muhammad ibn Ahmad abu Rayhon Beruniy—o'zbek xalqining jahonshumul farzandi. Bu ulug' zotning ibratli va o'rnakli faoliyati, uning son-sanoqsiz o'lmas asarlari insoniyatning abadiy mulkidir. Beruniy tafakkuri va qalamiga mansub asarlar esa, uning nomi kabi boqiydir...

Ushbu sahifada Beruniy asarlaridan olingan ayrim tafakkur durdonalari bilan tanishasiz.

Mahmud SA'DIY

Muhammad abu Rayhon BERUNIY

QUSHCHANING UCH PAND-NASIHATI

E'tiborga molik bir masalda bunday deyilgan: bir odam kichik bir qushchani tutib oldi.

Qushcha so'radi:

— Meni nima qilmoqchisan?

— So'yib yemoqchiman, — dedi haligi odam.

— Meni so'yib nima qilasan, qorningga urvoq ham bo'lmayman-ku, — dedi qushcha yolvorib, — yaxshisi, qo'yib yubor. Mayli, desang, senga uchta hikmat aytaman. Bu hikmatlar, basharti unga amal qilsang, hayotda asqotib qoladi.

— Xudo shohid, seni albatta qo'yib yuboraman, qani ayt, o'sha hikmatlaringni.

— Birinchisi, — dedi

qushcha, — biror narsani qo'ldan boy bersang, aslo o'kinma; ikkinchisi — topilmaydigan narsani qidirib ovora bo'lma; uchinchisi esa, yo'q narsaga umid bog'lama.

— Bu hikmatlar menga bir to'g'ram go'shtdan afzalroq, — dedi haligi odam o'z-o'ziga va qushchani qo'yib yubordi.

Qushcha "pir" etib uchdi-yu, devorga borib qo'ndi va dedi:

— E, nodon, agar meni so'yganingda foyda ko'rarding — qornimda kaptar tuxumidek la'l bor edi. O'sha odam qilib qo'ygan

ishidan pushaymon bo'ldi va qushchani avray ketdi:

— Kel, azizim, yonimga qayt. Seni toza kunjut-u buloq suvi berib parvarish qilaman.

— Endi so'yib yemaganingga o'kinayapsan, — dedi qushcha haligi odamga, — nima, men aytgan pand-nasihat darrov esingdan chiqdimi? Ovora bo'lma, endi meni hech qachon tutolmaysan. O'zim barmoqday bo'lsam-u, kaptar tuxumidek la'l mening qorningga qanaqasiga joy bo'ldi ekan?

Qushcha shunday dedi-yu, so'ng qayoqlargadir uchib ketdi.

Basra shahrida bir kishi bo'lgan ekan. U har kuni uyidan chiqar ekan, o'zining eng yaxshi kiyimini kiyib, chopqir ulovini minib, odamlar hojatini chiqarishga urinar ekan. Undan bu haqda nega shunday qilasan, deb so'rashsa, u shunday deb javob beribdi:

— Men ko'zadan eng yaxshi sharbatlarni ichib lazzatlanman. Hatto bu sharbatlarni eng shuhratli bastakorlarning ashula aytib, torlar chertgan ajoyib paytlarida ham ichganman. Ularning ovozlari xuddi daraxtlardagi xushovoz qushchalarning ajoyib nag'malariga o'xshab ketardi. Lekin bu xursandchiligimning hammasi ham hech qachon men biror kishiga yaxshilik qilib, uning do'stlari o'rtasida menga bildirilgan minnatdorlikdan olgan xursandchiligimga yetgan emas.

Suqrot odamlarning sanamlarga ibodat qilishlariga qarshilik ko'rsatib, sayyoralarini Xudo deb aytishdan bosh tortdi. Shuning uchun Afinaning o'n ikki qozisidan o'n bittasi uni qatl etishga fatvo berdi. Suqrot esa haq yo'ldan qaytmaganicha o'lib ketdi.

Ulug' qabilaga mansub bir kishi ota-buvalarini pesh qilib, Amir Ismoil as-Somoniyya murojaat etib xat yozibdi. Shunda Ismoil uning xatiga bunday javob beribdi:

"Ajdodlarning shuhratiga suyanma, o'zingga o'zing shuhrat top". U bunda bir shoirning bu she'rini nazarda tutgan:

U o'zini botirlik va ilg'orlikka o'rgatdi.

Birov aytgan ekan: "Kimda-kim obro'li qarindoshlariga nisbat berib, ularni vosita qilsa va (o'zi hech narsa qilmay, faqat) o'lgan ajdodlari bilan faxrlanibgina yursa, o'sha kishining o'zi o'lik, ajdodlari esa — tirik sanaladi".

Bu xuddi bir shoirning: "Agar er kishi o'zini o'zi yuksaklikka ko'tara olmasa, chirigan suyaklar uning faxr manbai bo'la olmaydi", degan gapiga o'xshab ketadi.

— Bir kuni Abu Rayhonning oldiga kirdim, — deydi mashhur faqih Al-Valvolijiy. — Qarasam, u jon berayotgan, g'arg'ara bilan nafas olib, ko'kragi siqilayotgan edi. O'shanday holda bo'la turib, menga qarab:

— Sen bir kuni menga al-jaddat al-fosida hisobi haqida nima degan eding? — dedi.

Men uning qiynalayotgan holiga rahmim kelib: — Shunday holatda-ya? — deb so'radim. — Ey sen, — dedi Abu Rayhon, — men bu dunyo bilan xayriashayotibman, o'sha masalani bilmay ketganimdan ko'ra, bilib ketganim yaxshiroq emasmi?! Men o'sha masalani unga tushuntirib berdim, u bo'lsa — uni yodlab oldi va o'zi ham va'da bergan narsasini menga o'rgatdi. Shundan so'ng men uning oldidan chiqdim, hall uyimga yetmay, yo'lda ketayotganimda Abu Rayhon uyidan yig'i ovozi eshitdim...

ТАЪТИЛДА МАҲОРАТ ОШМОҚДА

Ёз фаслини болалар нафақат пишиқчилик мавсуми, балки дам олиш, ҳордиқ чиқариш, кейинги ўқув йилига тайёргарлик кўришга берилган таътил вақти бўлгани учун ҳам яхши кўради. Лекин шуни айтиб ўтиш керакки, шаҳар ташқарисида ҳамда мактаблар қошида ташкил этилган кундузги оромгоҳлар барча ўқувчиларни қамраб олиш имкониятига эга эмас. Буни ҳисобга олган ҳолда, Жиззах вилоятида мактаб ўқувчиларининг таътил кунларини марокли ўтказиш ниятида турли қизиқарли тадбирлар ташкил этилмоқда. «Ёз-2010» спорт мусобақалари шулар жумласидандир.

«Yoz-2010»

— Спорт мусобақалари шахримизнинг 5та ҳудудида ташкил этилган, — дейди Жиззах шаҳар халқ таълими бўлими услубчиси Ўқтам Ҳошимов. — Жойларда 1-ўринни эгаллаган жамоалар финал босқичида баҳсларни давом эттиради. Ҳозирда баскетбол, волейбол, қўл тўпи бўйича ўғил болалар ва қизлар жамоалари ўзaro баҳс олиб бораётган бўлса, мини футбол, стол тенниси, шахмат-шашка ва кураш бўйича фақат ўғил болалар беллашмоқда. Мусобақаларда ҳар бир мактабдан 84 нафар ўқувчи иштирок этапти. Масалан, волейбол бўйича голибни аниқлаш учун биринчи бўлиб майдонга 6- ва 8-мактаб қизлари тушди. Кескин ва

қизиқарли баҳсларда 8-мактаб жамоаси устунликка эришиб, вилоят мусобақасида қатнашиш ҳуқуқини қўлга киритди.

Шу ўринда, «Ёз-2010» спорт мусобақаларининг оммавийлиги тобора ошиб бораётганини алоҳида қайд этиш жоиз. Хусусан, рақамларга мурожаат қилсак, беллашувларнинг шаҳар босқичида 4500 нафар ўқувчи ёшларнинг иштироки таъминланди. Бош ҳакам 16-мактабнинг жисмоний тарбия ўқитувчиси Зафар Шодмоновнинг таъкидлашича, мусобақаларга яхши тайёргарлик кўрилган ва спорт беллашувлари ҳар жиҳатдан юксак савияда ўтмоқда. Фолиб жамоалар августда бошланадиган мусобақаларнинг вилоят босқичида Жиззах шаҳри шарафини ҳимоя қилади.

Абдусаттор СОДИҚОВ,
«Ma'rifat» мухбири

КЛИЧКО ЖАНГДАН ВОЗ КЕЧДИ

Бокснинг IBF таснифидаги чемпионлик камари соҳиби украиналик боксчи Владимир Кличко ва россиялик даъвогар Александр Поветкин ўртасида ўтказилиши режалаштирилган муштлашув бекор қилинди, деб хабар беради «ESPN» манбаси.

Маялукми, томошабинлар тронидан интиқ қутилаётган мазкур жанг жорий йилнинг 11 сентябрыда Франкфурт шаҳридаги марказий бокс аренасида ташкиллаштирилиши белгиланганди.

Поветкин Германияда бўлиб ўтган матбуот анжуманига соғлиқдан шикоят қилиб, ташриф буюра олмади. Бу эса рус боксчиси жангга мутлақо тайёр эмаслигини билдирди. Айни дамда Поветкин АҚШда муолажа олиш билан бирга энгил машғулотда ҳам қатнашмоқда. Бироқ Кличко томондагилар Поветкиннинг ҳрлатини шунчаки навбатдаги баҳона деб ҳисоблаб, қутилаётган жангдан воз кечишди. Энди украиналик спортчи ўзига янги рақиб ахтаришига тўғри келади.

ШУМАХЕРГА ИШОНЧ БОР

«Формула-1» мусобақасининг етти карра чемпиони Михаэль Шумахер кейинги мавсумда «Мерседес GP» билан ҳамкорлик қилишини маълум қилди, деб ёзади Autosport манбаси. «Ф-1» пойгаларига 3 йиллик танаффусдан сўнг қайтган олмон пойгачиси ушбу чемпионатнинг биринчи армида унчалик ҳам яққол кўзга ташланолмади.

Ўнта пойгада «фаҳрий» пойгачи 36 очко йиғиб, шахсий ҳисобда 9-ўринни эгаллади. Унинг ватандоши Нико Росберг эса 90 балл жамғариб, 6-ўринга чиқиб олди. Худди шу сабаб туфайли ҳам Шумахер «Мерседес» компанияси билан имзолаган уч йиллик шартнома мuddатидан олдин бекор қилиниши мумкин.

Германия Гран-приси арафасида журналистлардан бирига берган интервьюсида у мазкур мавсумда бирорта унвонни қўлга киритиши ниҳоятда муҳимлигини таъкидлаганди.

Шумахернинг фикрича, жамоа ундан имкониятидан юқори натижани кутган, табиийки, қирққа яқинлашиб қолган фаҳрий спортчи бунинг уддасидан чиқа олмаганди. Шундай бўлса-да, компания мутасаддилари Шумахерга ҳали ҳам ишониади.

ЭНГ ҚИММАТ ЖАМОА

Бутун дунёга машхур «Forbes» журнали томонидан амалга оширилган изланишлар натижасида Англиянинг «Манчестер Юнайтед» футбол клуби сайёрамиздаги энг қиммат жамоа деб топилди.

Америкалик ака-ука тадбиркор Глейзерларга тегишли «МЮ» жамоаси 1,83 миллиард долларга баҳоланиб, рўйхатнинг биринчи поғонасини банд этди. Иккинчи ўринни эса Америка Миллий футбол лигасининг «Даллас Ковбойз» жамоаси эгаллади. Клуб 1,65 миллиард доллар миқдорда нархланди. Кучли унғаликнинг сўнгги қаторини 1,6 миллиард доллар миқдорда баҳоланган «Нью-Йорк Янкиз» бейсбол жамоаси эгаллади.

Биринчи унғаликка футбол жамоалари орасидан, шунингдек, Мадриднинг «Реал» (6-ўрин, 1,32 млрд.) ҳамда Лондоннинг «Арсенал» (8-ўрин, 1,18 млрд.) клублари ҳам киритилди.

1,115 МИЛЛИОН ЕВРО СОҲИБИ

Австриялик таниқли теннисчи Юрген Мельцер Германиянинг Ҳамбург шаҳрида ўтказилаётган ютуқ жамғармаси 1,115 миллион еврони ташкил этувчи турнирнинг чорак финалида галаба қозонди.

Пайшанба кuni бўлиб ўтган мусобақада 3-рақам остида кортга тушган Мельцер франциялик рақиб Жереми Шарди устидан икки сет натижаларига кўра, 7:5, 7:6 (7:4) ҳисоби билан ўз устунлигини намойиш этди. Теннисчилар голибни аниқлаш мақсадида 1 соат 54 дақиқа давомида куч синашишди.

Энди 29 ёшли тажрибали теннисчи «Ролан Гаррос-2010»да дунё теннисчилар рейтингида 72-ўринни эгаллаб турган италиялик ракеткачи Потито Старачега қарши кортга тушиши лозим.

Шаҳина ЖҮРАЕВА тайёрлади.

ЛАҲЗАЛАРНИ ҚАДРЛАБ...

Жасур 14 ёшида Андижон олимпия захиралари спорт коллежининг бокс бўлимида ўқишни давом эттиришни мақсад қилганида онаси қаршилик билдирмади. Чунки бу пайтда онаизорнинг кўнглида: «Спорт уни тарбиялайди, ёшлигида оламдан ўтган отасини эслаб, ўксинишдан сақлайди», деган фикр чарх уради.

Аммо она — барибир она-да. Бир кuni Жасурнинг турли мусобақаларда ўтказган жангларда лат еганини кўрди-ю, фикри ўзгарди. Лекин Жасур фаолиятини давом эттиришга онасини кўндирартиб, деди: «Онажон, келажакимни спортда кўраёпман. Насиб этса, Олимпия чемпиони бўлиб, Сизнинг ва халқимизнинг ишончини оқлайман.»

ОИЛАНING КЕНЖАСИ — ТЕРМА ЖАМОА АЪЗОСИ

Спортнинг инсон ҳаётидаги афзалликлари ҳақида шу кунга қадар жуда кўп фикр айтилган. Уларнинг асосида ҳамиша спорт — жисмоний ва маънавий баркамоллик омили эканлиги таъкидланади.

Жорий йили Андижон олимпия захиралари спорт коллежини тамомлаган Жасур Латипов ана шу фикрларга амал қилиб келаётган ёшлардан. У мамлакатимиз мустақиллигининг илк кунларида — 1991 йил 15 сентябрда Андижон вилояти Пахтаобод туманидаги Уйғур қишлоғида таваллуд толган. Умумий ўрта таълимни тумандаги 41-мактабда олгач, Андижон олимпия захиралари спорт коллежида таҳсилни давом эттирди. Оилада икки фарзанднинг кенжаси бўлган Жасур 2007 йилдан бокс бўйича мамлакат ёшлар терма жамоаси, 2009 йилдан эса Ўзбекистон терма жамоасининг аъзоси. Иқтисодли спортчи шу кунга қадар бир неча марта Ўзбекистон чемпиони, Мексика, Озарбойжон, Болгария, Қозоғистонда ўтказилган кўплаб халқаро турнирлар совриндори бўлишга эришган.

«ОЛИМПИА ЧЕМПИОНЛАРИ КЎПАЯДИ»

Бугунги кунда Андижон бокс мактаби ҳақида фақат қитъа миқёсида эмас, балки жаҳон спорт жамоатчилиги ҳам жуда яхши билишади. Айни пайтда мамлакатимиздаги турли ёшдаги терма жамоаларнинг ҳам асосий қисмини шу воҳа боксчилари ташкил этадики, бунинг Жасур гуруҳ билан таъкидланади. Кези келганда, у Олимпия ўйинлари чемпиони Муҳаммадқодир Абдуллаевдан тинмай ўз устида ишлашни ўрганганини билдирди.

— Эсимни таниганимдан буён юртимизда бокс мактаби ўзининг юксак натижалари билан дунёни лол қолдирмоқда. Бизнинг авлод ҳам, эндигина етишиб келаётган боксчилар ҳам бу даражани сақлаб қолишига ишонаман. Улар орасидан яна Олимпия чемпионлари чиқишига шубҳам йўқ, — деди у иккиланмай.

Barkamol avlod — tamlakat kelajagi

МУСОФИР БЎМАГУНЧА...

— Хорижий давлатларга мусобақаларга чиқишдан 15 кун аввал йиғинларга чақириламиз. Яна бир ҳафта-ўн кун турнирларда қатнашиб, 3-4 ҳафта уйда бўлмаймиз. Бундай маҳалда Ватанимизни, яқинларимни жуда соғинаман, — деди Жасур.

Дарҳақиқат, ҳар қандай кишига мусофир юртда ўз яқинлари, туғилиб-ўсган Ватани соғинчи куч бағишлаши бор гап. Бу меҳрга эҳтиёж, айниқса, инсон ўз юрти сарҳадидан ташқарида узокроқ вақт бўлган маҳалида ҳар доимгидан-да кўпроқ сезилади. Спортчилар ҳаётида бундай сафарлар кўп бўлишини инobatга олсак, қахрамонимиз ҳам ўзга тупроқларда соғинч ҳиссини кўп бор туйганини айтиши мумкин. Мулоқотимиз давомида Жасур бу борадаги мулоҳазаларини билдириш асносида юртимиздаги уч бўғинли спорт мусобақалари ўғил-қизларнинг тажрибасини ошириш баробарида уларни ана шундай руҳий ҳолатларга ҳам тайёрлаши билан аҳамиятли эканини алоҳида таъкидлаб ўтди.

ВАҚТ — ҚУДАРАТЛИ РАҚИБ

Спорт инсон ҳаётини қатъий тартиб асосида олиб боришга катта ёрдам беради.

Кундалик режимга амал қилиб ҳаёт кечирини кишининг вақтдан унумли фойдаланишига кўмак беради. Лаҳзаларни ҳам қадрлайдиган инсон эса жамият манфаати учун хизмат қила оладиган шахс бўлиб етишади.

— Ҳар бир кун, ҳар бир соат инсон учун ғанимат. Айни пайтда биз мураббийимиз кўмагида шу йил кузда Хитойда ўтказиладиган навбатдаги Осиё ўйинларига пухта тайёргарлик кўряпмиз. Насиб этса, «Баркамол авлод йили»да ушбу нуфузли мусобақалардан юртимизга юзимиз ёруғ ҳолда медаллар билан қайтиб келишни ният қилиб турибмиз. Қолаверса, 2011 йили бўлиб ўтадиган жаҳон чемпионати, 2012 йили Лондонда ташкиллаштириладиган навбатдаги ёзги Олимпия ўйинлари йўлидаги ҳаракатларимизни ҳам бошлаб юборганмиз, — деди қахрамонимиз.

Чиндан арқонлар билан ўралган бхб метр ўлчамли ринг(супа)да 2 дақиқадан 4 раунд бўладиган жанг, бу раундлар орасида бериладиган 1 дақиқадан танаффусни ўз ичига олган фурсат — боксчини вақт билан ҳисоблашишга ўргатадиган ҳаёт дарсидир асли.

Пойтахтда кечган мухтасар мулоқотимизни Осиё ўйинларидан сўнг яна давом эттиришни келишган ҳолда иқтидорли ёш спортчини машғулот залига кузатиб қўйдик...

Шерали НИШОНОВ

БОЛАЛАР ҚУВОНЧИ

Тошкент трактор заводига қарашли "Билдирсой" болалар соғломлаштириш оромгоҳида катта ва шинам ётоқхона, 2та сув ҳавзаси, ошхона, футбол, баскетбол, волейбол майдончалари болалар ихтиёрига топширилган. Уларнинг бўш вақтларини фойдали ва мароқли ўтказиш учун турли тўғараклар фаолият кўрсатмоқда. Дам олувчи болалар оромгоҳидаги ёш rassom, бисер, шахмат, шашка, ёш журналист ва лойдан турли ўйинчоқлар ясаш тўғаракларга жалб этилган. Бундан ташқари, дам олиш кунлари mazmunli бўлиши учун турли тadbirlar уюштириб келинади. — 500 ўринли оромгоҳда болаларнинг дам олиши учун барча шароитлар яратилган. Уларга 12 нафар тарбиячи, 20 нафар етакчи ва тўғарак раҳбарлари бириктирилган, — деб хабар беради "Билдирсой" болалар оромгоҳининг катта тарбиячиси Шоира Назарова.

Куни кеча Мирзо Улуғбек туман маънавият ва маърифат кенгаши, туман маънавият-тарғибот бўлими, Ўзбекистон "Миллий тикланиш" демократик партияси туман кенгаши, туман маданият ва спорт ишлари бўлими ҳамкорлигида Ўзбекистон Мустақиллигининг 19 йиллигининг оромгоҳида дам олувчи ёшларнинг самарали ва қизиқарли дам олишларини ташкил қилиш мақсадида "Бу муқаддас Ватанда азиздир инсон" ҳамда "Оғусиз дунё — ёшларга зиё" мавзуларида маънавий-маърифий тadbirlar бўлиб ўтди.

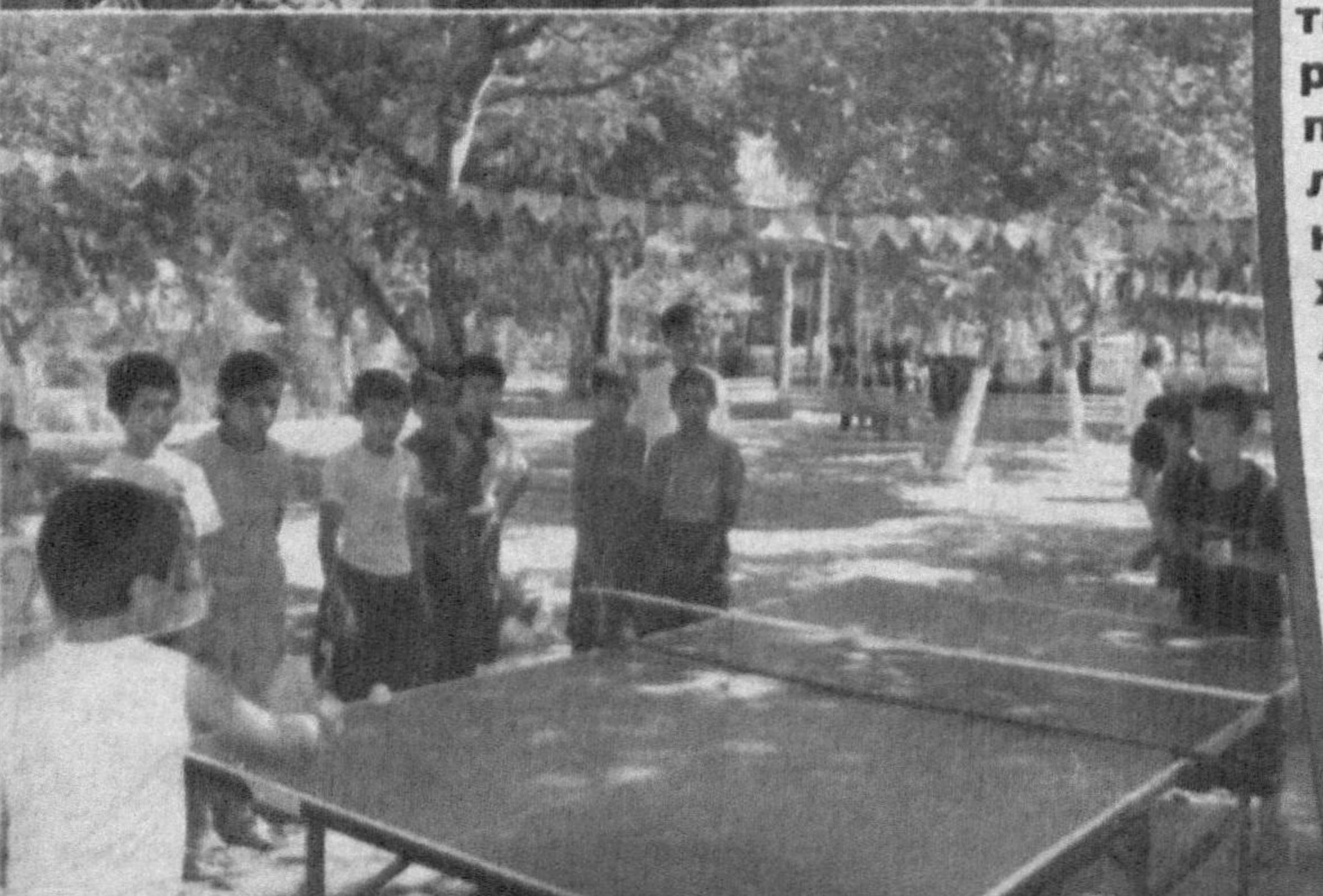
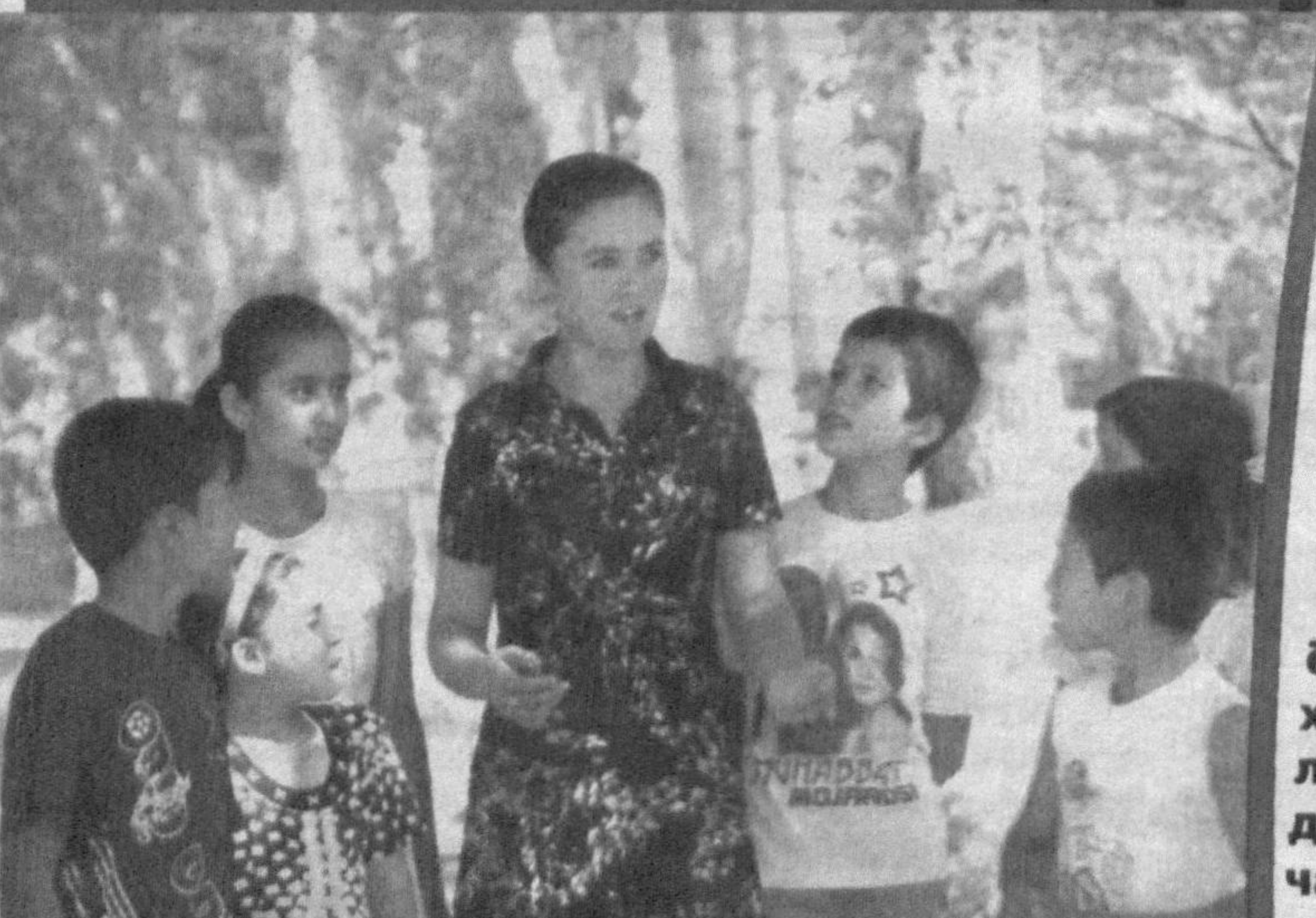
Тadbirda мавзуга оид давра суҳбати уюштирилиб, унда шоир ва ёзувчилар иштирок этдилар. Давра суҳбати давомида сўзга чиққанлар юртимизда ҳар бир боланинг етук шахс бўлиб вояга етиши, ўсиб-улғайиши учун барча шароитлар етарли экани борасида сўзлади. Шунингдек, болаларни ёмон иллатлар таъсирига тушиб қолишдан сақлаш, зарарли бўлган чекиш, ичишнинг салбий оқибатлари ҳақида сўз борди. Тadbirda давомида қизиқарли ўйинлар ўйнади, болаларга совғалар улашилди.

— Шоирларнинг чиқишлари менга ёқди. Ўзим ҳам шеър ёзишга қизиқаман. Қизиқарли ўйинлар ўйнаб, совғалар ютиб олдик. Менга "Гулхан" журнаlining янги нашрини ютиб олиш насиб қилди, — дейди Собир Раҳимов туманидаги 242-мактаб ўқувчиси С. Мирҳабибов.

Бундан ташқари, тadbirda М.Улуғбек туман "Гулшан" маданият уйидан ташриф буюрган санъаткорлар кичик дам олувчиларнинг дилларини куй-қўшиқлар билан хушнуд қилдилар.

Муҳлиса МҰМИНОВА,
"Ma'rifat" муҳбири
Муаллиф олган суратлар.

"БЕШАРИҚ" ДА МАРОҚЛИ ҲОРДИҚ

Шаҳрихон тумани халқ таълими бўлимига қарашли «Бешариқ» болалар оромгоҳида жорий дам олиш мавсумида 525 ўғил-қиз саломатлигини мустаҳкамлаб, мароқли ҳордиқ чиқариши учун барча шарт-шароит яратилган.

Ушбу сўлим оромгоҳдаги ётоқхоналар, 250 ўринли ошхона, компьютер хонаси, чўмилиш ҳавзаси болалар ихтиёрида. Ўнга яқин спорт тури бўйича ҳамда бадий ҳаваскорлик, тикувчилик, каштачилик тўғараклари ўғил-қизларга бўш пайтларини фойдали машғулотлар билан ўтказиш имконини бераётир. Бу ерда болаларнинг ҳар бир куни турли маданий-маърифий, кўнгличар тadbirlar билан завқли ўтмоқда.

Суратларда: Шаҳрихон тумани халқ таълими бўлимига қарашли «Бешариқ» болалар оромгоҳидан лавҳалар.

Шухрат Олимов (ЎЗА)
олган суратлар

Ma'rifat

ТА'СИС ЕТУВЧИЛАР:

Ўзбекистон Xalq ta'limi vazirligi, Ўзбекистон Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi, Ўзбекистон Ta'lim va fan xodimlari kasaba uyushmasi Markaziy Kengashi.

Бosh muharrir:
Abdusamat RAHIMOV

Tahrir hay'ati: Jumanazar BEK-NAZAROV, Baxtiyor DONIYOROV, Xurshid DO'STMUHAMMEDOV, Bahodir JOVLIYEV (bosh muharrirning birinchi o'rinbosari), Akmal ISLOMOV (mas'ul kotib), Mahmuda MURZAYEVA, Elshod NABIYEV, Husan NISHONOV (bosh muharrir o'rinbosari), Nurlan USMONOV (bosh muharrir o'rinbosari, "Учитель Узбекистана"), Aleksey CHUKARIN (mas'ul kotib, "Учитель Узбекистана"), Sa'dulla HAKIMOV.

Gazeta
Ўзбекистон Matbuot va axborot agentligida № 0067 raqam bilan ro'yxatga olingan.

INDEKS: 149, 150. G-622.
Tiraj: 27800.
Hajmi 4 bosma taboq.
Ofset usulida bosilgan, qog'oz bichimi A-3.

Navbatchi muharrir:
Nargiza IBROHIMOVA.

Navbatchi:
Behzod FAZLIDDINOV.

"Ma'rifat" dan materiallarni ko'chirib bosish tahririyat ruxsati bilan amalga oshirilishi shart. Tahririyatga yuborilgan materiallar muallifga qaytarilmaydi.
belgisi ostida reklama materiallari beriladi.

MANZILIMIZ: 100083, Toshkent,
Matbuotchilar ko'chasi, 32.

E-mail: info@marifat.uz
Web-site: www.marifat.uz

TELEFONLAR: mas'ul kotib—233-99-15, umumiy o'rta va maktabgacha ta'lim yangiliklari bo'limi — 236-53-16, fan, oliy va o'rta maxsus, kasb-hunar ta'limi yangiliklari bo'limi — 236-54-03, adabiyot, madaniyat, kasaba uyushmalari hayoti yangiliklari bo'limi — 236-54-69, ma'naviyat va maktabdan tashqari ta'lim yangiliklari bo'limi — 236-54-23, siyosat, xalqaro hayot va sport yangiliklari bo'limi — 236-55-58, reklama va marketing bo'limi — 233-42-92(faks), 236-54-17.

Bahosi sotuvda
erkin narxda

Dizaynerlar
Liliya BINASHEVA,
Malohat TOSHOVA.

"Sharq" nashriyot-matbaa
aksionerlik kompaniyasi
bosmaxonasi.

Korxonada manzili: "Buyuk Turon"
ko'chasi, 41-uy

Bosishga topshirish
vaqti — 21.00.
Topshirildi — 22.15
ЎЗА кунуни — 21.00